

Poština plačana pri pošti 1102 Ljubljana

glas gospodarstva *plus*

marec 2023

INFRASTRUKTURNI PROJEKTI

**Če bomo želeli ključne
projekte pohitriti, bo treba
delati z roko v roki**

Intervju z Alenko Bratušek

**GZS je na področju
zaposlovanja tujcev
proaktivna**

Zaposlovanje tujcev

**Gradbena podjetja
so v dokaj dobri kondiciji**

Intervju z Gregorjem Fickom

Gospodarska
zbornica
Slovenije

Celovite svetovalne in inženiring storitve

na področju železniške, cestne, komunalne in vodne
infrastrukture ter stavb

www.dri.si

POVEZUJEMO NEPOVEZANO

JUBILEJ
60
let
projektiranja

GRADIS^{BP}

GRADIS, BP MARIBOR d.o.o.
Lavričeva ulica 3
2000 Maribor
Slovenija

 +386 2 250 68 30
 biro@gradis.si
 www.gradis.si

Odličnost je pot, ne cilj

Nagrade GZS

24

»Kje bi bila Slovenija, če bi upravičena podjetja deset let prejela pomoč?!«

Toplogredne emisije

30

Slovenija je pred eno ključnih dilem

Letalska povezljivost

38

glas gospodarstva *plus*

marec 2023

Uvodnik

Dobro se vrača z dobrim

7

V središču

Intervju

Če bomo želeli ključne projekte pohitriti, bo treba delati z roko v roki 9

Infrastrukturni projekti

Olajšati je treba povezave in hitreje peljati projekte 16

Časovnice so bile postavljene, treba se jih je držati 19

Aktualno

Nagrade GZS

Odličnost je pot, ne cilj 24

Toplogredne emisije

»Kje bi bila Slovenija, če bi upravičena podjetja deset let prejela pomoč?!« 30

Zaposlovanje tujcev

GZS je na področju zaposlovanja tujcev proaktivna 32

Razvojne spodbude

Letos dobrih 634,4 milijona evrov novih finančnih spodbud 34

Letalska povezljivost

Slovenija je pred eno ključnih dilem 38

Katalog živil za javno naročanje

S katalogom živil do prihranka časa in nižjih stroškov 40

Finančni nasvet

Visoki denarni presežki ponujajo prostor za dvig vrednosti podjetja 42

Pravni nasvet

Izplačilo poslovne uspešnosti 43

Zavarovalni nasvet

Obvezno zavarovanje odgovornosti za nastanek okoljske škode 44

Kreativni nasvet

Učinkovito vodenje s spodbujanjem optimizma v timu 45

Trendi na tujih trgih

Start-upi in podjetja različnih panog se pripravljajo na milijardni trg 46

Trendi

Prednosti in pasti umetne inteligence 48

Izdajatelj:

Gospodarska zbornica Slovenije
Dimičeva 13, 1504 Ljubljana

Odgovorna urednica:

Ester Fidel

Izvršna urednica:

Barbara Perko

Oblikovanje:

Samo Grčman

Uredniški odbor:

Grit Ackermann, Antonija Božič Cerar,
Marko Djinović, Ariana Grobelnik,
Bojan Ivanc, Tomaž Kordiš,
Tajda Pelicon, Petra Prebil Bašin,
Matej Rogelj, Igor Zorko

Uredništvo:

Dimičeva 13, 1504 Ljubljana
01 5898 000
urednistvo@glasgospodarstva.si

Trženje oglasnega prostora:

Dašis, d. o. o.
gg.trzenje@gzs.si
01 5130 824

Članstvo GZS

Novi člani o razlogih za pridružitve

Odmevi**Internacionalizacija**

Kako prodreti na tuje trge?

ambasadorji gospodarstva

Jedrsko energija je nacionalnega pomena

23. senzorično ocenjevanje

Podeljenih 208 zlatih priznanj za izdelke odlične kakovosti

Pekovski izdelki

V pekarnah z razvojem ne zaostajajo

32. sejem Megra

Sejem Megra je praznik gradbincev

Panoga**Intervju**

Gradbena podjetja so v dokaj dobri kondiciji

Gradbeništvo

Mlade lahko pritegne predvsem digitalizacija

Brez manj uveljavljenih tehnologij ne bo šlo

Največjo grožnjo predstavljajo podražitve

Naši gradbinci niso bistveno dražji kot tujci

Največjih 100 družb v gradbeništvo v letu 2021

GG plus**GG plus**

V srednji in vzhodni Evropi še brez izboljšanja izgledov

Napovedi

Nekaj mesecev toplega vremena in nižjih cen energentov dvignilo pričakovanja o gospodarski rasti

Napovedi

Relativno visoka stopnja negotovosti še kar vztraja

Zaposlovanje

Največje pomanjkanje v zadnjih 16 letih

Turizem

Z novimi produkti želijo nadaljevati trend rasti

Novice

Stališča

Dogodki

Osebnost

Dotik zemlje pomirja, razveseli in pozdravi

49

50

52

53

55

59

61

65

69

72

76

80

85

86

88

91

94

97

100

100

102

Prednosti in pasti umetne inteligence**48**

Trendi

Mlade lahko pritegne predvsem digitalizacija**65**

Gradbeništvo

V srednji in vzhodni Evropi še brez izboljšanja izgledov**85**

GG plus

Tisk:

Present, d. o. o.

Datum natisa:

21. 3. 2023

Distribucija:

Pošta Slovenije

ISSN 13183672

Revija Glas Gospodarstva prejmejo člani GZS brezplačno (1 izvod). Letna naročnina za dodatni izvod je: 80,00 evrov z vključenim DDV. Poština za tujino se zaračuna posebej.

Medij Glas gospodarstva izdajateljica Gospodarske zbornice Slovenije, s sedežem v Ljubljani, Dimičeva 13, je vpisan v razvid medijev, ki ga vodi Ministrstvo za kulturo, pod zaporedno številko 516.

Foto na naslovnici: Tadej Kreft

Revija je natisnjena na papirju:

SORA QUALITY PAPER
by GORČANE

Papirnica GORIČANE ima vzpostavljen certificiran sistem ISO 9001, ISO 14001 in FSC® ter PEFC™ sistem zagotavljanja trajnega gospodarjenja z gozdovi.

Pri tiskanju smo uporabili okolju prijazne barve na rastlinski osnovi.

GIC GRADNJE®
R O G A Š K A

#novagradsbenakultura

UVODNIK

Dobro se vrača z dobrim

Ob snovanju posebne številke revije Glas gospodarstva – Nagrade sem večkrat pomislila, kakšno srečo, pravzaprav privilegij imam, da sem lahko že kakšen dober mesec pred uradnim razkritjem spoznala prejemnike gospodarskih oskarjev. V intervjuju se ob življenjski in poklicni poti v zgodbo zlijejo tudi njihov značaj, vrednote, odnos do ljudi, narave, umetnosti, športa. Prav slednji je praviloma v rekreativni obliki skupna prostočasna točka teh vztrajnih in odločnih ljudi.

Z letošnjimi petimi nagrajenci smo osvetlili pet neponovljivih zgodb. Zelo različnih, kot so po značajih, znanjih in izkušnjah, področjih delovanja in zanimanjih različni njihovi »nosilci«. Vendar imajo vse zgodbe skupni imenovalac – odličnost. Ta temelji na veličini njihove osebnosti, na vrednotah, nalezljivo pozitivni energiji in spoštljivem odnosu do ljudi. »Vse bolj spoznavam pomembnost tistih znanj, ki mi jih ni dala šola, pač pa igra v otroštvu, stiki z naravo in spoštovanje do sočloveka. Ljudje s takšnimi vrednotami praviloma odlično funkcionirajo v službi in imel sem srečo, da sem jih spoznal kar nekaj. Brez njih ne bi bilo naše poti do odličnosti,« poudarja Primož Mlačnik, direktor družbe KO-SI.

Spoznanja in razmišljanja nagrajencev bi lahko strnili v več kot koristen priročnik z modrostmi, izoblikovanimi na osnovi njihovih lastnih izkušenj. Njihove modre misli si velja priklicati v spomin, ko bomo razmišljali o zahtevnosti odnosov v družinskih podjetjih. »Zasluga, da otroci delamo skupaj in se spoštujemo z vsemi našimi napakami in talenti, je očetova. Oče je po izobrazbi fizik in se je celo življenje posvečal digitalizaciji v različnih vlogah – kot svetovalec in direktor. V IT sektorju je bil že ob mojem prihodu spoštovan in vsi so mu zaupali. Ker je umirjen, moder in skromen ter zakladnica znanja in izkušenj, nam je bilo

pod njegovim vodenjem veliko lažje. Šele ko skupaj delaš in deliš odgovornost, se res dobro spoznaš in postaneš še bolj povezan,« je svojo izkušnjo vodenja s sorojenci zaupal Igor Zorko, direktor podjetja ZZI. Tudi Ivan Cajzek, ki zaključuje svojo direktorsko pot in vajeti podjetja GIC Gradnje predaja sinu, ima dobro priporočilo za družinsko nasledstvo: »Posel naj ostane v podjetju, ni ga treba nositi domov. Kdor tega ne zmore, naj se niti ne čudi, da ni druge generacije, ki bi ga nasledila.«

Odličnosti ne moremo ločiti na zasebno in poslovno sfero, odličnost je pač način življenja. Dr. Andrej Lešnjak, direktor podjetja Q Techna, izpostavlja pomen zadovoljstva zaposlenih, saj »zaradi ponedeljka v nedeljo ne smeš imeti želodčnih težav«. Empatije pa ne goji le v podjetju, ampak tudi v širši skupnosti: »Ljudje že od nekdaj živimo v skupnosti in prav je, da kot njen član narediš nekaj za druge. Ko daješ drugim, največ dobiš sam. Naj se sliši še tako banalno, ampak v zadovoljstvo mi je, da lahko na javnem dobrem pokosim nekaj trave ali pometem cesto. Žal je med nami preveč individualizma, egoizma in preračunljivosti.«

Dokaz, da je vodja lahko odličen tudi z mehkim načinom vodenja, je Ladko Luzar, ustanovitelj in prokurist podjetja L-Tek. »Razlog verjetno tiči v življenjskih izkušnjah na podjetniški poti, ko sem prehodil korake od zavoda za zaposlovanje do delodajalca, zato se lažje postavim v kožo vsakega in razumem zaposlene, še posebej ko rabijo pomoč. Moje dolgoletne izkušnje kažejo, da se vse, kar daš zaposlenim, podjetju in tebi osebno povrne z večkratnikom. Dobro se vrača z dobrim.«

Naj bo 55. Nagrada GZS za izjemne gospodarske in podjetniške dosežke dokaz, da se dobro vrača z odličnim. ■

Foto: Barbara Reya

Spoznanja in razmišljanja nagrajencev bi lahko strnili v več kot koristen priročnik z modrostmi, izoblikovanimi na osnovi njihovih lastnih izkušenj.

Ester Fidel, odgovorna urednica

Alenka Bratušek
ministrica za infrastrukturo

INTERVJU

Če bomo želeli ključne projekte pohitriti, bo treba delati z roko v roki

Odzivno reševanje težav bo najpomembnejše za končanje ključnih infrastrukturnih projektov tako, kot smo si jih zastavili.

Barbara Perko, foto: Barbara Reya

Ministrica za infrastrukturo Alenka Bratušek je odločena, da se bodo največji infrastrukturni projekti, ki so v teku pri nas, odvili skladno s predvidenimi časovnicami. Prepričana je, da lahko Slovenija na ta način pokaže, da zna načrtovati projekte in jih izpeljati v zastavljenih okvirih. Še kar nekaj bo treba postoriti na področju črpanja evropskih sredstev, kjer bi želela, da bi se zgledovali po dobrih praksah Hrvatov in odločali za financiranje velikih projektov namesto kopice manjših. V praksi se je namreč izkazalo, da je črpanje pri velikih projektih mnogo bolj učinkovito.

Alenka Bratušek, ki je v letih 2013-14 vodila slovensko vlado, že ima izkušnje iz resorja, ki ga vodi. Leta 2018 je prevzela vodenje ministrstva za infrastrukturo, od nastopa 15. slovenske vlade do januarja pa je bila tam državna sekretarka.

Ministrstvo za infrastrukturo se je z reorganizacijo vlade spremenilo. Kako so se vaše naloge zdaj spremenile?

Vlada se je zdaj reorganizirala tako, kot je bilo prvotno načrtovano, a se zaradi malo nagajanja ni izšlo. Delokrog ministrstva za infrastrukturo se nekoliko zmanjšuje, a vsi ključni infrastrukturni projekti ostajajo v njegovi pristojnosti. Ključna razlika je, da sta energetika in trajnostna mobilnost na novem ministrstvu, torej vsebine, povezane z okoljskimi in podnebnimi cilji.

Kako pričakujete, da bo potekalo sodelovanje z ministrstvom za naravne vire in prostor ter ministrstvom za okolje, podnebje in energijo? Pri katerih projektih bo to nujno?

Že prej je bilo pri vseh infrastrukturnih projektih nujno sodelovanje z ministrstvom za okolje in prostor, zdaj pa se je tudi to razdelilo na dva dela. V tem ne vidim nobenih posebnih težav. Z obema ministroma že danes odlično sodelujemo in se zavedamo, da bo, če bomo želeli ključne projekte pohitriti in jih končati v sprejetih časovnicah, nujno delati z roko v roki in odzivno reševati nastale težave.

Lani je ministrstvo za infrastrukturo uspelo počrpati največ sredstev doslej.

Se lahko nadejamo, da bodo določene stvari tekle hitreje?

Konkretno že lahko povem, da bomo za 3. razvojno os naredili medresorsko skupino vseh treh ministrstev na najvišji ravni (državni sekretar in direktorji direktoriatov) in mesečno spremljali izvajanje postopkov na tem projektu. Vsake tri mesece pa se bomo tudi ministri seznanjali z napredkom. Dejstvo je, da Ministrstvo za infrastrukturo oz. tukaj konkretno Dars, ki je naročnik, pride na vrsto čisto na koncu. Vsi postopki morajo biti speljani

prej (pridobivanje okoljskih, gradbenih dovoljenj). Seveda Dars vlaga zahteve za gradbeno dovoljenje in je nosilec, ampak na drugi strani je treba spremljati, kaj, kje in kdaj se zatika in iskati rešitve.

Tudi potniški center Ljubljana je tak primer, kjer trije investitorji DRSI oz. Republika Slovenija, Slovenske železnice in Mendota, ki je tretji partner, sedimo skupaj skoraj mesečno. Tako rekoč po dnevih smo si zastavili, do kdaj morajo biti določene stvari narejene in to spremljamo.

Kakšne možnosti še imamo za črpanje evropskih sredstev in ali jih bomo znali izkoristiti?

Letos se konča obstoječa finančna perspektiva. Ministrstvo za infrastrukturo je v letu 2022 uspelo počrpati daleč največ sredstev kadarkoli. Kljub temu pa nam je za letošnje leto ostal še kar velik zalogaj. Na MzI redno mesečno spremljamo, kako poteka črpanje, kje so zamude, izzivi. Osebnostno vidim v tem trenutku kot največji izziv, za katerega pa MzI ni odgovoren, črpanje denarja za kolesarske povezave. Gre za občinske projekte. Lani smo dobili veliko prošenj za podaljšanje izvedbe njihovih projektov. Jasno smo povedali, da letos lahko to še naredimo, potem pa ne več. Zato pozivam Občine, da naj razumejo, da se konec leta 2023 ta finančna perspektiva zaključuje. Vse sile naj usmerijo v to, da bo projekt izveden, če pa že danes

vedo, da ga ne bodo mogle izpeljati v roku, naj to povedo, ker imamo potem še vedno možnost v preostalih devetih mesecih, evropski denar alocirati za kakšen drug projekt.

Se vam zdi, da smo se naučili črpati evropski denar?

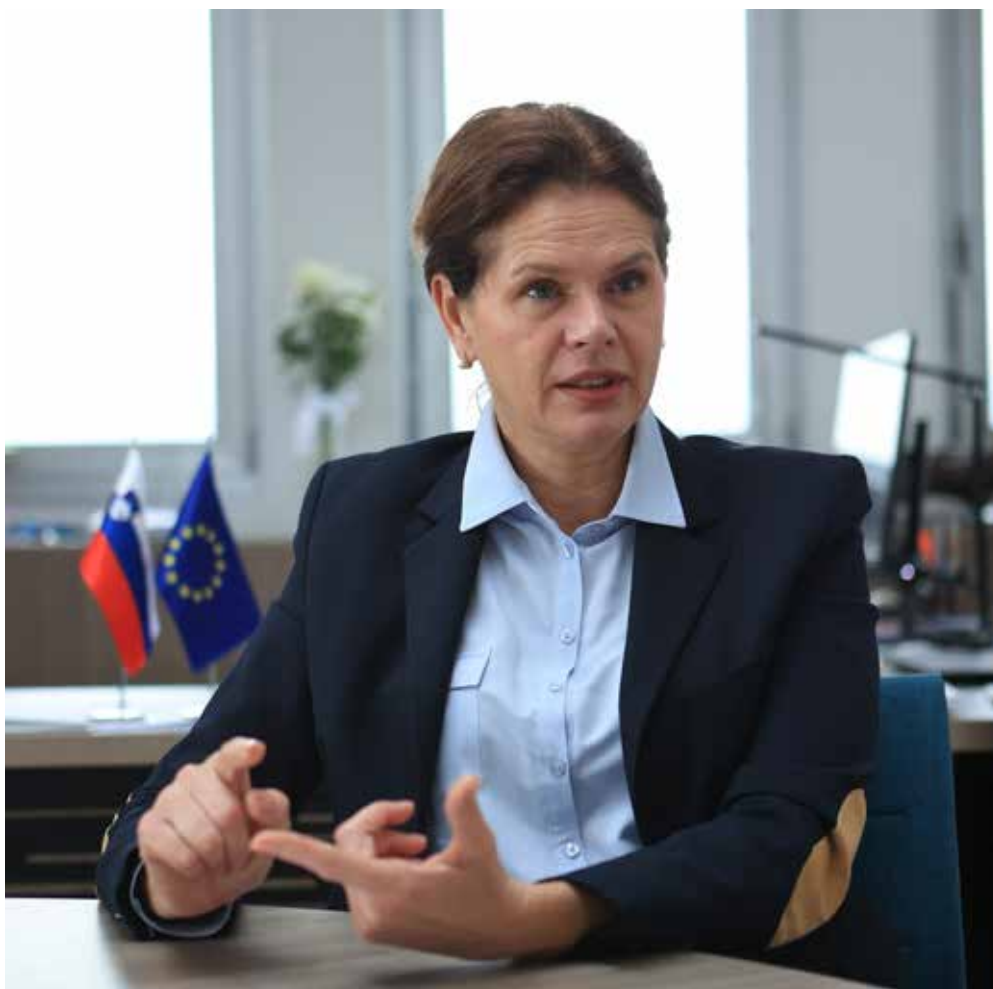
Želela bi si, da bi bili boljši pri tem. Mogoče bi lahko pogledali prakso kakšne druge države. Moj občutek je, da evropski denar razpršimo na preveč majhnih stvari, namesto da bi se odločili in z evropskim denarjem naredili nekaj velikih projektov, kot so to naredili na Hrvaškem. S tem, ko čisto po slovensko želimo, da vsaka občina dobi nekaj, se zapletajo tudi postopki. Narejenih je ogromno majhnih pogodb. Črpanje veliko bolje teče pri pridobivanju sredstev za železniško infrastrukturo, kjer sta ena ali dve pogodbi. Pri kolesarskih povezavah pa je pogodb precej več, kar pomeni tudi veliko več administracije.

Za katerega od aktualnih projektov bi si želeli pospešitve?

Absolutno sta to 2. tir in 3. razvojna os. Sama nerealnih obljub nikoli nisem in ne bom dajala. Ne vem, zakaj so na primer za 3. razvojno os za cesto od Šentruperta do Slovenj Gradca določili končni datum 2026, ob tem, da v tistem trenutku niso imeli pridobljenega praktično še nobenega gradbenega dovoljenja. Ne bom iskala razlogov za to, na nas pa je zdaj, da naredimo realno časovnico. Tudi to, kar je zdaj predlagal Dars, se mi ne zdi realno oziroma je predlogo. Dogovorili smo se, da bodo pogledali, koliko in v katerem segmentu lahko stvari pohitrijo. Po moji oceni je to možno predvsem v zadnji fazi – gradnji. V preteklosti so bile dane obljube o dokončanju projektov, pa so vedeli, da se to ne bo zgodilo. Zaradi takih stvari so ljudje razočarani. Ključno je, da projekt teče, se ne ustavlja, ampak ga celo pospešujemo s temi aktivnostmi.

Tudi v primeru 2. tira pričakujem, da bo končan skladno s časovnico, ki v tem trenutku velja, torej konec leta 2025. Po koncu gradnje sledi poskusno obratovanje, tako da bi v letu 2026 proga obratovala z uporabnim dovoljenjem. Tudi tukaj ima podjetje nalogo, da pogleda, kaj je treba narediti, da nam pove, če moramo še mi kje pomagati, da se stvari premaknejo. Sicer pa mislim, da gradnja 2. tira teče dobro. Kar se mi zdi najbolj pomembno je, da bi na tem projektu pokazali, da znamo tudi velike infrastrukturne projekte, ki so vredni veliko denarja, končati v zastavljenih rokih in v zastavljenih finančnih okvirjih. Po finančni plati so še vedno kar nekaj deset milijonov pod osnovno investicijsko vrednostjo.

V preteklosti so bile dane obljube o dokončanju projektov, pa so vedeli, da se to ne bo zgodilo. Zaradi takih stvari so ljudje razočarani.

V delu je tudi druga cev karavanškega predora. Kako nam kaže tam?

Dejstvo je, da smo začeli z dvoletno zamudo. Zdaj naj bi stvari tekle, kot je bilo načrtovano. Teh dveh let ne bomo mogli nadoknaditi. Ključno se mi zdi, da smo na vezi s sosednjo državo in da ni še dodatnih zamud. Bi pa opozorila še na eno stvar, o kateri se ne govori veliko. Po oprtju nove cevi sledi predvidoma dveletna obnova stare, zato bo promet v tem času še vedno potekal po eni, vendar mnogo varnejši, novi predorski cevi. Trenutno je torej pomembno, da prvo cev končamo, da lahko drugo obnovimo.

Obnovljen pa je že železniški predor. Pri tem smo sodelovali z Avstrijo, ki je speljala postopke še za naš del. Mogoče je rešitev za kakšne projekte tudi sodelovanje s sosednjimi državami. Se je pa prav na tem primeru pokazala razlika med nami in Avstrijo, saj smo mi za obnovo obstoječega tunela potrebovali presojo vplivov na okolje, oni pa ne. Mogoče bo tudi na tem področju treba kaj storiti.

Kako pa je s stroški gradbenih del, do kakšnih podražitev prihaja?

Težavo imamo, ker GZS ne želi razkriti metodologije izračuna rasti stroškov. Preverjali smo, kako je v Avstriji in Nemčiji. Tam imajo vse razkrito. Na nek način smo prisiljeni v postavljanje svoje lastne metodologije na novo, kar bo trajalo. Mislim, da ni nobene potrebe, da GZS svojo formulo skriva, nas sili v izračun naše lastne.

Smiselno bi bilo, da na GZS naredijo še en razmislek, se usedemo in pogledamo ter transparentno pokažemo vsem, kaj je upoštevano pri izračunu indeksa, ker to pomeni tudi podražitve državnih projektov in prav je, da transparentno pokažemo razloge za te podražitve. Prav podražitve so v tem trenutku velik izziv, od katerega pa nikakor ne bežimo, ampak si želimo pregledne rešitve.

Pri vseh projektih so stvari obvladljive, ampak tudi 10-odstotna podražitev je veliko. Ljudem moramo znati povedati, zakaj taka podražitev. Železo se ceni, indeks pa raste. Radi bi videli to korelacijo. Po avstrijskem ali nemškem indeksu jo lahko izračunamo, po slovenskem pa ne.

GZS - Zbornica gradbeništva in industrije gradbenega materiala ima metodologijo za izračun rasti oziroma padca cen objavljeno na svoji spletni strani, uporablja pa se že 50 let. Enake podatke razkrivajo tudi Nemci in Avstrijci. Kateri podatki so tisti, ki jih na ministrstvu pogrešate za izračune?

Družba DRI je za potrebe ministrstva za infrastrukturo pri GZS večkrat poizvedovala o sestavi, uteži, torej košarici gradbenega indeksa. Zadovoljivega odgovora niso dobili. GZS praviloma napotuje na svojo spletno stran, kjer je priložen del izvoda priročnika/učbenika, za potrebe učenja računanja indeksov. Iz priloženega gradiva ni mogoče razbrati košarice nabora materialov in ostalih stroškov, količine in vrste vhodnih podatkov, odzivnosti podjetij, ki podatke sporočajo, ponderja deleža storitev, prilagajanja indeksov ter metodoloških pojasnil izračuna.

Ena vaših prioritiet so železnice. Kako se boste lotili tega segmenta, kaj je treba postoriti?

Že na zaslišanju sem predstavila tri prioritete: zeleno, varnost in digitalizacija.

Če govorimo o prometu, so seveda železnice tiste, ki jih moramo usposobiti, da bomo lahko po njih vozili več tovora in tudi potnike na bolj prijazen način. To pomeni hitreje.

Dodatni tiri, ki bi jih radi zgradili do Kranja, Kamnika in Ivančne Gorice, bi lahko bili hrbtenica železniškega javnega potniškega prometa.

Že iz proračuna jasno izhaja, da so železnice absolutna prioriteta. Poleg 2. tira, ki je največji in za slovensko gospodarstvo najpomembnejši projekt, obnavljamo progo tudi od Divače naprej. Ko bo drugi tir zgrajen, bo v celoti obnovljena tudi dvotirna proga od Divače do Maribora, torej bo najbolj obremenjena trasa lahko delovala na polno. Pomembno je, da naredimo dvotirno progo tudi do Kopra. Vlada je že določila najbolj primerno traso za to progo, in sicer ob tiru, ki se gradi. Letos sledi še priprava državnega prostorskega načrta, ki sicer ni v naši domeni, ampak pri tem sodelujemo in pripravljamo vse podlage za to.

Na področju potniškega prometa govorimo o projektih na dolgi rok. Železniški projekti niso z danes na jutri, saj so dolgotrajni, zahtevni in dragi. Radi bi zgradili dodatne tire, in to so povezave do Kranja, Kamnika in Ivančne Gorice. To bi lahko potem bila hrbtenica železniškega javnega potniškega prometa, saj je na teh relacijah največ dnevnik migracij.

Ko govorimo o dvotirnosti do omenjenih krajev, ali razmišljate o drugačni, bolj hitri ureditvi potniškega prometa? Mogoče posamezni vlaki z manj postanki?

Število postaj absolutno vpliva na hitrost, toda ko hočemo eno samo postajo ukiniti, naletimo pri lokalni skupnosti na popoln odpor. Seveda je prav, da imamo vlake, ki ustavljajo povsod, a vsaj v času konic bi bilo smiselno poiskati drugačne rešitve. Srednjeročno je treba to urediti in na tem delamo.

Še en zanimiv in zahteven projekt je proga Maribor-Ljubljana, kjer bi z dvema deviacijama, kar pomeni, da bi sekali dva največja ovinka, lahko zagotovili, da je vlak iz Maribora v Ljubljani v 55 minutah. Ampak to je spet velik poseg v prostor,

ker so potrebni predori, vendar pa menim, da to ne sme biti ovira, da se takih projektov ne bi lotevali.

Bomo pa morali spremeniti svoje navade. Vprašati se moramo, ali je smiselno sam se peljati v avto ali se povezati, da je avto poln, pogledati javni prevoz, ki seveda še vedno ni optimalen. Uskladitev vozniških redov je izjemno pomembna in potrebna. To so mogoče majhne stvari, ki pa lahko pripomorejo k spodbujanju uporabe javnega potniškega prometa.

Eden od projektov, ki še ni dokončan, je nova železniška postaja v Ljubljani.

Projekt teče. To so v bistvu trije ločeni, a med seboj povezani projekti – mi smo zadolženi za železniško postajo in tire, Slovenske železnice za avtobusno postajo in investitor Mendota za poslovni del. Pomembno je, da znamo uskladiti faze gradnje. Dela bomo poskusili v najtežjih dneh ali mesecih skrajšati na minimum, ljudi pa pravočasno opozarjati. Že danes jih prosim za razumevanje, ker gre za res velik projekt in bo v času del to velika obremenitev za center Ljubljane. Ampak na koncu bo Ljubljana, in tudi Slovenija, dobila to,

kar čaka desetletja in si tudi zasluži – novo, moderno prometno vozlišče. Cilj je, da bi bilo vse skupaj končano sredi 2026. Na železniškem delu se že v marcu začneja z nadgradnjo nadvoza na Dunajski.

Ena majhnih stvari, ki lahko pripomorejo k spodbujanju uporabe javnega potniškega prometa, je uskladitev vozniških redov.

Kakšne so možnosti za obvoz tovornega železniškega prometa mimo Ljubljane in kako daleč smo z železniško povezavo letališča Brnik z Ljubljano?

Ti dve zadevi ima direkcija na mizi. Res je, da v tem trenutku tovorni promet hudo obremenjuje prav center Ljubljane. S prenovo železniške postaje to ne bo v celoti rešeno, bo pa tovorni promet nekoliko umaknjen iz centra proti Mostam.

Zdaj je tako, da gredo vsi vlaki z Gorénjske v center mesta, potem pa na Primorsko. Obstajajo študije in ideje, kako bi pri Vižmarjeh en krak peljali direktno proti Primorski. Ampak to so veliki

in dragi projekti, vsega na enkrat pa se ne bo dalo narediti. Morali bomo narediti nek dolgoročni načrt, kako to izpeljati po etapah.

Kar se tiče Brnika, lahko povem, da pripravljamo državni prostorski načrt za letališče in v okviru tega bomo predvideli tudi to. Tudi tam je več možnosti, ki jih je treba proučiti tako z okoljskega kot ekonomskega vidika.

Dars opozarja na povečano število tovornjakov na naših cestah in pričakovati je, da bo ta trend le še naraščal. Kakšno je vaše mnenje glede izgradnje dodatnih pasov, kakšne rešitve so še na voljo?

Moja ocena je, da samo širitve niso rešitev. Slovenija je tranzitna država, kar je velik plus, ampak posledice so obremenitve. Čim več tovora je treba spraviti na železnice. V tem trenutku na najbolj obremenjenem odseku, torej od Kopra proti Mariboru, več tovora, kot ga danes prepeljemo, po železnicah praktično ne moremo več prepeljati. Ko bo zgrajen 2. tir, se bo število vlakov s 94 povečalo na 212 vlakov na dan, kar pomeni povečanje prevozne zmogljivosti s sedanjih 14 mio ton na 36,9 mio ton na leto, železniška razdalja na odseku Divača – Koper se bo s sedanjih 44 km zmanjšala na 27 km. Seveda bo treba potem vztrajati, da se tovor prioritarno vozi po železnicah in ne po cestah.

Druga rešitev je večja uporaba javnega potniškega prometa. Slovenci smo trenutno res specialisti v tem, da se vozimo sami. Tudi delodajalci bi lahko spodbujali, da se ljudje skupaj vozijo v službo. Na ministrstvu imamo parkirna mesta v hiši in če se več ljudi vozi skupaj, po pravilniku to prinese dodatne točke za pridobitev parkirnega mesta.

Črna pika je zagotovo letalska povezljivost Slovenije. Za katere destinacije bi uvedli subvencioniranje potnikov?

Na žalost sta časovno sovpadla propad Adrie Airways in covid-19. Julija 2022, ko sem bila še državna sekretarka, smo na ministrstvu imenovali delovno skupino, da bi ugotovili, kako povečati povezljivost. Šli smo v dveh korakih. Prvi korak

so omenjene subvencije za točno določene destinacije – opredelili jih bomo s programom, ki ga pripravljamo skupaj z gospodarskim ministrstvom. Drugi korak je preučitev, kaj bi pomenila ustanovitev novega nacionalnega prevoznika. Ker gre za zelo kompleksno stvar in ker smo imeli v preteklosti nekaj slabih izkušenj z nacionalnim prevoznikom, strokovnjaki pripravljajo res poglobljeno analizo. Preverili bodo, katere destinacije so bile v preteklosti ključne, kam so se potniki zdaj preusmerili. Temeljita analiza bo osnova za nadaljnjo odločitev vlade.

Subvencije so prvi korak in želim si, da bi čim prej dobili soglasje Evropske komisije, da gremo lahko naprej. Subvencije bodo odvisne od tega, koliko ljudi leti. Želim si, da bomo vsaj v tem prvem koraku relativno uspešni, da že zdaj poskusimo Slovenijo povezati s ključnimi destinacijami. Ko se te poti enkrat vzpostavijo, znajo biti zanimive tudi za druge. Tako kot se mi zdaj peljemo v Zagreb ali Trst ali Benetke,

se lahko tudi kdo drug pripelje v Ljubljano in odpotuje kam naprej.

Kdaj bodo znani izsledki študije?

Še pred poletjem bomo lahko javnosti predstavili študije, kaj pomeni vzpostavitev novega letalskega prevoznika, kaj nevzpostavitev ter kakšne so možnosti, ki jih imamo skladno z evropsko regulativo. V primeru, da bi se odločili za ustanovitev novega nacionalnega prevoznika, lahko pričakujemo dolgotrajen postopek z Evropsko komisijo, saj bo verjetno potrebnih veliko usklajevanj.

Zeleni prehod na področju prometa bo zahteven. Kako si predstavljate, da bomo pri nas to izpeljali, upoštevajoč zahteve EU?

Relativno dolgo se že pogovarjamo o tem. V Sloveniji je, če govorimo o doseganju okoljskih ciljev, promet praktično eden od večjih, če ne največji izziv. Namesto, da bi te izpuste zniževali, se pogovarjamo, koliko manj se bodo dvignili. Absolutno podpiram napore za

zeleni prehod, se je pa treba ciljev držati, in jih ne vsakič znova spreminjati oddaljevati v prihodnost.

Subvencioniranje za točno določene destinacije je prvi korak za izboljšanje letalske povezljivosti. Želim si, da bi čim prej dobili soglasje Evropske komisije, da gremo lahko naprej.

Vlada je pred kratkim sprejela dva zakona. Eden je zakon o infrastrukturi za alternativna goriva, kar je prvi pogoj, da se lahko voziš bolj varno in te ni strah, kje boš ostal z električnim avtomobilom. Drugi pa je povezan z umeščanjem sončnih in vetrnih elektrarn v prostor. Predvsem pri prvih imamo še vedno ogromno prostora za izboljšanje. Na MzI bomo namestili sončno elektrarno in mislim, da bomo to storili kot prvo ministrstvo.

Zeleni prehod bo zahteven, a če si ne postaviš roka, se vse odmika. Okolje in narava pa ne moreta več čakati! ■

Razsvetlite se.

PROJEKTIRANJE

VGRADNJA

VZDRŽEVANJE

NAJEM

ENERGETSKI SISTEMI ZA GRADBIŠČA

MOBILNE GRADBIŠČNE OMARICE, ELEKTRO PODALJSKI, MOBILNI LOČILNI TRANSFORMATORJI, GRADBIŠČNA RAZSVETLJAVNA.

☎ 041 222 501
✉ info@alset.si

www.alset.si

PILON AEC, d. o. o.

Ali že projektirate in gradite s pomočjo tehnologije BIM?

Če se tega še niste lotili, pomembno zamujate, saj bo na osnovi novega gradbenega zakona od začetka leta 2015 mogoče gradbeno dovoljenje za gradbene projekte, ki jih financira država, pridobiti le z uporabo tehnologije BIM.

Z drugimi besedami, če od 1. januarja 2025 ne boste sposobni projektirati in delovati v okviru tehnologije BIM (Building Information Modelling), boste z gradbenega trga praktično izrinjeni, saj se boste s projekti, ki jih financira država, srečevali na vsakem koraku. Obvladovati pa jo boste morali že prej, ker projektiranje večjih projektov praviloma traja mesece in se boste z začetkom januarja 2025 za gradbeno dovoljenje lahko potegovali le s tistimi, ki bodo že oblikovani s pomočjo tehnologije BIM. Ker je njeno usvajanje tehnološko, kadrovsko in finančno zahteven zalogaj, se morate izziva nemudoma lotiti.

Tehnologijo BIM zahteva vse več investitorjev

Uporabo tehnologije BIM že zdaj zahteva vse več investitorjev. Pri stanovanjski gradnji je ledino zaoral Stanovanjski sklad Republike Slovenije, saj jo pri svojih projektih zapoveduje že dve leti. S pomočjo tehnologije BIM je, npr., projektiran tudi drugi železniški tir med Divačo in Koprno ter Ikein center v ljubljanskem BTC.

Produktivnost, preglednost in ekonomičnost

Zakaj se tehnologiji BIM v gradbeništvu (in tudi na drugih področjih) daje takšno pozornost? Ker močno dviguje produktivnost dela, preglednost in ekonomičnost v okviru projektov. Vsi deležniki namreč od samega začetka skupaj

Večstanovanjska lesena stavba, Arhitektura: Progrin d. o. o., Gradbene konstrukcije: CBD. d. o. o.

sodelujejo na istem digitalnem dvojčku stavbe ali infrastrukturne trase (visoke in nizke gradnje). »Tehnologija BIM povečuje verjetnost, da bo gradbeni projekt izveden v dogovorjenem roku, cenovnih okvirih in kakovosti ter da bodo stroški obratovanja in vzdrževanja objekta v času njegove življenjske dobe optimalni. Zagotavlja tudi dober pregled nad uporabljenimi količinami gradbenega materiala in posledično ceno projekta. Gre za proces sodelovanja različnih strokovnjakov na istem projektu,« pojasnjuje Matjaž Likeb, direktor družbe Pilon AEC.

Pri BIM načrtovanju gre za proces oblikovanja digitalnega 3D-modela zgradbe ali infrastrukturnega objekta od ideje do obratovanja in tudi za čas celotne življenjske dobe objekta. Delo poteka s pomočjo inteligentnih parametričnih objektov, ki že vsebujejo vse potrebne gradbene informacije za objekt v določenem okolju, kot so, npr., podnebne zahteve, ki posledično zahtevajo prilagojeno gradnjo.

Tehnološka opremljenost in znanje z roko v roki

BIM načrtovanje zahteva opremljenost s potrebno tehnologijo, predvsem pa usposabljanje uporabnikov, da ga bodo resnično večji, kar jim bo zagota-

vljalo ustrezno produktivnost. »Osvojiti morajo precejšnje število novih kompetenc, pri čemer jim v Pilon AEC pomagamo s številnimi izobraževanji, ki so večinoma brezplačna, pri tem pa jim lahko ponudimo celovito znanje,« poudarja Matjaž Likeb. Vsem, ki se BIM načrtovanja še niso lotili, svetuje, da se zanj začnejo čim hitreje usposablјati in ga po korakih uporabljajo na projektih, ki jih že izvajajo.

Treba bo doreči osnovne standarde

Pri uveljavljanju tehnologije BIM v Sloveniji še nismo naredili domače naloge, saj še niso dorečeni niti osnovni standardi, ki so potrebni za njeno uporabo. Pravila delovanja so prisiljeni postavljati akterji sami, med katerimi v okviru stanovanjske gradnje prednjači Stanovanjski sklad Slovenije. Matjaž Likeb ob tem opaža pomanjkanje komunikacije med stanovskimi organizacijami in pristojnimi ministrstvi, da bi to zagato rešili in tudi našli optimalne rešitve za izzive, ki nas, kot državo, na področju BIM načrtovanja čakajo.

PILON AEC

KREPIMO NAPREDEK

Svet se zanaša na gospodarsko rast in napredek.

Podjetja za predore se zanašajo na nas, da svoj napredek popeljejo pod zemljo. Z okrepitevijo njihovih predorov, zaščito ljudi in optimizacijo njihove naložbe ohranjamo njihove predore, ki se premikajo naprej, odpirajo pa nove priložnosti za napredovanje skupnosti in držav.

Krepimo napredek – za naše stranke in za svet.

INFRASTRUKTURNI PROJEKTI

Olajšati je treba povezave in hitreje peljati projekte

Projektov, ki bi jih bilo treba v bližnji prihodnosti izpeljati, je veliko. Nekatere postopke bo treba izpeljati hitreje, obenem pa izkoristiti ponujene priložnosti.

Barbara Perko

Da bi izpeljali vse infrastrukturne projekte, ki so za regije pomembni, bi potrebovali veliko sredstev. »Časi, ko je bilo veliko denarja za infrastrukturo, so žal mimo,« pravi **Marjana Majerič, direktorica GZS – Zbornice osrednjeslovenske regije**.

Med projekti, ki so za osrednjeslovensko regijo v bližnji prihodnosti pomembni, izpostavlja izgradnjo nove železniške postaje v Ljubljani ter izvedbo projekta Ljubljanskega železniškega vozlišča, vključno z izdelavo prostorskega načrta zanj. Nujna bi bila tudi izgradnja železniške povezave od Ljubljane do brniškega letališča, tako z vidika prevoza tovora kot

potnikov. V ljubljanski urbani regiji bi bilo treba izvesti nadgradnjo železniških prog, postaj in postajališč ter uvesti taktni vozni red na relacijah od Ljubljane v smeri Litije, Logatca, Kamnika, Medvod (Kranja), Grosuplja (Ivančne Gorice). Ne smemo pa pozabiti niti na povezavo na progi Grosuplje-Kočevje.

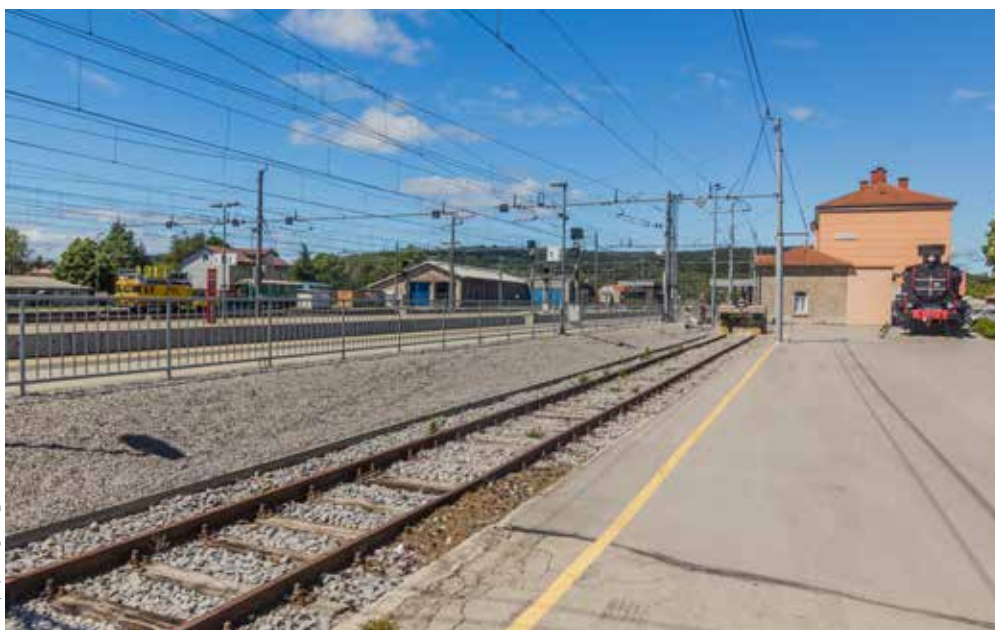
Na področju cestne infrastrukture opozarja na posodobitev cest v slabem stanju na povezavah med urbanim in podeželskimi območji, izgradnjo povezovalne ceste Šentjakob-Stanežiče ter obvoznice (npr. Logatec, Škofljica, Polhov Gradec, Vrhnika itn.). Več bo treba storiti tudi na področju

infrastrukture za intermodalna stičišča, kjer izpostavlja projekte za dokončanje mreže P+R v osrednjeslovenski regiji ter ukrepe za prilagoditev prometne infrastrukture gospodarstvu.

Postopke bi bilo treba pohitriti

Nevenka Volk Rožič, direktorica Severno Primorske gospodarske zbornice, Nova Gorica, med projekti, ključnimi za njihovo območje, izpostavlja postavitev protivetrne zaščite na odseku hitre ceste Razdrto-Selo med vkopom Vipavski križ in postajo Nanos ter obnovo cestišča na tem delu, izgradnjo Kanalske obvoznice in obvoznice Čiginj – Volče, izgradnjo regionalnega odseka Tolmin – Cerklje – Gorenja vas ter podporo in pomoč pri postavitvi organizacijske infrastrukture za izgradnjo regijskega logističnega centra Goriške z intermodalnim centrom in predstavitev tovornega postajališča iz NG na lokacijo vzdolž hitre ceste H4 proti MMP Vrtojba.

»Pravkar poteka projektiranje ŽTP Vrtojba, torej železniške tovarne postaje. Dogovarjamo se za natančno umestitev, ki bi pomenila tudi navezavo na evropsko železniško omrežje in uporabo ROLA GO sistema. Ta je pomemben za cilje razogljčenja, saj bi tovor s cest na daljše razdalje preusmerili na železniško omrežje. Idealno in smiselno bi bilo umestiti ŽTP prav na območje nekdanjega MP Vrtojba, ki ima

vse potrebne pogoje: prostor, navezavo na obstoječo logistiko INTERPORTO GORIZIA/GORICA in storitvena podjetja na obeh straneh meje. Na obeh straneh meje se projektira ustrezne loke na železniškem omrežju, kar bo pomenilo hitrejšo povezavo ter ukinitvev nepotrebnih poti vlakov do ŽP Nova Gorica in nazaj,« pojasnjuje Nevenka Volk Rožič.

Tako Nova Gorica kot regija potrebujeta prostor za razvoj gospodarskih dejavnosti. »Izjemno primeren prostor za cono se ponuja na Okroglici (Mestna občina Nova Gorica), ki meji na načrtovano cono Turjak (okrog 50 ha) v občini Renče-Vogrsko. Država in gospodarstvo imata na voljo ustrezna sredstva za postavitev takšne cone. Cona je ob izhodu s hitre ceste H4.

S pred leti načrtovano razširitvijo ceste od izhoda hitre ceste H4 Šempas/Vogrsko do novega krožišča na Ajševici, bi dobila goriško gospodarstvo in regija nove možnosti in priložnosti. V aktualnem razvojnem programu Goriške /severno primorske regije so ti projekti načrtovani,

postopke pa bi bilo nujno pohitriti,« poudarja sogovornica.

Izpostavlja še eno priložnost, ki bi jo bilo treba izkoristiti: »Evropska prestolnica kulture 2025, ki povezuje obe Gorici, je idealna priložnost za povezovanje gospodarstva z obeh strani meje, k temu bi gotovo pripomogla tudi obnova bohinjske proge za turistične namene, ki bi v končni povezavi vodila vse od Bavarske do slovenske Istre ali Gradeža.«

Železniška tovorna postaja Vrtojba bi se navezala na evropsko železniško omrežje in uporabo ROLA GO sistem, kar bi pripomoglo k doseganju ciljev razogličjenja.

Pešajo notranje prometne povezave

»Primorsko-notranjska regija se sooča z vrsto razvojnih problemov, tudi infrastrukturnih. Regija je sicer dobro dostopna, pešajo pa predvsem notranje prometne povezave, nekatera področja so težko dostopna. Del težav bi rešila

avtocesta Postojna – Jelšane, ki bi Ilirsko Bistrico odprla navzven tudi za gospodarstvo,« poudarja **direktor GZS Regionalne zbornice Postojna Boštjan Požar**. V regiji imajo na področju notranjih povezav vsaj dve ozki grli, in sicer podvoza pod železnico na Uncu in v Pivki. Tam poteka enostranski promet, tovorna vozila pa imajo na teh odsekih težave. »Dobrodošel bi bil tudi izvoz z avtoceste A1 Postojna Vzhod, ki bi ob določenih urah znatno razbremenil prometno obremenjenost centra Postojne,« pravi. Gradnja omenjene avtoceste in prehodov cest pod železnico se odmika.

Projekt gradnje ceste Cerknica – Bloška polica, ki je v zaključni fazi in omogoča precej boljšo pretočnost na tem odseku, poteka dobro. Poleg boljše pretočnosti Požar izpostavlja tudi precej lažji dostop za velika gospodarska vozila, ki vozijo v podjetje Kovinoplastika Lož in druga proizvodnja podjetja v občinah Loška dolina in Bloke.

Poleg že prej omenjenih projektov, ki bi razbremenili promet in olajšali povezave,

**Temelj zaščite,
temelj prihodnosti.**

INOVATIVNE, CELOVITE IN SPECIALIZIRANE REŠITVE
ZA ZAŠČITO GRADBENIH OBJEKTOV IN IZDELKOV.

si Požar želi tudi realizacije rampe za raztovarjanje na železnici v bližini Industrijske cone Neverke v občini Pivka.

Ključna posodobitev gorenjske in bohinjske železniške proge

Za območje Gorenjske je ključnih več projektov tako na področju cestne, železniške, IKT, investicijske kot demografske strukture. Spomladi naj bi se začela dela na cesti Britof – Hotemaže, pa tudi gradnja obvoznice v Vodicach in Železnikih.

V pripravi so državni prostorski načrt za plato Karavanke DPN za cesto R1-206 Kranjska Gora (Ruska cesta)-Vršič-Trenta-Bovec, za letališče Jožeta Pučnika Ljubljana ter za nadgradnjo železniške proge Ljubljana-Kranj-Jesenice-državna meja v koridorju obstoječe proge.

Sprejeti so bili lokacijski načrti za avtocesto predor Karavanke-Bregana odsek Hrušica-Vrba, za avtocesto na odseku Podtabor-Naklo, za avtocesto na odseku Črnivec (Peračica)-Podtabor, državni lokacijski načrti za avtocesto na odseku Vrba-Črnivec (Peračica) ter za avtocestni

priključek Naklo. Poleg tega so bili sprejeti tudi državni prostorski načrti za navezovalno cesto Jeprca-Stanežiče-Brod, za prenosni plinovod R297B Šenčur-Cerklje na Gorenjskem ter za dograditev avtocestnega predora Karavanke.

Poleg posodobitve železniške infrastrukture na gorenjski in bohinjski železniški progi so ključne tudi investicije v cestno infrastrukturo, med drugim v južno obvoznico mimo Bleda.

Na področju železniške infrastrukture je ključno vlaganje v posodobitev gorenjske in bohinjske železniške proge. Da bo železnica postala hrbtenica trajnostno naravnane prometnega sistema regije, je nujna posodobitev in vzpostavitev kakovostne prevozne ponudbe. Treba je poskrbeti tudi za hitro železniško povezavo med Ljubljano in Jesenicami z navezavo na Letališče Jožeta Pučnika.

Med ključnimi investicijami v posodobitev cestne infrastrukture, ki bi jih v

bližnji prihodnosti želeli na Gorenjskem, **direktorica Regionalne zbornice Gorenjska Jadranka Švarc** izpostavljajo južno obvoznico mimo Bleda in širitev ceste med krožiščem v Lescah in Bledom, severno škofjeloško obvoznico, izboljšanje cestnih povezav letališča z avtocestnim sistemom Kranj (štiripasovnica) in Ljubljano, povezavo prometnega obroča gorenjskih občin do letališča in Ljubljane vključno z železniško povezavo, 4. razvojno os in navezavo Škofje Loke na avtocestno omrežje, 4.a razvojno os (Kranj-Preddvor-Jezersko), mestne in vaške obvoznice, ureditev panoramsko-turističnih cest, mirujočega prometa, parkirnih prostorov ter preusmerjanje prometa iz centra mest in cone za pešce.

Ob tem bi bilo treba poskrbeti tudi za vpeljavo regijskega prometnega načrtovanja (strategije upravljanja na področju poslovnih con in subjektov inovativnega okolja), uvajanje mobilnosti na alternativne vire, obnovo in izgradnjo vodovodnih sistemov ter investicije v družbeno infrastrukturo. ■

Utirjamo modro pot

INFRASTRUKTURNI PROJEKTI

Časovnice so bile postavljene, treba se jih je držati

Na nekaterih ključnih projektih po državi se stvari premikajo po polžje. Domačini pričakujejo, da se obljube izpolnijo v obljubljenih rokih.

Barbara Perko

V Posavju sta na ravni strateške energetske infrastrukture Slovenije najpomembnejša projekta izgradnje drugega bloka jedrske elektrarne Krško (JEK 2) in dokončanje verige hidroelektrarn na Spodnji Savi. »Projekt JEK 2 je medgeneracijski projekt, ki bo na ravni države zagotavljal energetsko samooskrbo Slovenije na dolgi rok, tj. do konca tega stoletja, električno energijo po konkurenčni ceni, tako za gospodarstvo kot za celotno prebivalstvo Slovenije in kar je še zelo pomembno, električno energijo proizvedeno na okolju prijazen način. V skupini GEN potekajo aktivnosti

za pospešitev projekta JEK 2,« pravi **direktor Posavske gospodarske zbornice, Krško Darko Gorišek**. »Z izgradnjo zadnje v verigi hidroelektrarn, tj. HE Mokrice, katere sestavni del je tudi izgradnja protipoplavne zaščite tamkajšnjega življa ter imetja in izgradnjo dodatne cestne infrastrukture, pa bo veriga delovala optimalno. Celotna veriga poleg proizvodnje električne energije iz obnovljivih virov, nudi in bo nudila, vključno z dodatnimi možnostmi namakanja kmetijskih površin, številne priložnosti za prehransko samooskrbo Slovenije in nadaljnjo širitev

turističnih kapacitet, npr. kolesarske poti v okviru projekta »Sava bike«.«

Zaradi mačehovskega pristopa do osrednjega dela 3. razvojne osi še nekaj časa del tam ne bo.

V Posavju je aktualnih več infrastrukturnih projektov, med katerimi izpostavlja obvoznico Krško-Brežice, izgradnjo obvoznice mimo Brežic z navezavo na industrijsko cono Brezina, vključno z izgradnjo nadvoza nad železniško progo Ljubljana-Dobova, ter izgradnjo novega mostu čez Savo v sklopu izgradnje HE Mokrice. »Gre za rešitve, ki najbolj tangirajo občino Brežice, tamkajšnje gospodarstvo in občane. Edini most čez Savo, ki je bil zgrajen v zgodnjih 70. letih in bo slej ali prej potreben temeljite obnove, zagotavlja edino povezavo življa z obeh bregov Save in edini dostop do AC Ljubljana-Zagreb. To za brežiško gospodarstvo predstavlja težko premostljivo tveganje,« pojasnjuje Gorišek.

Kot ključen projekt izpostavlja še osrednji del 3. razvojne osi, kjer pa v doglednem času še ni pričakovati kakšnega omembe vrednega napredka. »Predvideno je, da os prečka regijo v smeri S-JZ, s priklopom na AC v okolici Novega mesta in nato naprej z navezavo na južni del 3. razvojne osi proti Metliki in Karlovcu, oz. v smeri proti Ljubljani. Da se projekta

Foto: arhiv HESS

V sklopu izgradnje HE Mokrice je predvidena izgradnja novega mostu čez Savo.

lotevamo mačehovsko, je razvidno iz dogajanj na južnem in severnem kraku osi,« je kritičen Gorišek.

»Zadovoljni smo z ureditvijo obnove cestne povezave, ki prečka Posavje na relaciji jug-sever tj. izvoz iz AC Drnovo skozi Krško, Sevnico do Radeč in nato naprej proti Laškemu in Celju s priklopom na AC LJ-MB. Z izgradnjo verige HE na Spodnji Savi se je istočasno obnovila in posodobila celotna infrastruktura, vključno z omenjeno cestno povezavo in priključki nanjo. To kaže na dobro prakso in večplastne pozitivne učinke med zasebnimi investitorji v energetske objekte (HESS, d.o.o. s sedežem v Brežicah) in državo oz. družbo INFRA d.o.o. s sedežem v Leskovcu pri Krškem, ki je skrbela za infrastrukturni del in povezovanje med ministrstvi in investitorjem v energetske objekte. Varnost, hitrost potovanja in pretočnost prometa na tej relaciji se je bistveno povečala. K temu je pripomogla še prepoved tranzita za tovorni promet na relaciji izvoz z AC na Drnovem v smeri Radeč. Bistveno lepši je tudi pogled na brežino Save, kjer so številni nadomestni habitati, pa ribiška steza, razvija se tudi rekreativna in turistična ponudba, ki je pred tem ni bilo,« izpostavlja pozitivne učinke.

V prihodnje si želijo elektrifikacije celotnega slovenskega železniškega omrežja, »pika na i pa bi bila posodobitev železniške povezave na relaciji Ljubljana-Krško-Zagreb, torej povečanje hitrosti potniških in tovornih vlakov. Vpeljava sodobnega, hitrega potniškega vlaka na relaciji Ljubljana-Krško-Zagreb (za omenjeno relacijo ne bi smeli porabiti več kot dobro uro, danes pa je potrebno najmanj dobri 2 uri) bi bila že zdavnaj nujna. Če bomo imel v vidu zeleni prehod in ogljični odtis, bo do tega prišlo slej ali prej,« je prepričan.

Tretja razvojna os predstavlja osnovo, da bodo podjetja lahko konkurenčna

»Za Koroško je vsekakor najbolj ključnega pomena čimprejnjše dokončanje tretje razvojne osi. To je naš najpomembnejši infrastrukturni projekt, katerega zasnova sega v leto 2004. Pomembno je izpostaviti, da za Koroško izgradnja 3. razvojne osi

do Slovenj Gradca ne pomeni zaključka, temveč je nujna izgradnja tudi nadaljevanja, odseki: Slovenj Gradec-Dravograd in Otiški Vrh-Prevalje, vse do meje s sosednjo Avstrijo,« poudarja **Katja Pokeržnik, direktorica GZS Koroške gospodarske zbornice**.

Pomembna in potrebna je tudi izgradnja vseh obvoznic, ki bodo razbremenile mestna središča. »Lokalne ceste so izjemno obremenjene in posledično zelo dotrajane in uničene. Zato je nujna modernizacija, rekonstrukcija, gradnja oziroma novogradnja in obnova državnih in lokalnih cest ter javnih poti.

Na Koroškem je z vse večjim razvojem turizma, močnim razvojem gospodarstva, odličnimi šolami, kot seveda mnogimi prizadevanji, da še izboljšamo kvaliteto življenja v regiji, nujno izboljšanje ponudbe medkrajevnega avtobusnega prometa in povezovanja urbanih središč v regiji,« še poudarja direktorica GZS Koroške gospodarske zbornice.

Izgradnja 3. razvojne osi do Slovenj Gradca ne pomeni zaključka. Nujno je nadaljevanje vse do meje z Avstrijo.

Pokeržnikova izpostavlja zamikanje izgradnje 3. razvojne osi. »Že v letu 2018 so roke podaljšali, v teh mesecih pa pričakujemo še več informacij o podaljšanju izgradnje za nekaj let. Tako gospodarstvo kot celotna družba to cesto potrebuje, saj predstavlja osnovo, da bodo podjetja lahko konkurenčna v svojih branžah, da bodo imela interes ostajati v regiji,« pravi. Takšni zamiki za razvoj regije niso sprejemljivi.

Za regijo je zelo pomembno zagotoviti tudi dostopnost do širokopasovnih omrežij na vseh poseljenih območjih regije. To bi odpravilo bele lise v tej regiji.

Krepijo tudi infrastrukturo na področju turizma, kjer imajo izjemen potencial rasti. Po besedah Katje Pokeržnik trenutno potekajo investicije v žičniško infrastrukturo, v preteklih letih so dobili kolesarske poti, v nadalje pa si bodo prizadevali za še bolj privlačno omrežje peš in kolesarskih povezav v naseljih in med njimi.

Nujna je izgradnja 3.b razvojne osi

»Celjska regija je prostorsko in reliefno razgibana in ima ugodno strateško lego, saj skozi njo potekajo pomembni mednarodni prometni koridorji. Regija se sooča tudi z izzivi obmejnih problemskih območij. Zato bo za regijo ključno, da bo razvoj temeljil tudi na prostorskem razvoju,« poudarja **direktor Regionalne gospodarske zbornice Celje Tomaž Benčina**. V regiji je bilo po podatkih Razvojne agencije Savinjske regije izvedenih več infrastrukturnih projektov, med njimi izgradnja regionalne kolesarske povezave Celje-Laško, kolesarske povezave med Velenjem in Dobrno, začela se je gradnja kolesarske povezave Celje-Štore-Šentjur in Celje-Žalec. Izpeljanih je bilo več infrastrukturnih projektov urejanja poslovnih con ter komunalne infrastrukture.

V Regionalni gospodarski zbornici Celje poudarjajo pomen 3. razvojne osi ne samo za celjsko, ampak širšo savinjsko in koroško regijo. »Celjska regija je z zgodovinsko pestrim knežjim mestom in termalnimi središči, kot so Laško, Rimske Terme, Dobrna, Terme Olimia in Rogaška Slatina, vse bolj privlačna za domače in tuje turiste. Še posebej bi opozorili na nujnost izgradnje t. i. 3.b razvojne osi, ki bi povezala tudi prej omenjeno Obsotlje,« izpostavlja. Izgradnja 3. razvojne osi vključuje tudi izgradnjo navezovalnih cest ter vse druge predvidene ureditve.

»Vsi investicijski projekti so posredno ali neposredno pomembni za razvoj gospodarstva v regiji. Poslovne cone podjetjem nudijo ne samo zemljišče, temveč tudi vso potrebno infrastrukturo (elektriko, vodo, cestne povezave, telekomunikacije) in so tako že prvenstveno namenjene »nastanitvi« podjetij. Prvotno so ta območja namenjena proizvodnim, gradbenim, logističnim in storitvenim podjetjem. V manjšini pa v cone vstopajo tudi podjetja z malo- in veleprodajo. Namen poslovnih con je privabljanje novih vlaganj v kraj in tako pridobitev novih delovnih mest za lokalno prebivalstvo, kar pomeni izboljšanje ne samo gospodarske, temveč tudi socialne strukture v regiji,« pove direktor Regionalne gospodarske zbornice Celje Tomaž Benčina.

Nujno potrebujejo navezavo na avtocesto

Za območje, ki ga pokriva Zasavska gospodarska zbornica, so v obdobju do leta 2027 ključni projekti, ki bodo sofinancirani iz Sklada za pravični prehod Zasavja kot nekdanje premogovne regije. »Vlada RS je januarja preteklo leto sprejela Nacionalno strategijo za izstop iz premoga, Evropska komisija pa je decembra lani potrdila tudi Območni načrt pravičnega prehoda Zasavja kot nekdanje premogovne regije. To predstavlja podlago za črpanje sredstev iz sklada, do katerih sta v Sloveniji upravičeni savinjsko-šaleška in zasavska regija,« pojasnjuje **direktorica Zasavske gospodarske zbornice Tjaša Polc**. Prvi razpisi iz tega sklada se obetajo v zadnjem kvartalu letošnjega leta. Potencialni prijavitelji pričakujejo manj administrativnih ovir, poenostavljene postopke in poročanja o izvedbah operacij ipd.

Zasavski regiji bo iz prvega stebra mehanizma (SPP) namenjenih 74 mio evrov, od tega neposredno gospodarstvu 30 mio evrov. Hkrati se kot regija nadejajo

tudi povratnih sredstev iz drugih dveh stebrov mehanizma za pravični prehod, predvsem na področju prometne in energetske infrastrukture.

Trenutni pogoji na prometni infrastrukturi zelo otežujejo dostopnost zasavske regije.

»Na področju prometne infrastrukture je zagotovo eden od zelo pomembnih razvojnih projektov regije tudi izgradnja nove cestne povezave G2-108 Hrastnik-Zidani Most, ki povezuje zasavsko s posavsko regijo. Projekt je vključen v Dogovor za razvoj zasavske regije, ki je bil podpisan že leta 2018, nosilec projekta pa je Direkcija RS za infrastrukturo. Sprejet je bil državni prostorski načrt, s čimer so bili izpolnjeni vsi pogoji za začetek priprave gradnje državne ceste. Hkrati celotna zasavska družba, ne zgolj gospodarstvo, nujno potrebuje izgradnjo predora Trbovlje-Prebold in navezavo na avtocesto A1, saj trenutni pogoji na prometni infrastrukturi izjemno otežujejo

dostopnost regije,« poudarja Tjaša Polc. Izzivi pri posodobitvi in nadgradnji ceste G2-108 Hrastnik-Zidani Most so bili in ostajajo. »V mislih imamo dolgotrajne procese spreminjanja DPN. Spomnimo, od podpisa DRR Zasavske regije do danes je preteklo pet let,« spominja Tjaša Polc.

Na področju energetske infrastrukture izpostavlja izgradnjo hidroelektrarn na Srednji Savi kot enega najpomembnejših razvojnih projektov regije, z vidika gospodarstva pa tudi razširitev obstoječe in izgradnjo nove ekonomske poslovne infrastrukture. Ko gre za aktivnosti na področju izgradnje hidroelektrarn, so v letu 2020 aktivnosti oživile, jeseni 2020 je prišlo do Sporazuma o sodelovanju pri izgradnji HE na srednji Savi, podpisana je bila tudi koncesijska pogodba. »Po tem so pričeli s postopki pridobivanja DPN, vendar se konkretnjših korakov od tam naprej ni naredilo,« pojasnjuje direktorica.

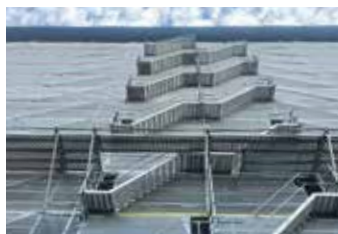
»V bližnji prihodnosti si v Zasavju želimo tudi razširitve obstoječe in izgradnje nove ekonomske poslovne infrastrukture,

Ringlock

Modularni sistemski oder.

Varne in učinkovite rešitve za odre. Široko področje uporabe.

Dostopni odri

Odri za stanovanjske stavbe

Odri za poslovne objekte

Stopnišni stolp

Doka -
NOVO v
ponudbi

doka

ATF-PAC
PROVIDING

kar je kljub nekaterim geografskim omejitvam popolnoma realno izvedljivo. Vsekakor pa si želimo tudi pohitritve nekaterih postopkov, kot npr. umeščanje v prostor, pridobivanje gradbenih dovoljenj, presoja vplivov na okolje itd.,« pravi Tjaša Polc.

Oživiti je treba železniško povezavo s sosednjo državo

»Ker regija leži tik ob petem evropskem prometnem koridorju, ki predstavlja eno najpomembnejših transportnih žil v Evropi, je za nas ključnega pomena sodobna cestna in železniška povezava do vseh srednjeevropskih gospodarskih centrov in logističnih središč« pravi **direktor Pomurske gospodarske zbornice Robert Grah**. Ključna sta izgradnja murskosoboške vzhodne obvoznice ter posodobitev dotrajanega električnega omrežja in izgradnja 110 kV daljnovoda Murska Sobota–Lendava. Pri teh dveh projektih se po njegovih besedah zatika.

»Glede na trenutne podnebne spremembe, s katerimi se soočamo, je za nas

zelo pomemben še projekt »Namakanja iz reke Mure« za namakanje 15.000 hektarjev obdelovalnih površin. Danes jih namakamo nekaj manj kot tisoč,« pove Grah. »Prav tako pa je ključnega pomena tudi rekonstrukcija športnega letališča Murska Sobota za namene turizma in uporaba letališke infrastrukture še za protitočno obrambo.«

V prihodnjem obdobju bi si želeli, da bi se uresničilo nekaj pomembnih projektov. »Pomemben projekt za prihodnost je železniška povezava med Lendavo in Beltinci z izgradnjo logističnega centra, o čemer govorimo že zadnjih 30 let. Cestna povezava med Gornjo Radgono in Grabanošem bi omogočila dostop podjetij iz Gornje Radgone neposredno na avtocesto, prav tako pa tudi dostop obiskovalcem sejemskega mesta. Prav tako je pomembna oživitev železniške povezave s sosednjo Avstrijo preko Gornje Radgone do Ljutomeru za potrebe turizma in tudi ostalega gospodarstva. Dokončati in dograditi bo treba še vso kolesarsko infrastrukturo in povezati vsa štiri upravna središča v regiji

z vsemi večjimi regijskimi turističnimi destinacijami,« našteje Grah.

Železniška povezava je popolnoma nekonkurenčna

»Za regijo Dolenjska in Bela krajina so najpomembnejši projekti izgradnja 3. razvojne osi jug od izvoza vzhod na avtocesti A2 Ljubljana–Obrežje pri Novem mestu do Mednarodnega mejnega prehoda (MMP) Metlika in do priključka Črnomelj jug, izgradnja obvoznice Mirna, izgradnja izvennivojske navezave Pluska–Trebnje, izgradnja 2 x 110 kV daljnovoda RTP Kočevje–RTP Črnomelj, elektrifikacija ter posodobitev železniške proge Metlika–Novo mesto–Ljubljana, polna dvotirnost železniške proge na relaciji Novo mesto (Birčna vas)–Ljubljana,« našteje **Tomaž Kordiš, direktor Gospodarske zbornice Dolenjske in Bele krajine**.

»Z izgradnjo 3. razvojne osi jug od Novega mesta do MMP Metlika in Črnomlja bodo zagotovljeni pogoji za skladnejši regionalni razvoj Dolenjske in Bele krajine ter povečanje konkurenčnosti gospodarstva in

SALONIT ANHOVO
CEMENT

Najmočnejša
ekipa

DRUŽBA SKUPINE

Alpacem
by Wietersdorfer

prometne varnosti udeležencev v cestnem prometu. Tretja razvojna os bo pospešila pretok znanja, odprla prostor za nove investicije in zmanjšala razvojne razlike znotraj naše regije ter povezala severno Evropo z južno Evropo, od Severnega do Jadranskega in Jonskega morja. Ustvarjene bodo razvojno poslovne priložnosti za gospodarski in negospodarski sektor s podarkom na mladih,« je prepričan Kordiš. »Gospodarstvo regije je v zadnjih 12 letih plačalo v proračun več kot 400 milijonov evrov davka od dobička, zadnji čas je, da del tega denarja država z investicijo v prometno infrastrukturo vrne na Dolenjsko in v Belo krajino.«

Ključni je tudi projekt osrednjega dela 3. razvojne osi. Ta bo povezal Novo mesto s Celjem. Pri tem pa Kordiš opozarja: »Nerazumljivo je dejstvo, da še danes ni sprejet državni prostorski načrt za osrednji del 3. razvojne osi.«

Popolnoma nekonkurenčna je tudi železniška povezava med Ljubljano in Novim mestom ter Novim mestom in Metliko. »Dejstvo je, da se je železniška

povezava med Metliko in Ljubljano »ustavila« nekje v 60. letih prejšnjega stoletja. Zaradi voznih redov in hitrosti potovanja (za 124 kilometrov vlak v povprečju potrebuje 2 uri in 50 minut) je popolnoma nekonkurenčna tako za prevoz potnikov kot blaga. Zato je nujna posodobitev z elektrifikacijo in dvotirnostjo ter ciljem, da je hitrost vlaka višja od 100 km/h,« pravi Kordiš.

Državni prostorski načrt za osrednji del 3. razvojne osi še zdaj ni sprejet.

Na Dolenjskem in v Beli krajini so naraščale potrebe po izboljšanju obstoječe elektroenergetske infrastrukture v regiji, kar se je z izgradnjo ključnih 110/20 kV razdelilnih transformatorskih postaj in dveh 110 kV daljnovodov popravilo. Žal pa je v fazi predolgega mirovanja projekt daljnovoda 2x110 kV od RTP Kočevje do RTP Črnomelj.

Zatika se tudi pri začetku gradnje južne osi 3. razvojne osi. Dars je oktobra 2021

pridobil gradbeno dovoljenje za gradnjo 1. in 2. etape, a gradbeno dovoljenje zaradi pritožb civilne iniciative ni postalo pravnomočno. »Na zbornici pričakujemo, da bo gradbeno dovoljenje za 1. in 2. etapo izdano v marcu 2023 in da bo DARS še v istem mesecu oddal vlogo za gradbeno dovoljenje za 3. etapo in nato do letošnjega poletja še za 4. etapo in s tem v letu 2024 pridobil gradbeni dovoljenji za hitro cesto za celotni DPN 1. Nedopustno je, da po pravnomočnosti Državnega prostorskega načrta (2012), vseh pozitivnih mnenjih mnenjedajalcev traja postopek po pritožbi civilne iniciative že leto in pol. S takšnimi nerazumnimi in dolgotrajnimi postopki se zavira skladen regionalni razvoj,« pravi Kordiš.

Glede na to, da je hitra cesta od Novega mesta do MMP Metlika in Črnomelj jug sestavni del Resolucije o nacionalnem programu razvoja prometa v RS za obdobje do leta 2030, »v regiji upravičeno zahtevamo, da vsi vključeni v projekt pravočasno in v skladu z zakonodajo izvedejo svoje naloge.« ■

CPK

- Gradnja objektov nizke gradnje,
- gradnja in rekonstrukcija cest ter prometnih objektov,
- gradnja dovoznih priključkov, poti in dvorišč,
- celovito izvajanje letnega in zimskega vzdrževanja ter varstva državnih in občinskih cest,
- proizvodnja kamnitih materialov v lastnih kamnolomih v Razdrtem in na Črnem Kalu,
- proizvodnja vseh vrst asfaltnih zmesi v lastni asfaltni bazi v Senožečah,
- strojne in prevozne storitve,
- nadzor kakovosti vgrajenih lastnih proizvodov.

NAGRADE GZS

Odličnost je pot, ne cilj

Sedmega marca se je 385 dosedanjim prejemnikom Nagrade GZS pridružilo še pet letošnjih. Na slovesnosti v Linhartovi dvorani Cankarjevega doma so gospodarskega oskarja prejeli: Radko Luzar, ustanovitelj in prokurist L-TEK, d.o.o., Primož Mlačnik, direktor KO-SI d.o.o., Ivan Cajzek, direktor GIC GRADNJE d.o.o., Igor Zorko, direktor ZZI d.o.o., in dr. Andrej Lešnjak, direktor Q TECHNA d.o.o.

Ester Fidel, GZS, Korporativno komuniciranje; foto: Barbara Reya

Vodilo letošnje prireditve je bila odličnost. Nanjo asocirata tudi petici ob letošnji 55. podelitvi nagrad. GZS namreč nagrade za izjemne gospodarske in podjetniške dosežke podeljuje že od leta 1969 in z njimi izpostavlja gospodarstvenike, ki vodijo podjetja k izjemnim dosežkom trajnejšega pomena. Odličnost ima danes širši pomen,

kot ga je imela pred desetletji, je v svojem nagovoru poudaril **predsednik GZS Tibor Šimonka**: »Odlično podjetje je tisto, ki poleg poslovne uspešnosti skrbi za dobrobit svojih zaposlenih, skrbi za okolje, v katerem deluje, je družbeno odgovorno in nenehno teži k napredku. Za vsakim odličnim podjetjem pa stoji odlični voditelj.«

Predsednik Vlade RS dr. Robert Golob (njegovo ime je prav tako vpisano na steni nagrajencev v domu gospodarstva), je poudaril, da ni dovolj odličnost znotraj državnih meja, ampak na globalni ravni. Med aktualnimi izzivi je izpostavil zagotavljanje kadrov. »Bitka za talente bo odločala, katera država bo globalno

konkurenčna in katera bo začela zaostajati. V prihodnjih tednih bomo naredili pomembne premike v zakonodaji,« je napovedal predsednik vlade.

Le odlično je dovolj dobro

»Naloga in poslanstvo gospodarstvenikov in podjetnikov je delati dobro, vendar dobro ni dovolj, le odlično je dovolj dobro, in to tudi počnemo. Seveda pa je gospodarstvo le del družbe. Želimo si, da tudi vsi ostali deli družbe, vključno s politiko, delujejo v smeri, da je le odlično dovolj dobro,« je poudaril **predsednik Komisije za podelitev Nagrad GZS dr. Otmar Zorn**. Pred težko nalogo, da med odličnimi gospodarstveniki na podlagi 70 merljivih kriterijev izbere letošnje nagrajence, so bili ob predsedniku še **člani komisije, nekdanji nagrajenci: Boštjan Gaberc, Andrej Gradišnik, Petra Melanšek, Martin Novšak, dr. Mark Pleško ter Ariana Grobelnik, direktorica projektov na GZS**. Letošnji nagrajenci posebej izjemne in navdihujoče zgodbe, ki izpričujejo, da odličnosti ne moremo ločiti na zasebno

in poslovno življenje. Odličnost je način življenja.

Tančico skrivnosti in pričakovanja razglasitve vsakega nagrajenca so odstirali namigi, ki jih je moderator **Mario Galunič** razkrival s pomočjo malih matematičnih genijev **Fride in Edvarda Kaloha**. Suvereno, brez predpriprav, sta pred občinstvom reševala kompleksne matematične uganke in pokazala, zakaj sta lani že drugič zapored osvojila pokal Champion, najvišjo nagrado na mednarodnem tekmovanju Brainobrain.

Gospodarstvo je del družbe in želimo si, da vsi deli delujejo v smeri, da je le odlično dovolj dobro.

V soj žarometov je v nadaljevanju prireditve stopilo pet odličnih gospodarstvenikov, ki vodijo povezovalno, vključujoče in navdihujoče, z lastnim zgledom ter spoštovanjem in priznavanjem odlik svojih sodelavcev. Nagrade so jim podelili vrhunski posamezniki z zavidljivimi dosežki na tistih področjih

PODELITEV NAGRAD GOSPODARSKE ZBORNICE SLOVENIJE ZA IZJEMNE GOSPODARŠKE IN PODJETNIŠKE DOSEŽKE

družbenega delovanja, ki so povezani tudi z zanimanji in prostočasnimi udeleževanji nagrajencev.

»Profit je hrana, potrebna za rast podjetniškega otroka«

Nagrado GZS je najprej prejel **Radko Luzar, ustanovitelj in prokurist podjetja L-TEK**, ki se ukvarja s proizvodnjo in razvojem elektronike na področju industrije

Radko Luzar: »Dober vodja mora v prvi vrsti imeti osnovne človeške vrline in vrednote.«

Primož Mlačnik: »Naši predniki so bili pravi mojstri uporabi naravnih materialov.«

Ivan Cajzek: »Vsak projekt nosi svoj čar, zgodbo, spomine.«

in medicine. Podelila mu jo je letalska mehaničarka v podjetju Adria Tehnika in inženirka leta 2022 **Rosana Kolar**. Elektronika je namreč Luzarjevo delo, hobi in poslanstvo, zato je ne more »pustiti v službi«. Je to recept za odličnost? »Odličnost pomeni postaviti trdne temelje, na katerih lahko gradiš, in ekipo motiviranih, zagnanih ljudi, zaradi katerih se vseskozi izboljšuješ. Odličnost dosežemo takrat, ko se nam stvari poklopijo in so v ravnovesju, to je trenutek, ko vse postane logično in enostavno,« je poudaril Radko Luzar in svojo odgovornost podkrepil s trditvijo, da je podjetje »kot otrok, ki si ga dolžan hraniti vsaj do polnoletnosti ... profit pa je hrana, ki je potrebna za rast podjetniškega otroka.«

»Marsikdaj zgolj oživljamo stara znanja«

V eminentno družbo nagrajencev je vstopil tudi **Primož Mlačnik, direktor podjetja KO-SI, d.o.o.**, enega vodilnih proizvajalcev netkanih tekstilij iz naravnih vlaken. Marsikdaj zgolj oživljamo

stara znanja in jih udejanjamo na modernih tehnologijah, je poudaril in opozoril, da je narava velika uganka, hkrati pa največja učiteljica. »Približati se odličnosti pomeni zame tako v osebnem kot v poslovnem svetu najti ravnovesje in pravo mero razmerij med telesnimi, duševnimi, miselnimi in čustvenimi parametri, podprtimi s srečo. Sreča pa, kot pravijo, se družijo s hrabri! Tudi vztrajnost in sprejemanje porazov, ki te krepijo, sta nujna elementa vsakega navzven odličnega poslovneža,« pravi Mlačnik. Nagrado mu je podelil nekdanji alpski smučar, trikratni olimpijec **Bojan Križaj**, saj Primož Mlačnik obožuje smučanje in pozimi skupaj z družino izkoristi vsak prosti trenutek za to obliko rekreacije.

»V podjetju je podobno kot v vrhunskem športu«

»Naše poslanstvo je ustvarjanje nove gradbene kulture, saj želimo gradbeni panogi povrniti zasluženi ugled,« je poudaril **Ivan Cajzek, direktor, GIC GRADNJE d.o.o.**, ki se ukvarja z gradnjo industrijskih, javnih,

poslovnih in turističnih objektov, izvajanjem sanacij, adaptacij in obnovo kulturne dediščine. Nagrado mu je podelil častnik in enduro motorist, župan občine Log - Dragomer, **Miran Stanovnik**. Cajzek je namreč ljubitelj motorjev. Pravi, da je v podjetju podobno kot v vrhunskem športu: »Na olimpijskih igrah ne moreš zmagati s povprečno ekipo. Odličnost je preseganje dobrega. V prvi vrsti je treba zgraditi ekipo odličnih sodelavcev in stalno izboljševati stvari do najmanjših detajlov, z upoštevanjem vrednot, okolja in družbene odgovornosti.«

»Preveč se vlaga v stene in stroje, premalo v ljudi in njihovo znanje«

Med nagrajence GZS se je vpisal tudi **Igor Zorko, direktor visokotehnološkega podjetja ZZI, d.o.o.**, ki se ukvarja z razvojem programske opreme in informacijskih sistemov. Zorko je tudi podpredsednik GZS in predsednik digitalne koalicije. »Digitalizacija je lahko strup za družbo ali pa podlaga za lepo prihodnost. Investicija v znanje in pametno digitalizacijo je tisto, kar dobro poslovanje razlikuje od odličnega,« je poudaril Zorko. »V družbi odlične žene, družine, sodelavcev in prijateljev pa je lahko biti uspešen in srečen,« je še dejal nekdanji profesionalni igralec košarke, ki je nagrado prejel iz rok **Vanje Černivec**, košarkarice, ki se je po zaključku aktivnega igranja košarke zapisala v zgodovino tudi kot prva mednarodna skavtinja oglednica v zgodovini NBA, zdaj pa je generalna direktorica ženske košarkarske ekipe London Lions.

»Posel je tek na dolge proge«

Na oder je stopil še peti letošnji prejemnik gospodarskega oskarja – **dr. Andrej Lešnjak, direktor podjetja Q Techna, d.o.o.**, ki je eno od vodilnih na področju zagotavljanja kakovosti, kontrole kakovosti, izobraževanj in certificiranj na elektroenergetskih, farmacevtskih, infrastrukturnih objektih ter na ostalih objektih zahtevne tehnologije v regiji. »Posel je tek na dolge proge. In ko že misliš, da si prispel na cilj, vidiš, da je to samo vmesna postaja, in spet se začneja nova pot,« pove nagrajenec. Kaj je zanj

Igor Zorko: »Digitalizacija je lahko strup ali pa podlaga za lepo prihodnost.«

Dr. Andrej Lešnjak: »Gospodarska družba obstaja, dokler se razvija. Ko obstane, se neizbežno bliža konec.«

odličnost? »Zame je odličnost vizija, načelnost, spoštljivost, poštenost, empatija, dobri medsebojni odnosi, red, čistoča, strokovnost, kakovost, vztrajnost, zgled.« Nagrado mu je podelila maratonka, nosilka številnih balkanskih in državnih rekordov v svoji kategoriji, **Jožica Rogelj**. Šport, predvsem tek, pohodništvo in kolesarstvo so namreč Lešnjakova strast; občasno se udeležuje tudi večjih športnih dogodkov, na primer maratonov.

Odličnosti ne moremo ločiti na poslovno in zasebno. Odličnost je način življenja, kar izpričujejo tudi letošnji prejemniki Nagrade GZS za izjemne dosežke.

Pogovore z nagrajenci je vodila novinarka **Anja Hlača Ferjančič**, slavnostno podelitev nagrad pa so z umetniškimi programom nadgradili vokalistka **Karin Zemljič**, pianistka ter vokalistka **Taja Maver** in glasbena skupina **ViP BAND**. ■

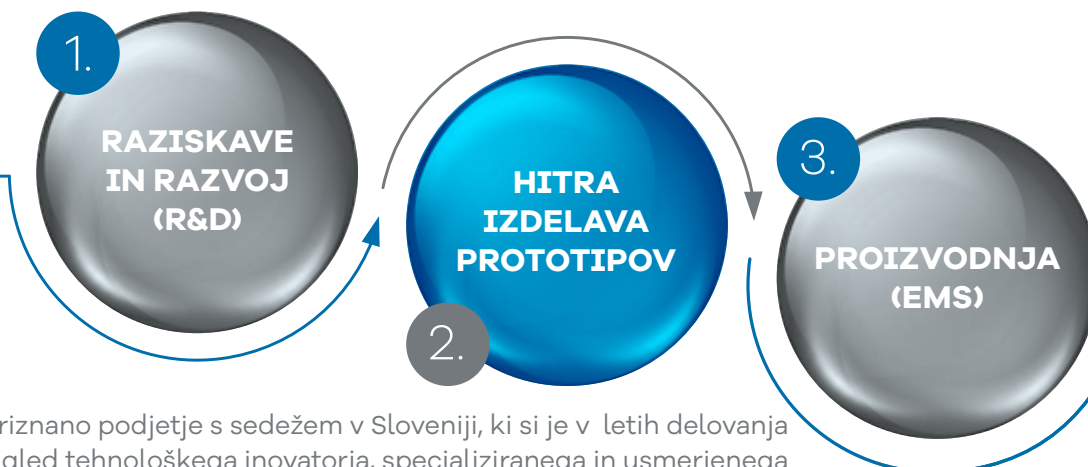

Občinstvo, ki je do zadnjega kotička napolnilo Linhartovo dvorano Cankarjevega doma, so navdušile zgodbe letošnjih nagrajencev.

Your challenges our solutions

Celovit pristop k proizvodnji elektronike

L-Tek® je priznano podjetje s sedežem v Sloveniji, ki si je v letih delovanja prislužilo ugled tehnološkega inovatorja, specializiranega in usmerjenega v **raziskave, razvoj** ter **proizvodnjo elektronike (EMS)** na področjih **merilne tehnike, medicinskih pripomočkov** in **industrijske senzorike**.

www.l-tek.com

L-Tek d.o.o., Cesta Miloša Kovačiča 2, 8310 Šentjernej - SLOVENIJA
 ■ t: +386 7 62 09 800 ■ info@l-tek.com

Zahvaljujemo se pokroviteljem in partnerjem za podporo 55. podelitve Nagrad GZS.

Generalni pokrovitelj

30^{let} **PORSCHE**
SLOVENIJA

Sponzor odličnosti

16 **NLB**

Zlati partner

Telekom Slovenije

Zlata pokrovitelja

RIKO **triglav**

Srebrna pokrovitelja

Gen SKUPINA **SD Banka**

Bronasti pokrovitelji

Kodila gourmet **KOLEKTOR 60** **RADGONSKE GORICE** **REM** **BLED ROSE HOTEL**

Ambasadorji Nagrad

ATLANTIC GRUPA **bintegra>>** **Fakulteta 20.** **roto** **mikrografija**

Mali pokrovitelj

Glavni pokrovitelj
pogostitve

Vivo catering

Pokrovitelji pogostitve

z'dežele **dana** **DON DON** **e** **LJUBLJANSKE MLEKARNE** **MAISTER** **merci** **WINEV**

QTECHNA

qtechna.si

Tradicija kot ključ za kakovost
Tradition as the key to quality

30

Let | Years | Jahre | Ans | Godina

Moč sodelovanja
Power of Partnership

B2B Connected

Hvala partnerji, ker skupaj z nami
ustvarjate bizBox ekosistem.

> 20.000
organizacij zaupa
bizBox storitvam

> 55
ERP/DMS rešitev
podpira bizBox storitve

> 1.250.000
mesečno izmenjanih
eDokumentov

Povezani
z drugimi mednarodnimi
omrežji izmenjave

ZZI d.o.o.
Pot k sejmišču 33
1000 Ljubljana
Slovenija

www.zzi.si
www.bizbox.eu
www.log-chain.eu

bizBox

TOPLOGREDNE EMISIJE

»Kje bi bila Slovenija, če bi upravičena podjetja deset let prejemale pomoč?!«

»S sprejetjem uredbe o nadomestilu posrednih stroškov emisij za toplogredne pline je pretrgan desetletni gordijski voz in slovenska energetska intenzivna industrija bo lahko postala bolj konkurenčna,« je 23. februarja, takoj po sprejetju dolgo pričakovane uredbe, dejala generalna direktorica GZS Vesna Nahtigal.

Antonija Božič Cerar, Služba za okolje, podnebje in energijo, Ester Fidel, Korporativno komuniciranje, GZS

Evropska unija je v letu 2005 uvedla sistem trgovanja s toplogrednimi plini (ETS), da bi tudi s tem ukrepom pripomogla k večji podnebni nevtralnosti in okoljski trajnosti Evrope. V ta sistem so bila postopno, po fazah, vključena večja energetska intenzivna podjetja in proizvajalci energije. Med prvo fazo (2005-2007) so podjetja, ki so sodelovala v sistemu, prejemale emisijske kupone brezplačno, med drugo (2008-2012) je bilo brezplačnih skoraj 90 % emisijskih kuponov.

Proizvajalci energije so bili v tretji fazi (2013-2020) prisiljeni kupovati že vse emisijske kupone, a so te stroške prelili v višje cene električne energije. Posledice teh podražitev je najbolj občutila energetska intenzivna industrija.

Pasti sistema trgovanja s toplogrednimi plini

Sistem, ki naj bi imel pozitivne učinke na podnebje in okolje, je tako prinesel nevarnost selitve energetska intenzivne proizvodnje v države izven Evropske unije, kjer okoljski cilji niso tako ambiciozni, in nadomeščanje evropskih proizvodov z uvoženimi, ogljično bolj intenzivnimi izdelki.

Evropska komisija je to nevarnost prepoznala že pred 12 leti in jo skušala zastaviti s smernicami za dodeljevanje državne

pomoči podjetjem, ki so izpostavljena tveganju premestitve emisij CO₂. Te smernice so vse države članice EU z energetska intenzivno industrijo, razen Slovenije, umestile v svoj pravni red že v preteklem trgovalnem obdobju, ki se je zaključilo leta 2020. Tako so »svojim« energetska intenzivnim podjetjem omogočile konkurenčne pogoje tudi izven državnih meja, medtem ko jih je naša država potisnila v neenak konkurenčni položaj v EU in tudi na drugih trgih.

Slovenija desetletje zavračala vnos smernic v svoj pravni red

GZS je v imenu podjetij iz energetska intenzivnih panog vseskozi, še zlasti intenzivno pa v zadnjih treh letih, opozarjala na nujnost sprejetja uredbe za povračila sredstev, ki jih morajo vlagati v nove tehnologije za zmanjšanje emisij toplogrednih plinov. Takratni predstavniki ministrstva so predlog zavračali, češ da tudi nekatere druge države niso prenesle smernic v svoj pravni red. Niso pa prislunhili argumentu, da te države nimajo industrije iz sektorjev, izpostavljenih tveganju premestitev emisij.

Prvi obeti v letu 2020

Leta 2020 je Evropska komisija objavila nove smernice glede državnih pomoči v

okviru sistema za trgovanje s pravicami do emisije toplogrednih plinov po letu 2021. V začetku 2020 smo na GZS prejeli tudi prva zagotovila Ministrstva za okolje, da bodo prizadetim podjetjem omogočili pomoč. Toda potrebne so bile še pravne podlage – najprej sprememba Zakona o varstvu okolja, ki smo jo dočakali v novembru 2020. Ta v 183. členu določa, da se lahko del sredstev Sklada za podnebne spremembe, ki se polni iz prihodkov od prodaje emisijskih kuponov, nameni za kritje posrednih stroškov zaradi stroškov emisij toplogrednih plinov. Nato je bilo potrebno vztrajati še dobro leto, da smo dočakali prvi predlog podzakonskega akta – uredbe. Na GZS smo opozarjali na njene pomanjkljivosti, saj je bila po naši oceni tehnično neizvedljiva. Konec julija 2022 je ministrstvo pripravilo nov predlog. GZS je v javnih razpravah aktivno sodelovala in oblikovala predloge dopolnil uredbe.

Sprejem uredbe

Uredba o nadomestilu posrednih stroškov emisij za toplogredne pline je bila končno sprejeta 23. februarja. Slovenska shema, ki jo je odobrila Evropska komisija in jo je slovenska vlada prenesla v uredbo, je vredna 99,15 mio evrov. Namenjena bo

delnemu nadomestilu energetske intenzivnim podjetjem za višje cene električne energije, ki so posledica višanja cen električne energije zaradi trgovanja s kuponi toplogrednih plinov med letoma 2022 in 2024. Sredstva, ki jih bodo upravičena podjetja prejela, morajo v celoti nameniti zelenemu prehodu.

»Izjemno sem zadovoljna, da so večletna prizadevanja GZS le obrodila sadove. Slovenska energetske intenzivna podjetja

so namreč v teh letih izgubila več deset milijonov evrov. Z desetletno zamudo bodo končno dobila možnost povračila sredstev, ki jih morajo vlagati v nove tehnologije za zmanjšanje emisij toplogrednih plinov,« je po sprejetju uredbe dejala **generalna direktorica GZS Vesna Nahtigal**. Do povračila bo upravičenih 19 podjetij. »V to industrijo spadajo aluminaši, jeklarji, papirnice, del kemične industrije, del železovih livarn, proizvajalci steklenih

vlaklen. Ta denar morajo podjetja v celoti nameniti za razvoj novih tehnologij ali pa za ozelenitev že obstoječih tehnologij,« je pojasnila Nahtigalova in dodala: »Si predstavljate, kje bi Slovenija bila, če bi ta podjetja vseh preteklih deset let prejemale to pomoč?!« Tako se izenačujejo kriteriji državne pomoči pri trgovanju z emisijami toplogrednih plinov slovenskih energetske intenzivnih podjetij (proizvajalcev materialov) s tujimi konkurenti. ■

Bojana Maruško, direktorica kadrovskih in pravnih zadev, Paloma d.d.:

»V Palomi smo zadovoljni, da je uredba o nadomestilu za posredne stroške emisij CO₂ končno sprejeta, saj je trajalo nepredstavljivo dolgo in smo vmes že opustili upanje. Na srečo je GZS vztrajala in pripeljala proces do konca. In to je tudi vloga GZS – da pomaga pri urejanju takšne vrste zakonodaje, se povezuje z ministrstvi ter nas v gospodarstvu s tem seznanja. Če bi bila uredba sprejeta kako leto prej, bi prej imeli možnost izvesti investicije. To bi sovpadlo z našim siceršnjim investicijskim ciklom, ki bo naše delovanje posodobilo in naredilo bolj učinkovito. Kako bomo zdaj porabili sredstva, še ne vemo natančno, saj je možnosti veliko. Trenutno še preučujemo različne opcije in računamo capex. Gotovo pa je, da bo denar namensko porabljen.«

Foto: Paloma

Rajko Bezjak, predstavnik podjetja za okolje, URSA Slovenija d.o.o.:

»V podjetju URSA Slovenija d.o.o., proizvodnja izolacijskih izdelkov iz steklene volne, ki je energetske intenzivno podjetje, smo veseli, da je prišlo do sprejema Uredbe o nadomestilih za kritje stroškov, povezanih z emisijami TGP, in da nam bodo eventualno pridobljena sredstva v pomoč v sicer težkih razmerah za poslovanje. Sredstva bi lahko koristno porabili za investicije in ukrepe za zmanjševanje porabe energije in emisij. GZS se je tukaj izkazala kot povezovalni člen pri sprejetju uredbe.«

Foto: URSA Slovenija

Dr. Marko Homšak, pooblaščenec za varstvo okolja, Talum, d.d.:

»V Talumu smo že vse od leta 2012 dalje opozarjali na pomen vzpostavitve te uredbe. Veliko pomoč pri njeni uveljavitvi je v zadnjih dveh letih izkazala ekipa pri GZS z Vesno Nahtigal na čelu. Za Talum ima uredba pomen predvsem za leto 2022, ko je proizvodnja primarnega aluminija v elektrolizi še tekla v določenem, četudi že znižanem obsegu. Zaradi neprimerljivih

Foto: Talum

in nekonkurenčnih pogojev pri oskrbi z električno energijo v Evropi in Sloveniji v primerjavi z drugimi kontinenti, pa le ta brez regulatornih omejitev cen električne energije več ni mogoča.

Za leto 2022 znaša vrednost za proizvodnjo primarnega aluminija 13,8653 MWh/t, kar je ena od pomembnih postavk pri izračunu nadomestila. Na višino nadomestila močno vpliva tudi povprečna vrednost emisijskega kupona, ki je znašala 52,89 EUR/t CO₂ v letu 2021 (t.j. leto pred letom, za katero se nadomestilo računa). Za uspešno izpeljavo upravnega postopka in pridobitev nadomestila bo potrebnih za podjetja še kar nekaj korakov. Za porabo sredstev bomo podjetja morala izpeljati ukrepe, ki so določeni v 6. členu uredbe. Celotno nadomestilo bomo namensko porabili za projekte proizvodnje energije iz obnovljivih virov na ozemlju Republike Slovenije, za ukrepe izboljšanja energetske učinkovitosti na svoji napravi ali za neposredne ali posredne naložbe za zmanjševanje procesnih emisij TGP ali drugih onesnaževal.«

Slavko Kanalec, izvršni direktor za proizvodnjo, tehnologijo in investicije, Skupina SIJ:

»S sprejeto uredbo je vlada dala pozitiven signal za ohranjanje in krepitev slovenske jeklarske industrije. Od zdaj naprej bomo v Skupini SIJ, največjemu slovenskemu proizvajalcu za nižne jeklarske trge, imeli skoraj primerljive konkurenčne pogoje z ostalimi jeklarji iz EU. Skoraj primerljive zato, ker so naši tekmeči iz EU, medtem ko smo mi prepričevali odločevalce, prejemale ta sredstva že vrsto let.

Veseli nas, da bomo lahko odslej tudi v Skupini SIJ še bolj pospešeno vlagali v učinkovito rabo in obnovljive vire energije ter s tem v trajnostni razvoj in zniževanje našega ogljičnega odtisa v skladu z načrtom razogljičenja, ki ga bom v Skupini SIJ sprejeli v prvi polovici letošnjega leta.

Velika zahvala za sprejeto uredbo gre generalni direktorici GZS Vesni Nahtigal, ki je s povezovanjem in vztrajnostjo spodbujala večja podjetja iz kovinske in kovinskopredelovalne industrije pri skupnih večletnih prizadevanjih za sprejetje uredbe o nadomestilu za posredne stroške emisij CO₂.«

Foto: Urban Štebljaj

ZAPOSLOVANJE TUJCEV

GZS je na področju zaposlovanja tujcev proaktivna

Vlada je v predloga za spremembo in dopolnitev Zakona o tujcih ter Zakona o zaposlovanju, samozaposlovanju in delu tujcev, ki sta trenutno v javni obravnavi, vključila nekatere predloge GZS.

Darja Kocbek; foto: Tadej Kreft

Ker delodajalci doma vse težje najdejo kadre, jih vse več vidi rešitev v zaposlovanju tujcev. Med njimi so tudi Filipinci, ki jih že zaposlujejo delodajalci v zasebnem in javnem sektorju drugih držav EU. Na Filipinih imajo posebno ministrstvo za delavce v tujini, delavce tujim podjetjem pomagajo najti specializirane agencije. Kako hitro Filipinci lahko pridobijo vsa potrebna dovoljenja za delo v Evropi, je odvisno od administracije posameznih držav.

Nataša Turk, namestnica direktorja Centra za mednarodno poslovanje (CEMP) pri Gospodarski zbornici Slovenije, je na dogodku o možnostih za zaposlovanje delovne sile s Filipinov, ki ga je v februarju v Ljubljani organizirala GZS, pojasnila, da se zanimanje za zaposlovanje Filipincev med delodajalci v Sloveniji povečuje že več let.

GZS je na področju zaposlovanja tujcev (in tudi konkretno zaposlovanja filipinske delovne sile) proaktivna. »Že poleti 2019 smo na GZS-ju gostili predstavnike filipinskih zaposlitvenih agencij in takrat prvič organizirali srečanje z našimi člani na temo zaposlovanja Filipincev. Zaradi velikega zanimanja smo program slovenske vladno-gospodarske delegacije v Manili jeseni 2019 nadgradili še s to tematiko. V Manili smo

organizirali bilateralne pogovore na ravni filipinskih resornih ministrstev in tudi podjetij. Ta obisk je odprl priložnosti za zaposlovanje ustrezno usposobljene filipinske delovne sile v Sloveniji,« nam je pojasnila Nataša Turk.

Že takrat je bilo govora, da bi potrebovali 2.000 do 5.000 delavcev s področja gostinstva, turizma, predelovalne industrije in gradbeništva. GZS je že takrat kot veliko oviro pri zaposlovanju izpostavila zahtevnost in dolgotrajnost postopkov pridobivanja vizumov in ostalih dovoljenj.

Slovenija namreč v Manili nima diplomatsko-konzularnega predstavništva, ki bi bilo opolnomočeno za zajemanje potrebnih biometričnih in ostalih podatkov. To seveda Slovenijo postavlja v nekonkurenčen položaj v primerjavi z drugimi državami v regiji. »GZS zato že vse od takrat poziva pristojna ministrstva, da čim prej podpišejo meddržavni sporazum s Philippine Overseas Employment Administration in vzpostavijo delovanje slovenskih mesečnih konzularnih dni v Manili,« pravi Nataša Turk.

Dogodka se je udeležilo 80 predstavnikov slovenskega gospodarstva, ki so lahko prisluhnili izkušnjam in dobrim poslovnim praksam pri zaposlovanju Filipincev.

Sledilo je obdobje zatišja zaradi pandemije covid-19. V tem času so na GZS s pomočjo članic naredili bolj konkretno oceno letnih kadrovskih potreb po filipinskih delavcih. Izkazalo se je, da bi slovenska podjetja potrebovala do 2.000 zaposlenih s Filipinov, predvsem orodjarjev, varilcev, strugarjev, voznikov, elektromehanicov in drugih poklicev. »Danes so potrebe ne le v gospodarstvu, ampak v celotni družbi še večje in še bolj raznolike,« opozarja Nataša Turk.

Lani poleti so na GZS ponovno načeli javno razpravo v državi, da je potrebno poenostaviti postopke za zaposlovanje tujcev. Organizirali so posvet in okroglo mizo in soočili predstavnike resornih ministrstev in ustanov. »Med zaključki posveta smo navedli konkretne predloge za organizacijske ter zakonodajne spremembe na tem področju. Na posvetu so bile predstavljene tudi konkretne možnosti in ovire pri zaposlovanju filipinske delovne sile. Nekatere predloge s posveta je vlada vključila tudi v predloga za spremembo in dopolnitev Zakona o tujcih ter Zakona o zaposlovanju, samozaposlovanju in delu tujcev, ki sta trenutno v javni obravnavi,« nam je povedala Nataša Turk.

Grega Bizjak, direktor Skupine SIGR Bizjak, ki je bil leta 2019 med člani vladno-gospodarske delegacije, ki je odšla na Filipine, razlaga, da Filipinci za delo na Hrvaškem lahko pridobijo delovno dovoljenje bistveno hitreje in enostavneje kot v Sloveniji. Zaradi tega Skupina SIGR Bizjak Filipince zaposluje prek svoje podružnice na Hrvaškem. Postopek je tak, da se morajo podjetja, ki želijo zaposliti Filipince, najprej registrirati na ministrstvu za delavce v tujini.

Delavce jim pomagajo najti zaposlitvene agencije. Med njimi je **PNI International Corporation**, ki ima podružnico v Milanu in pokriva tudi Slovenijo. Njena **direktorica Kay Quintos** pojasnjuje, da Filipinci, ki se odločijo za delo v tujini, podpišejo pogodbo za dve do tri leta, potem se vrnejo domov. Pogodbe je mogoče tudi podaljšati. Veliko jih dela v zdravstvu, recimo v Nemčiji, pa tudi na področju informacijsko-komunikacijskih tehnologij in v klicnih centrih. Tuje

podjetje ali organizacija lahko najame Filipince za delo v svoji državi, lahko pa zanj delajo na daljavo doma na Filipinih.

Kot pozitiven primer zaposlovanja Filipincev Kay Quintos omenja Madžarsko, kjer se je vlada v lanskem letu odločila proizvodnim podjetjem omogočiti zaposlovanje Filipincev. Ministrstvo za delavce v tujini, pri katerem se morajo registrirati tuja podjetja, po njenih besedah poskrbi, da Filipinci odidejo delat v tujino po zakonu poti. To je razlog, zakaj se morajo na tem ministrstvu najprej registrirati. Tako so zaščiteni tako Filipinci, ki odidejo na delo v tujino, kot podjetja, ki jih zaposlijo.

Madžarska je z namenom, da Filipincem omogoči čim prejšnjo pridobitev vizuma, na Filipinih odprla urad, kjer si lahko uredijo vse potrebno za to. Če se bo zanimanje slovenskih podjetij za zaposlovanje Filipincev povečevalo, bo tudi

Slovenija morala odpreti tak urad, pravi Kay Quintos.

Grega Bizjak razlaga, da komunikacija z ministrstvom in agencijami poteka v angleščini, saj je angleščina na Filipinih uradni jezik. Skupina SIGR Bizjak ima na Hrvaškem zaposlenih 90 Filipincev, tako da ti delavci že učijo nove, ki prihajajo. Filipinci so zelo spoštljivi in hvaležni, da lahko delajo v tujini, niso pa pripravljeni delati na pol zastonj. V SIGR Bizjak jih plačujejo enako kot domače zaposlene.

Po Bizjakovih besedah pristojni organi na Filipinih zelo dobro preverijo zahtevano dokumentacijo, ki jo mora posredovati podjetje, ki želi zaposliti Filipince. Na ta način želijo preprečiti zlorabe.

V skladu s filipinsko zakonodajo mora podjetje Filipincem, ki jih zaposli, plačati letalsko vozovnico za prihod in odhod iz države. ■

Predlogi GZS, ki jih je vlada vključila v predloga za spremembo in dopolnitev Zakona o tujcih ter Zakona o zaposlovanju, samozaposlovanju in delu tujcev:

- možnost vročanja podaljšanih dovoljenj za začasno prebivanje in dovoljenj za stalno prebivanje po pošti,
- hramba prstnih odtisov, oddanih v postopku izdaje prvega dovoljenja za začasno prebivanje tudi za namen uporabe v postopku podaljšanja dovoljenja za začasno prebivanje,
- odprava zahteve po pisnem pozivu upravne enote za dopolnitev prošnje s prstnimi odtisi,
- ukinitve obveznosti izdaje pisne odobritve s strani upravne enote v primeru izdaje soglasja s strani Zavoda Republike Slovenije za zaposlovanje v primeru odločanja o zamenjavi delovnega mesta pri istem delodajalcu,
- odprava obveznosti periodičnega preverjanja izpolnjevanja pogoja zadostnih sredstev za preživljanje po uradni dolžnosti s strani upravne enote,
- možnost prehoda državne meje, v primerih, ko ima tujec vloženo prošnjo za podaljšanje dovoljenja za prebivanje, o prošnji pa še ni bilo odločeno,
- ponovna uvedba brezplačnega financiranja tečajev slovenskega jezika.

GZS je še dodatno predlagala:

- da se postopki v največji možni meri digitalizirajo,
- odpravi naj se teritorialna pristojnost pri obravnavi vlog oz. celo specializirani oddelki posebej za postopke zaposlovanja tujcev,
- omogoči naj se elektronski vpogled v vloge, vzpostavi odzivna enotna točka/klicni center za pomoč delodajalcem pri pripravi vlog,
- pripravi naj se seznam prilog ter navodila za pripravo vloge,
- uvede naj se poenostavljen postopek vsaj za deficitarne poklice oziroma tako imenovani »fast track« postopek, v okviru katerega bi lahko tujci pričeli z delom že na podlagi formalno popolne vloge.

Pripravila Urška Sojč, Pravna služba GZS

RAZVOJNE SPODBUDE

Letos dobrih 634,4 milijona evrov novih finančnih spodbud

Ministrstvo za gospodarstvo, turizem in šport (MGTS) nadaljuje s krepitvijo konkurenčnosti in dodane vrednosti slovenskega gospodarstva. Letos bo skupaj z izvajalskimi organizacijami in SID banko za razvoj gospodarstva, turizma in športa namenilo dobrih 634,4 milijona evrov novih finančnih spodbud, od tega 304,9 milijona evrov lastnih sredstev.

Katja Bučan, GZS, Strateški razvoj

Kot so sporočili na novinarski konferenci 14. februarja, bo MGTS svojim ciljnim skupinam v letu 2023 neposredno ali posredno (z izvedbo preko izvajalskih organizacij) ponudilo 28 ukrepov v vrednosti 304,9 milijona EUR razvojnih spodbud. Gre za ukrepe pod neposredno pristojnostjo ministrstva, zajemajo pa

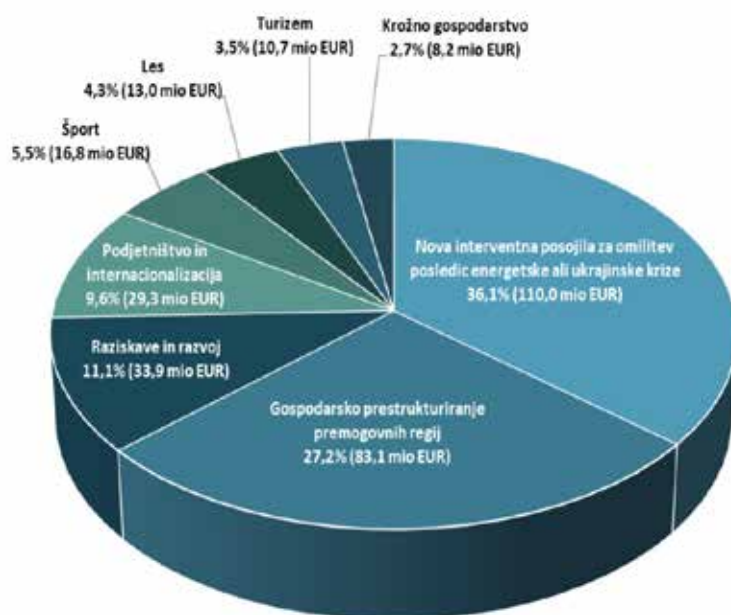
tako storitve podpornega okolja za podjetja kot povratne in nepovratne finančne spodbude. **Minister Matjaž Han** je poudaril, da bodo »pri ukrepih osredotočeni na krepitev produktivnosti, zeleni in digitalni prehod, raziskave in razvoj, spremembo poslovnih modelov, krepitev kompetenc in povečevanje dodane vrednosti«.

Obstoječi in novi ukrepi

V letu 2023 ministrstvo predvideva objavo 23 novih ukrepov v višini 265,4 mio EUR, 5 ukrepov v višini 39,5 mio EUR pa je bilo že objavljenih v preteklih letih. Ti imajo predviden rok za oddajo v letošnjem letu:

- Spodbujanje gospodarskih naložb mikro, malih in srednje velikih podjetij (MSP) na območju, kjer živijo pripadniki avtohtone slovenske narodne skupnosti na Madžarskem,
- Uvajanje trajnostnih in krožnih poslovnih modelov v zagonskih podjetjih in MSP-jih,
- Vavčerski sistem spodbud malih vrednosti za MSP-je,
- Spodbude za raziskovalno razvojne projekte,
- Trajnostni razvoj turistične infrastrukture v turističnih destinacijah.

Predvidoma 17 dodatnih ukrepov v višini 329,5 mio EUR pa za letos načrtujejo tudi izvajalske institucije MGTS, in sicer Slovenski podjetniški sklad (SPS), Slovenski regionalni razvojni sklad (SRRS), Javna agencija Republike Slovenije za spodbujanje podjetništva, internacionalizacije, tujih investicij in tehnologije (SPIRIT) in Slovenska turistična organizacija (STO), ter SID banka.

Glede na vsebino preteklih razpisov MGTŠ-ja in višino nepovratnih sredstev se zdi, da je v letošnjem letu manj poudarka na določenih potrebah gospodarstva, vendar pa v luči trenutnih prestrukturiranj ministrstev le-ta še niso rekla zadnje besede. Ministrstvo za visoko šolstvo, znanost in inovacije, Ministrstvo za kohezijo in regionalni razvoj ter Ministrstvo za digitalno preobrazbo namreč svojih načrtov razvojnih spodbud za leto 2023 še niso predstavila, zato še ni znano, katera področja bodo podprla in koliko sredstev bo zanje namenjenih.

Več podrobnosti o aktualnih razvojnih spodbudah s strani MGTŠ je na voljo v brošuri Načrt razvojnih spodbud 2023 na spletnem mestu MGTŠ, vse javne razpise pa bomo redno objavljali tudi na spletni strani Gospodarske zbornice Slovenije med Aktualnimi razpisi. Za več informacij nam pišite na elektronski naslov razpisi@gzs.si. ■

Aktualni razpisi

Vir: MGTŠ, 2023 (<https://www.gov.si/assets/ministrstva/MGTŠ/Dokumenti/DRS/Brosura-Nacrt-razvojnih-spodbud-2023.pdf>)

Področja razvojnih spodbud MGTŠ v 2023

- nova interventna posojila za omilitev posledic energetske ali ukrajinske krize, ki bodo namenjena za investicije in obratna sredstva – 110,0 mio EUR oz. 36,1 % razpisanih sredstev;
- gospodarsko prestrukturiranje premogovnih regij – 83,1 mio EUR oz. 27,2 %;
- raziskave in razvoj – 33,9 mio EUR oz. 11,1 %;
- podjetništvo in internacionalizacija – 29,3 mio EUR oz. 9,6 %;
- šport – 16,8 mio EUR oz. 5,5 %;
- spodbujanje lesno predelovalne industrije – 13,0 mio EUR oz. 4,3 %;
- spodbujanje razvoja turizma – 10,7 mio EUR oz. 3,5 %;
- krožno gospodarstvo – 8,2 mio EUR oz. 2,7 %.

Načrt razvojnih spodbud

Predvidena časovnica letošnjih objav in okvirne usmeritve posameznih javnih razpisov MGTŠ:

Podjetništvo, internacionalizacija, raziskave in razvoj, krožno gospodarstvo

KRATEK NAZIV UKREPA (že objavljeni ukrepi)	PRIJAVNI ROKI	Vrednost ODPIRANJ v letu 2023 (v mio)	IZVAJALEC
Spodbujanje gospodarskih naložb MSP na območju, kjer živijo pripadniki avtohtone slovenske narodne skupnosti na Madžarskem (zaprt)	20. 1. 2023	0,4	ZSM
React EU - Vavčerski sistem spodbud malih vrednosti za MSP (odprt)	31. 3. 2023	0,4	SPIRIT
Spodbude za raziskovalno razvojne projekte (RRI NOO) (odprt)	3. 4. 2023	22,5	SPIRIT
Uvajanje trajnostnih in krožnih poslovnih modelov v zagonskih podjetjih in MSP-jih (odprt)	SKLOP I: 16. 2. 2023; 15. 6. 2023; 15. 11. 2023 SKLOP II: 15. 4. 2023; 15. 9. 2023	6,2	

Podjetništvo, internacionalizacija, raziskave in razvoj, krožno gospodarstvo

KRATEK NAZIV UKREPA (novi ukrepi)	OBJAVA (kvartal)	Vrednost RAZPISANIH SREDSTEV v letu 2023 (v mio)	Vrednost ODPIRANJ v letu 2023 (v mio)	IZVAJALEC
Nov posojilni sklad finančnega inženiringa za omilitev posledic energetske ali ukrajinske krize SID (ZPGOPEK) (v pripravi)	2. kvartal 2023	100,0	100,0	SID
Nova interventna ugodna posojila za omilitev posledic energetske ali ukrajinske krize SPS (ZPGOPEK) (v pripravi)	4. kvartal 2023	10,0	10,0	SPS

Spodbujanje razvoja projektov socialne ekonomije in združništva 2022-2023 (v pripravi)	1. kvartal 2023	1,5	1,5	MGTŠ
SPOT Global + (v pripravi)	2. kvartal 2023	10,6	10,6	SPIRIT
Mednarodni sejmi (v pripravi)	3. kvartal 2023	9,6	0,6	SPIRIT
Čezmejni projekti (IPCEI) (v pripravi)	3. kvartal 2023	11,4	11,4	MGTŠ
Kompetenčni center za design management (v pripravi)	3. kvartal 2023	1,5	1,5	MGTŠ
Zamejska gospodarska koordinacija (v pripravi)	3. kvartal 2023	0,25	0,25	MGTŠ
Spodbujanje naložb v gospodarstvu na območjih, kjer živijo pripadniki avtohtone slovenske narodne skupnosti na Madžarskem (v pripravi)	3. kvartal 2023	0,49	0,49	ZSM
Krožni in digitalni modeli (CENTER) (v pripravi)	3. kvartal 2023	2,0	2,0	MGTŠ
Vavčerski sistem spodbud malih vrednosti za MSP (v pripravi)	4. kvartal 2023	23,4	4,7	SPS
Sklad za pravični prehod - produktivne naložbe (Zasavje 26,2 mio EUR; SAŠA 42,5 mio EUR) (v pripravi)	4. kvartal 2023	68,7	68,7	MGTŠ
Sklad za pravični prehod - RRI aktivnosti (Zasavje 4,42 mio EUR; SAŠA 10 mio EUR) (v pripravi)	4. kvartal 2023	14,4	14,4	MGTŠ
Podporno okolje (SIO/SPOT) (v pripravi)	4. kvartal 2023	8,47	8,47	SPIRIT
Slovenski poslovni klubi v tujini (v pripravi)	4. kvartal 2023	0,45	0,45	SPIRIT

Turizem

KRATEK NAZIV UKREPA (novi ukrepi)	OBJAVA (kvartal)	Vrednost RAZPISANIH SREDSTEV v letu 2023 (v mio)	Vrednost ODPIRANJ v letu 2023 (v mio)	IZVAJALEC
Trajnostni razvoj turistične infrastrukture v turističnih destinacijah (objavljen)	30. 12. 2022 (prijavni roki: 3. 4. 2023; 5. 6. 2023)	10,0	10,0	MGTŠ
Okoljski znaki v turizmu (v pripravi)	1. kvartal 2023	0,3	0,3	MGTŠ
Spodbujanje turističnih in dopolnilnih dejavnosti ter razvoj lokalnih produktov na območjih, kjer živijo pripadniki avtohtone slovenske narodne skupnosti na Madžarskem (v pripravi)	2. kvartal 2023	0,35	0,35	ZSM

Lesarstvo

KRATEK NAZIV UKREPA (novi ukrepi)	OBJAVA (kvartal)	Vrednost RAZPISANIH SREDSTEV v letu 2023 (v mio)	Vrednost ODPIRANJ v letu 2023 (v mio)	IZVAJALEC
KocLes4.0 (zaprt)	13. 1. 2023 (prijavni rok: 1. 2. 2023)	0,6	0,6	MGTŠ
Mikro spodbude v lesarstvu 2.0 (v pripravi)	3. kvartal 2023	1,5	1,5	MGTŠ
Spodbujanje krožnega gospodarstva z uporabo lesa (kombiniran) (v pripravi)	3. kvartal 2023	10,9	10,9	MGTŠ

Šport

KRATEK NAZIV UKREPA (novi ukrepi)	OBJAVA (kvartal)	Vrednost RAZPISANIH SREDSTEV v letu 2023 (v mio)	Vrednost ODPIRANJ v letu 2023 (v mio)	IZVAJALEC
Razvoj, vzpostavitev in vzdrževanje informacijskega sistema eŠport (v pripravi)	2. kvartal 2023	2,95	2,95	MGTŠ
Športno-rekreacijski in preventivni programi za krepitev zdravja in aktiviranje vseh generacij (v pripravi)	4. kvartal 2023	8,8	8,8	Izbrani izvajalec
Socialna vključenost invalidov v športu (v pripravi)	4. kvartal 2023	5,0	5,0	MGTŠ

BSP SOUTHPOOL

Vzpostavlja se enotna borza električne energije za jugovzhodno Evropo

»Prizadevali si bomo, da bo cenovni signal borze Adex transparenten in relevanten za regijo Zahodnega Balkana,« pravi mag. Anže Predovnik, direktor BSP.

Konec lanskega leta, točneje 23. 12. 2022, so ELES – sistemski operater slovenskega prenosnega omrežja, nemško-francoska borza EPEX SPOT in Elektromreža Srbije (EMS) – sistemski operater srbskega prenosnega omrežja, ustanovili regionalno energetske borzo, skupino Adex, d. o. o., s sedežem v Ljubljani. Mag. Anže Predovnik, direktor BSP, nam je razkril njeno poslanstvo.

Kaj prinaša borza Adex območju jugovzhodne Evrope?

Z ustanovitvijo postaja skupina Adex pomembna energetska borza, saj s svojima podružnicama v Sloveniji (BSP) in v Srbiji (SEEPEX) po poldrugem desetletju od ustanovitve BSP začne razvijati regionalno borzo z elektriko v jugovzhodnem delu Evrope.

Na kateri stopnji je trenutno njeno delovanje? V katero smer se bo razvijala v prihodnje?

Delovanje skupine Adex je trenutno v zaključni fazi potrjevanja poslovnega načrta skupine. Skladno s tem načrtom bo

v naslednjih mesecih poenotila trgovanje z elektriko za dan vnaprej in finančno poravnavo v štirih državah te regije, in sicer v Sloveniji, Srbiji, ter na podlagi pridobljenih poslov na razpisih za nudenje storitev trgovanja z elektriko za dan vnaprej in izvajanje finančne poravnave tudi v Črni gori in Severni Makedoniji. Njen cilj je postati vodilna borza te regije in njena nadaljnja širitev na trge pod okriljem Sekretariata Energetske skupnosti.

Pred kratkim ste izdali poročilo o poslovanju za leto 2022. Kateri so njegovi glavni poudarki?

Minulo leto je močno zaznamovala vojna v Ukrajini in posledično izredno visoka rast cen vseh vrst energentov, vključno z elektriko. Volumen trgovanja na slovenskem borznem trgu za dan vnaprej se je povečal za 16,1 % (iz 8,125 TWh v letu 2021 na 9,437 TWh v letu 2022). Volumen trgovanja na borznem trgu znotraj dneva pa je ostal na ravni predhodnega leta, to je 1,1 TWh. Posledično je poslovni rezultat borze BSP primerljiv z rezultati minulih let, saj so povečani prihodki iz naslova trgovanih provizij pokrili povečane stroške poslovanja. Z veliko gotovostjo lahko zato trdimo, da je slovenska energetska borza v dobri kondiciji in znotraj skupine Adex pripravljena na vse izzive, ki so pred nami.

Minevata prva dva meseca letošnjega leta. Kaj ju je zaznamovalo na področju trgovanja z električno energijo?

Volumen trgovanja na slovenskem borznem trgu za dan vnaprej se je v letošnjih prvih dveh mesecih v primerjavi z enakim obdobjem lani povečal za 18,1 % oz za 0,261 TWh in je znašal 1,701 TWh.

Potem ko je bila povprečna cena elektrike v četrtem kvartalu 2022 na ravni 264,62 €/MWh, se je v letos – od 1. januarja do 7. marca – znižala na 143,876 €/MWh. oz. za 84 %. Padec cen je zaznamovalo več dejavnikov, med katerimi velja poudariti uspešne ukrepe Vlade RS za spopadanje z energetske krizo (npr. uvedba cenovne kapice na ceno plina), zmanjšanje odvisnosti od uvoza energentov iz Rusije, uspešne izvedbe varčevalnih ukrepov in sorazmerno mila zima. Upoštevajoč predhodne dejavnike je obdobje prvih dveh mesecev letošnjega leta prekratko za oceno nadaljnega trenda zniževanja cen.

Kakšne poslovne načrte ste si zadali do konca leta 2023?

Poslovni načrt, ki smo ga pripravili za skupino Adex, je smelo naravnano. Projekti, ki jih bomo začeli uresničevati v Črni gori (26. aprila), Severni Makedoniji (10. maja) in Srbiji (konec junija), so tik pred implementacijo. Na strokovni ravni posameznih delovnih skupin potekajo zaključna usklajevanja postopkov in procedur za vzpostavitev črnogorskega borznega trga za dan vnaprej, v sodelovanju s tamkajšnjo borzo BELEN, makedonskega borznega trga za dan vnaprej, v sodelovanju z borzo MEMO in srbskega trga znotraj dneva. V teku so intenzivna izobraževanja zaposlenih na omenjenih borzah in nadgradnje IT infrastrukture, da bi lahko vsi skupaj, mi kot mentorji in naši novi sodelavci, uspešno začeli trgovanje z elektriko v navedenih državah.

LETALSKA POVEZLJIVOST

Slovenija je pred eno ključnih dilem

Pristojni ministrstvi sta predstavili podrobnosti programa za večjo letalsko povezljivost. Pričakujejo, da bi lahko razpis objavili še v marcu.

Barbara Perko

Ministrica za infrastrukturo Alenka Bratušek in **minister za gospodarstvo, turizem in šport Matjaž Han** sta predstavila Program za večjo letalsko povezljivost v RS v letih 2023 – 2025. Letalske proge, za katere bo država namenila subvencije, so razdeljene v tri sklope. Prvi sklop je prednostni in vključuje deset prog, ki so po besedah obeh ministrov za Slovenijo izrednega gospodarskega pomena. V prvem sklopu so Dunaj, Kopenhagen, Atene, Madrid, Amsterdam in Helsinki, Bruselj, Skopje, Praga in Berlin. »Eno so direktne povezave, druge pa povezave s prometnimi vozlišči, od kjer lahko letimo na druge destinacije,« je pojasnil minister Han. »Za Slovenijo so zaradi gospodarstva

pomembne Nemčija, Avstrija, med prednostnimi trgi so tudi države DACH regije, Francija in Italija, prek teh hubov pa tudi ZDA.«

Drugi oz. dopolnilni sklop zajema sedem prog: Rim, Stockholm, Oslo, Barcelono, Lizbono, Prištino in Pariz. Tretji oz. dodatni seznam prog pa zajema vse destinacije na ozemlju ECAA, ki niso bile zajete v prejšnjih dveh sklopih.

Subvencije so predvidene za nove letalske proge, torej tiste, ki bodo začele obratovati šele po vložitvi pisne vloge za dodelitev pomoči. V programu je pri tem zapisano, da bo moral letalski prevoznik vlogi priložiti tudi poslovni načrt, v katerem bodo podatki o razporedu letov na

novi letalski prog, predvidenem številu potnikov, donosnosti ob izteku obdobja javnega financiranja, o obdobju poslovanja po prenehanju javnega financiranja in načinu trženja nove proge. V primeru, da poslovnega načrta ne bo predložil, bo moral letalski prevoznik priložiti pisno izjavo o nepreklicni zavezi letališču, da bo proga delovala še najmanj tako dolgo, kot je dolgo obdobje, v katerem je prejemal subvencijo.

Država bo krila do največ 50 % vrednosti letaliških pristojbin na odhodnem letališču v Sloveniji. V treh letih bo na voljo 16,8 milijona evrov oz. 5,6 milijona evrov na leto. Ministrica Alenka Bratušek pričakuje, da bo razpis objavljen 24. marca. »Dobiti moramo še soglasje Evropske komisije. Z njimi smo skoraj v dnevnem stiku, naša pričakovanja so, da bi soglasje dobili še v tem mesecu,« je povedala.

Razpis bo po objavi odprt 30 dni. Če vsa sredstva ne bodo dodeljena v prvem roku, bo ministrstvo nato julija objavilo nov razpis za preostanek sredstev. Pri tem je treba povedati, da bodo proge iz drugega sklopa financirane le, če bodo po preteku prvega roka za vložitev vlog ostala na voljo sredstva, proge iz tretjega sklopa pa v primeru, da sredstva za vzpostavitev prednostnih prog in prog z dopolnilnega seznama ne bodo v celoti porabljena.

Subvencije so dobra pot

G si je že dlje časa prizadevala za sprejem zakona, ki bo dal podlago za

Foto: Hraport

Država bo letalskim prevoznikom, ki bodo izbrani na razpisu, krila do največ 50 odstotkov letaliških pristojbin.

Foto: Fraport

Gospodarstvo si želi predvsem povezav na tiste trge, s katerimi ima največ poslovnih stikov.

subvencioniranje določenih letalskih povezav. »Še pod prejšnjo vlado smo opozarjali, da bi bilo potrebno neko dolgotrajno subvencioniranje tistih linij, ki jih gospodarstvo in tudi sama logistika potrebuje,« pravi **direktor GZS Združenja za promet Robert Sever**. »Podpiramo vsakršno rešitev, ki bo zagotovila večjo povezljivost Slovenije s svetom, predvsem z destinacijami, ki so za našo državo strateške,« poudarja.

»Utopično je pričakovati, da bomo dobili nazaj vse linije, ki jih potrebujemo oz. želimo. Zavedati se moramo, da je težko pričakovati, da bodo letalski prevozniki kljub subvencijam leteli na vse destinacije, ki jih mi potrebujemo,« realno pričakovanja opiše Sever. Med povezavami, ki bi jih Slovenija najbolj potrebovala, se omenja Zahodni Balkan, bolj prijazna povezava z Brusljem, morda še kakšne nove destinacije v Nemčiji. Če povzamemo, trgi, na katere naše gospodarstvo najbolj gravitira in s katerimi imamo največ poslovnih stikov. Sever na tem mestu pohvali potezo Lufthanse, ki je povečala frekvenco letov v Frankfurt, kar predstavlja odskočno desko za naprej.

Tako smo potem postavljeni pred dilemo, ali ne bi bila ustanovitev nacionalnega prevoznika najboljša rešitev. »Da ustanovimo nacionalnega prevoznika, je potrebnega ogromno denarja. Slovenija je zdaj pred eno ključnih dilem, ki jih

moramo razrešiti. Ali želimo imeti nacionalnega prevoznika in že vnaprej vemo, da bo treba dati kar nekaj sredstev za to, ali bomo dejansko lahko s temi subvencijami pokrili ciljne destinacije, ki jih mi potrebujemo in jih bodo prevozniki pripravljene pokriti ob pridobljenih subvencijah,« dilemo opiše Sever. Do leta 2026 bo predvidoma trajalo, da bo Slovenija vzpostavila kolikor toliko normalne letalske povezave. S subvencijami smo po Severjevih besedah na dobri poti, da bi lahko v dveh ali treh letih dobili nazaj vsaj ključne destinacije.

Po podatkih Fraporta je lani največ potnikov poletelo v London, Istanbul, Frankfurt, Pariz in Zürich.

S poletno sezono več povezav

Fraport Slovenija je leto začel spodbudno, z občutnim okrevanjem prometa. V januarju in februarju je prek ljubljanskega letališča potovalo 122.808 potnikov, kar je 62 % več kot v primerljivem obdobju lani. Pričakujejo, da bodo do konca leta oskrbeli okoli 1,2 milijona potnikov, s čimer bi se približali ravni pred pandemijo.

Med glavnimi cilji Fraporta ostaja okrevanje potniškega prometa in izboljšanje letalske povezljivosti Slovenije. Napovedujejo okrepitev povezljivosti poleti, ko bodo postregli tudi z novostjo. Trenutno kaže,

da bo na voljo 20 rednih letalskih povezav s 17 prevozniki. Aprila se z leti v Helsinke vrača prevoznik Finnair, od junija bo Aegean Airlines dvakrat tedensko letel iz Ljubljane v Atene. Pogostejši bodo tudi leti na obstoječih linijah. Lufthansa bo tako v Frankfurt letela trikrat dnevno. Pestra bo tudi ponudba čarterskih letov na najbolj priljubljene destinacije (grški otoki, Egipt, Turčija, Španija).

Tveganja prevoznikov so še vedno visoka

Tradicionalni letalski prevozniki se soočajo z logističnimi izzivi, visoko inflacijo, visokimi cenami goriva in naraščajočimi cenami letalskih vozovnic.

»Vloga Fraporta Slovenija, upravljavca ljubljanskega letališča, je v zagotavljanju infrastrukture ter nudenju konkurenčnih in kakovostnih storitev, škarje in platno pri širitvi mreže ljubljanskega letališča pa sta vendarle v rokah prevoznikov,« poudarjajo. »V času okrevanja letalskega prometa so tveganja prevoznikov za vzpostavitev linij še zmeraj visoka, zato je vsakršna podpora v smeri zmanjševanja teh tveganj dobrodošla.« Sami prevoznike stimulirajo s posebno shemo spodbud v obliki znižanih cen storitev. »Dosedanja pomoč prevoznikom v obliki državnih spodbud v letih 2021 in 2022 je nedvomno pripomogla k izboljšanju povezljivosti Slovenije, zato upamo, da bo ob soglasju Evropske komisije čim prej začela učinkovati nova shema. Enako pomembna so tudi prizadevanja na področju krepitev prepoznavnosti Slovenije kot turistične destinacije,« dodajajo.

Fraport Slovenija bo letos vložil dodatnih 13 milijonov evrov za gradnjo nove vozne steze za letala in prenovno ene od obstoječih stez, za menjavo sistema priletnih luči steze ter svetlobnih usmerjevalnih tabel na manevrskih površinah. Med pomembnejšimi projekti omenjajo načrtovano nabavo in elektrifikacijo nove opreme za zemeljsko oskrbo letal ter zaključevanje investicije v tovorni terminal z namestitvijo nove tehnologije za paletiranje letalskega tovora. ■

KATALOG ŽIVIL ZA JAVNO NAROČANJE

S katalogom živil do prihranka časa in nižjih stroškov

Spletna aplikacija nudi priložnost ponudnikom, da izpostavijo svoje izdelke na enem mestu in se skupaj z javnimi zavodi vključijo v digitalizacijo postopka javnega naročanja živil z bistveno nižjimi stroški dela.

Jana Ramuš, vodja projekta Katalog živil za javno naročanje

Spletna aplikacija Katalog živil za javno naročanje z inovativnim pristopom prinaša številne prednosti za deležnike slovenskega agroživilstva in javnega sektorja, saj rešuje težave, s katerimi so se ponudniki živil in javni zavodi srečevali vrsto let. Omogoča enostavno uporabo, transparentno in sledljivo pripravo ustreznih javno naročniških dokumentov, skladno z zakonodajo, ter finančni prihranek.

Aplikacija omogoča transparentno predstavitev ponudbe izdelkov z vsemi podatki, ki so za naročnika ključnega pomena.

Problematika javnega naročanja živil je na agendi Zbornice kmetijskih in živilskih podjetij že več kot desetletje. Pri zbiranju argumentov in iskanju vzrokov za nastale težave se je izkazalo, da je treba izboljšati predvsem prakso v postopku javnega naročanja na vseh ravneh. Eno ključnih spoznanj je bilo, da če želimo pomagati živilskim podjetjem oz. ponudnikom, moramo v prvi vrsti pomagati javnim zavodom, saj je njihova vloga in stopnja težavnosti v tem postopku bistveno zahtevnejša kot pri ostalih deležnikih. Na osnovi slabih praks oziroma kršitev, prepoznanih na strani javnih zavodov in ponudnikov, je

nastala spletna aplikacija »Katalog živil za javno naročanje«.

Aplikacija omogoča ponudnikom živilskih proizvodov in kmetijskih pridelkov, kot so živilska podjetja, zadruga, kmetije in različni trgovci, transparentno predstavitev lastne ponudbe izdelkov z vsemi relevantnimi podatki, ki jih javni zavodi kasneje potrebujejo pri nadaljnjih postopkih vodenja materialnega knjigovodstva, prehranskega vrednotenja jedilnikov in ne nazadnje pri sami pripravi obrokov v lastnih kuhinjah.

Podatki, ki jih ponudniki vnašajo pod posamezne vnaprej opredeljene tipe izdelkov, ki nadomeščajo do nedavnega uporabljene specifikacije živil, so vezani na informacije o sestavi živil, količinah, primarnem individualnem ali večjem skupnem pakiranju ter rinfuzi, hranilni vrednosti živil in morebitni prisotnosti alergenov v sledovih. Poleg tega pa opredelijo tudi status ponudnikov ali so proizvajalci oz. distributerji, veljavne certifikate različnih standardov oz. shem kakovosti in varnosti živil, ki so

jih ponudniki implementirali v lastne proizvodnje za boljše, varnejše in transparentnejše poslovanje.

Ponudniki lahko sami ažurno urejajo podatke o svojih izdelkih

Pri tem je pomembno poudariti, da vse podatke, ko jih enkrat vnesejo v aplikacijo, lahko izvažajo v predračune in se s tem izognejo napakam, ki nastajajo pri ročnem izpolnjevanju v sklope oblikovanih tabel oziroma predračunov.

Ponudniki imajo lasten dostop do kataloga, preko katerega lahko urejajo podatke o svojih izdelkih in zagotavljajo stalno ažurnost vnesenih podatkov, kar jim omogoča dobro konkurenčno pozicijo na trgu in vstop v nove prodajne kanale, tudi v sektor gostinstva in turizma. Za krajše dobavne verige in večjo pestrost ponudbe kakovostne lokalne hrane v HORECA sektorju je bila aplikacija jeseni 2020 nadgrajena tako, da jo pri naročanju živil lahko uporabljajo tudi v gostinskih lokalih, restavracijah, hotelih, ponudniki catering storitev in v turističnih trgovinah.

Aplikacija omogoča izvoz podatkov v predračune, s čimer se uporabniki izognejo napakam.

Naročnikom živil v okviru postopka javnega naročanja aplikacija nudi analizo trga, omogoča podroben pregled ponudbe živil oziroma tipov izdelkov ter s kalkulatorjem ves čas spremlja zakonodajno minimalne opredeljene odstotke glede 12 % količin ekoloških živil in 20 % količin živil certificiranih po drugih nacionalnih in evropskih shemah kakovosti.

S pomočjo tipov izdelkov naročnik oblikuje sklope znotraj posameznih kategorij (mleko in mlečni izdelki, meso in mesni izdelki, kruh in pekovsko pecivo ...) in s tem omogoči, da se na razpis poleg trgovcev prijavljajo tudi proizvajalci. Zelene tipe izdelkov naročnik lahko išče prek filtrov za ekološka živila, živila certificirana po drugih shemah kakovosti, živila izboljšane hranilne sestave, živila brez posameznih alergenov (brez glutena, laktoze ...) in tako oblikuje zelene sklope tudi za dietna živila.

Zakonodaja omogoča javnim zavodom oblikovanje tudi izločenih sklopov, ki jih javni zavod ponudi posameznim lokalnim ponudnikom mimo javnega naročila. Za namene oblikovanja izločenih sklopov naročniki lahko ponudnike in njihova živila poiščejo v aplikaciji prek zemljevida »google maps«, kjer je vidna njihova natančna geografska lokacija, celotna ponudba in kontakti. Spremljanje vrednosti izločenih sklopov, ki posamično ne smejo preseči vrednosti 80.000 evrov, je ravno tako vidno prek digitalnega kalkulatorja, ki v realnem času kaže naročnikom, kako se približujejo zakonsko postavljeni vrednosti 20 % (izračunano na celotno vrednost javnega naročila) oziroma kdaj jo presežejo.

Aplikacija pomeni prihranek časa in stroškov ter redno oskrbo s kakovostno slovensko hrano.

V katalogu že 6.500 izdelkov

Trenutno katalog vsebuje že skoraj 6.500 različnih izdelkov vpisanih s strani ponudnikov, od katerih je 64 podjetij, 171 kmetij in 19 zadrug.

Ekipa sodelavcev GZS – Zbornice kmetijskih in živilskih podjetij skrbi za usposabljanje uporabnikov ter tehnično podporo, Občinam pomaga pri skupni nabavi javnih zavodov, aplikacijo pa tudi nadgrajuje v skladu z aktualnimi potrebami.

Izredno dober primer sodelovanja je z mestno Občino Kranj, ki že dve leti skupaj

z odvetniško pisarno vzpodbuja svoje javne zavode k dinamičnemu nabavnemu sistemu naročanja živil z vključitvijo lokalnih ponudnikov. Pri tem je uporaba spletne aplikacije nepogrešljiva. Z njeno pomočjo so javni zavodi v mestni občini Kranj izdelali celotno dokumentacijo, zahtevano v postopku javnega naročanja. Priprava predračuna je potekala prek Kataloga živil, ki nudi celotno analizo trga, omogoča pravilno poimenovanje živil in oblikovanje sklopov za javno naročilo in direktno naročanje živil iz bližine ter s tem povezanim povpraševanjem po živilih neposredno pri izbranih ponudnikih. Danes aplikacijo uporabljajo številni javni zavodi, ki tako prihranijo veliko časa in stroškov, obenem pa lahko zagotavljajo redno oskrbo s kakovostno slovensko hrano.

Trenutno sodelujemo v skupnem projektu evropske komisije Joint Action – BestReMap, kjer delimo dobro prakso z ostalimi državami članicami EU. Aplikacijo stalno nadgrajujemo, trenutno z določevanjem ustreznih meril za ocenjevanje ekonomsko najbolj ugodnega ponudnika. Pri tem bi lahko aplikacija z obstoječimi podatki po predhodno oblikovani formuli v trenutku sama izračunala najbolj ugodnega ponudnika. ■

Več o katalogu živil za javno naročanje

FINANČNI NASVET

Visoki denarni presežki ponujajo prostor za dvig vrednosti podjetja

Dvig obrestnih mer in poslovne odločitve glede presežne likvidnosti.

Bojan Ivanc, CFA, CAIA, glavni ekonomist pri Analitiki GZS

Foto: Žare Modlic

Izziv za poslovodstvo: *Obrestne mere so se v zadnjem času hitro dvignile, kar nam v osnovi ne predstavlja preglavic na strani obveznosti. Smo uspešno proizvodno in izvozno usmerjeno podjetje (d.o.o.), ki ima presežek denarnega toka iz poslovanja nad investicijami v osnovna in obratna sredstva. Izziv je torej v tem, kako tekoče oplemenititi denarne presežke do morebitnega prevzema kakšne družbe, kar je zapisano v naši strategiji. Ali naj denarna sredstva namenimo za nakup dolgoročne obveznice ali dolgoročno vezavo depozita?*

Financiranje dobaviteljev ali finančne naložbe?

Odgovor na vaše vprašanje ni enoznačen, saj vam denarni presežek v času dvigovanja obrestnih mer nudi tudi možnost financiranja svojih dobaviteljev za doseganje ugodnejših nabavnih pogojev in s tem višje bruto marže. To bo prišlo sicer do izraza takrat, ko se bo presežna likvidnost v gospodarstvu pričela zniževati. Na drugi strani pa aktualni denarni presežki prinašajo tudi donose, v kolikor jih namenite za nakup obveznic ali vezavo v depozitu. Običajno podjetja aktivno upravljajo s temi presežki, v kolikor lastnik ne zahteva izplačila dela ali celote bilančnega dobička. Najpogosteje nalagajo v najbolj varne naložbe z različnimi ročnostmi, kar jim omogoča predvidljive denarne tokove iz tega naslova in omeji vpliv nihanja obrestnih mer. Podjetja lahko te naložbe

v določenih primerih prodajo (dolžniški finančni instrument se lahko proda pred zapadlostjo), vendar je likvidnost teh obveznic zelo različna. Slabša likvidnost pomeni praviloma slabšo prodajno ceno. Druga možnost je, da podjetje pridobi dodatna posojilna sredstva na osnovi zastave finančnega premoženja (depozita ali obveznice).

Kaj pravi trg?

Slovenska državna obveznica z enoletno ročnostjo prinaša okoli 1,3 %, z 10-letno ročnostjo pa 3,8 %. V kolikor ju prodate pred dospelostjo, je lahko donos na letno tudi nižji. To bi se zgodilo v primeru dodatnega dviga tržnih obrestnih mer v prihodnjih mesecih, česar ne moremo izključiti. Obrestne mere na vloge podjetij so v povprečju še nekoliko nižje, ker je presežna likvidnost v bančnem sistemu še visoka.

Potencialne nakupne priložnosti so danes praviloma ugodnejše kot pred letom dni.

Pomemben element, ki je v obdobju višje ravni obrestnih mer prisoten na trgu, je tudi tržna vrednost podjetij. Praviloma je nižja za tista podjetja, katerih denarni tokovi so oddaljeni bolj v prihodnost, kar pomeni, da se lahko zelo kmalu pojavi priložnost za nakup realnega podjetja. V kolikor ima družba iz vaše

panoge zanimiv portfelj izdelkov ali storitev in je lastnik naklonjen njeni prodaji, bi morala biti prodajna cena podjetja nižja kot v času nizkih obrestnih mer. Prav zaradi tega je smiselno ohraniti del presežne likvidnosti v podjetju, saj vam bo to omogočalo ustrezno reagiranje v primeru, da bi se priložnost pojavila. Vseeno pa resni prodajni postopki trajajo vsaj pol leta, kar pomeni, da ni potrebno, da je vsa likvidnost v denarju, temveč jo lahko premestite v relativno varne naložbe s fiksnim donosom s podobno ročnostjo. ■

Foto: Depositphotos

PRAVNI NASVET

Izplačilo poslovne uspešnosti

Kriterij učinkovite prisotnosti na delovnem mestu pri izplačilu poslovne uspešnosti po mnenju Višjega delovnega in socialnega sodišča ni diskriminatoren.

Nina Ličar, Pravna služba GZS

V zadnjih treh letih je v javnosti močno odmevala odločitev zagovornika načela enakosti, ki jo je v celoti povzelo tudi Upravno sodišče RS v zadevi opr. št. I U 29/2020-21 in v skladu s katero je bil kriterij učinkovite prisotnosti na delovnem mestu pri izplačilu poslovne uspešnosti opredeljen kot diskriminatoren.

Višje delovno in socialno sodišče utemeljuje, da je del plače iz naslova poslovne uspešnosti sestavni del plače, zato je opravljanje dela po naravi stvari ključen pogoj za izplačilo tega dela plače.

Delodajalske organizacije smo v skupnih sporočilih večkrat poudarile, da je poznavanje vsebine prejemkov iz delovnega razmerja predpogoj za pravilno preverjanje diskriminacije pri izplačilu teh prejemkov posameznemu delavcu. Zagovornik načela enakosti in Upravno sodišče RS sta pri izplačilu četrtega elementa plače – plačila za poslovno uspešnost - prezrla to osnovno zakonitost, ki velja na področju plačila za delo: delavec je do plače upravičen v času prisotnosti na delu. Za čas njegove upravičene odsotnosti z dela pa je upravičen do nadomestila plače. In ker je plačilo za poslovno uspešnost del plače, je povsem logično, da je delavec do tega dela plače upravičen za čas, ko je na delu.

Višje delovno in socialno sodišče je dne 10. januarja 2023 izdalo sodbo opr št. X

Pdp 781/2022, v skladu s katero je odločilo, da kriterij učinkovite prisotnosti na delovnem mestu pri izplačilu poslovne uspešnosti ni diskriminatoren. V konkretnem primeru je šlo za kolektivni delovni spor, v katerem se je presojala neskladnost internega pravilnika z Zakonom o delovnih razmerjih in Zakonom o varstvu pred diskriminacijo. Pravilnik je namreč določal, da je višina izplačila dela plače za poslovno uspešnost posameznemu zaposlenemu odvisna od evidentirane prisotnosti na delu.

Višje delovno in socialno sodišče tako utemeljuje, da je del plače iz naslova poslovne uspešnosti sestavni del plače, zato je opravljanje dela po naravi stvari ključen pogoj za izplačilo tega dela plače. V tem času delavec namreč s svojim delovnim prispevkom dosega določene rezultate, kar vpliva na poslovni rezultat oziroma uspešnost delodajalca. Glede na

objektivno drugačen položaj delavcev, ki so fizično prisotni na delu in opravljajo delo, ter odsotnih delavcev, ki dela iz različnih razlogov ne opravljajo, je zakonsko drugače urejena tudi pravica do plačila (plače oziroma nadomestila). Ker torej položaja po določbah Zakona o delovnih razmerjih (ZDR-1) nista enaka oziroma primerljiva, je višje sodišče presodilo, da je sodišče prve stopnje zmotno odločilo, da je določitev kriterija (učinkovite) prisotnosti na delu pri izplačilu dela plače za poslovno uspešnost v Pravilniku diskriminatorna.

Navedeno odločitev seveda pozdravljamo, ker pa gre za sodbo višjega sodišča, ki ne predstavlja precedensa, je potrebno upoštevati, da lahko v primeru nadaljevanja postopka pred Vrhovnim sodiščem RS le-to sprejme tudi drugačno odločitev oziroma da lahko v podobnih situacijah višja sodišča odločajo tudi drugače. ■

ZAVAROVALNI NASVET

Obvezno zavarovanje odgovornosti za nastanek okoljske škode

Foto: osebni arhiv

Oktoberja letos poteče roki za prilagoditve zahtevam novega Zakona o varstvu okolja (ZVO-2), ki vključuje širok krog različnih zavezancev. Med pomembnejšimi zakonskimi določili je tudi obvezno zavarovanje odgovornosti za nastanek okoljske škode zaradi nenadnega onesnaženja.

Bojan Grabec, predsednik Združenja zavarovalnih posrednikov Slovenije pri GZS - Podjetniško trgovinski zbornici

Danes se 13. oktober, ko poteče 18-mesečno prehodno obdobje, marsikomu zdi zelo daleč. Vendar sklepanje zavarovanj za podjetja zahteva svoj čas. Prav tako še niso znana niti vsa pojasnila, ki jih zavarovalnice in zavarovalni posredniki pričakujemo od pristojnega ministrstva.

18-mesečno prehodno obdobje se bo izteklo 13. oktobra 2023. Po tem datumu bodo pristojni inšpektorji lahko oglobili tiste, ki ne bodo imeli ustreznega zavarovanja.

Zato zagotovo ne bo odveč, če še enkrat spomnimo, da je na podlagi 161. člena ZVOP-2 zavarovanje odgovornosti obvezno za:

- obratovanje naprave, ki povzroča industrijske emisije, za katero je treba pridobiti okoljevarstveno dovoljenje po ZVOP-2;
- ravnanje z odpadki, za katero je treba pridobiti okoljevarstveno dovoljenje ali odločbo o dovolitvi opravljanja priglasene dejavnosti;
- izpuščanje nevarnih snovi z odvajanjem odpadne vode v površinske ali

podzemne vode, za katero je treba pridobiti okoljevarstveno dovoljenje po ZVOP-2;

- izpuščanje ali vbrizgavanje onesnaževal v površinske ali podzemne vode, za katero je treba pridobiti okoljevarstveno dovoljenje po ZVOP-2;
- obratovanje naprave, ki povzroča onesnaževanje okolja z emisijami določenih snovi v zrak in za katero je treba pridobiti okoljevarstveno dovoljenje po ZVOP-2;
- proizvodnjo, uporabo, skladiščenje, predelavo, polnjenje, izpust v okolje ali prevoz ali prenos znotraj naprave ali obrata nevarnih snovi ali zmesi po predpisih o kemikalijah, fitofarmaceutskih sredstev po predpisih o fitofarmaceutskih sredstvih in biocidnih proizvodov po predpisih o biocidnih proizvodih;
- odvzem in zajezitev vode, za katero je predpisana pridobitev vodne pravice po predpisih o vodah;
- ravnanje z rudarskimi odpadki, za katero je treba pridobiti okoljevarstveno dovoljenje po ZVOP-2.

Zakon prav tako določa zavarovalne vsote za nastanek nenadnega onesnaženja, ki

so odvisne od prihodkov zavezancev. Te znašajo 100.000 evrov pri letnih prihodkih do 2 milijona evrov, 200.000 evrov pri letnih prihodkih do 10 milijonov evrov in 250.000 evrov pri letnih prihodkih, večjih od 10 milijonov evrov.

Od navedenega datuma dalje bo lahko z globo od 75.000 do 125.000 evrov kaznovana pravna oseba in od 3.500 do 4.100 evrov odgovorna oseba, če ne bo sklenjeno ustrezno zavarovanje. To bodo preverjali pristojni inšpektorji. Kazni za hujše kršitve zakona pa lahko znašajo tudi do 375.000 evrov.

Zavarovalne vsote za nastanek nenadnega onesnaženja znašajo od 100.000 do 250.000 evrov.

Čeprav vse podrobnosti glede zavarovanj še niso znane, gospodarstvenikom svetujemo, da v svojih pristojnih službah preverijo, ali so glede na dejavnosti gospodarske družbe ali ustanove zavezanci za sklenitev obveznega zavarovanja po novem ZVO-2. O tem naj nato obvestijo svojega zavarovalnega posrednika, ki jim bo pravočasno uredil zakonsko skladno zavarovalno rešitev. ■

KREATIVNI NASVET

Učinkovito vodenje s spodbujanjem optimizma v timu

Foto: osebni arhiv

Proces učenja optimizma posamezniku pomaga izboljšati njegovo učinkovitost in zadovoljstvo na delovnem mestu. Optimistični ljudje dosežejo več, so bolj zdravi in bolj odporni na stres.

dr. Darja Potočnik Kodrun

Ne znam tega, roki so prekratki, ne zmorem več. Vsakdo se kdaj ujame v naučeno nemoč. Kaj pa nasprotje? Naučeni optimizem. Se znamo ujeti vanj – se naučiti gledati, čutiti, delovati, razmišljati pozitivno? Martin Seligman, oče pozitivne psihologije, učenje optimizma smatra kot pomemben proces, v katerem posameznik izboljša svojo učinkovitost in zadovoljstvo tudi na delovnem mestu.

Za bolj pozitiven pogled na stvari sledite petim korakom.

Neprilagojeni miselni vzorci

Avtomatske misli, ki se jih ne zavedamo, imajo negativno, nevtralno ali pozitivno vsebino. Negativne misli, ki nimajo podlage v realnosti, ali pa misli, ki sicer izvirajo iz resničnih dogodkov, ampak so nefleksibilne in ovirajo naše delovanje, so neprilagojeni miselni vzorci. Tovrstne misli lahko na dolgi rok prispevajo k negativnim posledicam, kot je izgorelost.

Ker so neprilagojeni miselni vzorci v osnovi misli, se jih do določene mere lahko naučimo nadzirati. Najprej se jih moramo naučiti prepoznati, da jih kasneje lahko skušamo preveriti in spremeniti. Tipične kategorije neprilagojenih miselnih vzorcev kažejo na različne načine izkrivljanja mišljenja, med seboj se tudi prekrivajo. Če naštejemo le nekatere:

branje misli, mišljenje »vse ali nič«, »moram« stavki, katastrofiziranje itd.

Pri tem prepoznavamo svoje osnovne misli, ki vplivajo na naše delovanje, pa tudi izpodbijamo prepričanja, pravila, ki jih imamo v zvezi z delom, svetom in nas lahko pripeljejo do izgorelosti.

Vpliv optimizma

Optimisti ne glede na vrsto izzivov verjamejo, da gre le za začasno oviro, ki je tu, da jo premagajo in se še bolj potrudijo. Optimistične osebe so uspešnejše pri izobraževanju in na delovnem mestu, presegajo svojo usposobljenost, znanje in veščine, so bolj motivirane, osredotočene na pozitivne spremembe in cilje. Poročajo o višjih ravneh dobrega počutja in blagostanja. Učenje tehnik naučenega optimizma pozitivno vpliva na zdravje – optimisti dokazano živijo dlje.

Ali se lahko naučimo optimizma?

Optimizma se lahko nauči vsak. Pomemben je naš razlagalni stil (kako si razlagamo dogodke, ki se nam zgodijo v življenju). Optimisti slabe čase gledajo kot začasne, zato se bolje soočajo z neuspehi. Pesimisti dobre rezultate povezujejo z zunanji vplivi, medtem ko optimisti na dobre dogodke gledajo kot na lastna prizadevanja; v primerih, ko gre kaj narobe, pa krivdo prelagajo na zunanje dejavnike. Ko optimisti doživljajo neuspeh na enem

področju, si ne pustijo, da to vpliva na njihovo prepričanje o njihovih sposobnostih na drugih področjih. Kaj si mislimo, ko stvari ne potekajo, kot si želimo, in kaj si rečemo, določa, kako se bodo okoliščine odvile naprej.

ABCDE model naučenega optimizma

ABCDE model ima pet korakov, ki nam pomagajo nadomestiti negativne misli z veliko bolj pozitivnimi: A – stiska: okoliščina, ki zahteva odziv (npr. kritika delodajalca); B – prepričanje: kako si razlagamo dogodek (»Počutim se nespособno.«); C – posledice: način, kako se obnašamo, odzivamo in počutimo (izgorimo, konstruktivno sprejmemo kritiko); D – izpodbijanje prepričanj: trud, ki ga porabimo za izpodbijanje svojih prepričanj; E – energizacija: rezultat, ki izhaja iz poskusov uravnoteženja naših prepričanj.

Učenje optimizma je proces

Preko tega modela se lažje soočamo z izzivi v službi in zasebnem življenju. Potrebna je vaja in urjenje veščine. Ko se danes z oddelkom znajdete pred izzivom, se potrudite slediti tem petim korakom. Sčasoma boste lažje prepoznali svoja prepričanja in negativne misli nadomestili z bolj pozitivnimi. To vas bo navdalo z optimizmom in zanosom, ko boste pristopili k izzivom in novim projektom, tudi vodenja ljudi. ■

TRENDI NA TUJIH TRGIH

Start-upi in podjetja različnih panog se pripravljajo na milijardni trg

Nemška vlada načrtuje legalizacijo kanabisa. S tem bo nastal nov trg z novimi podjetji in delovnimi mesti, novimi prihodki in davki.

Grit Ackermann, GZS, Center za projektno povezovanje

Oktobra lani je nemška vlada predstavila okvirni predlog legalizacije kanabisa. Okvirni predlog je trenutno pri Evropski komisiji v preverjanju, ali je v skladu z evropskim zakonodajnim okvirjem.

V primerjavi z ostalimi državami načrtuje nemška vlada širšo in podrobnejšo legalizacijo kanabisa, ki bo zajemala vse od pridelave do prodaje.

Trenutno se kanabis večinoma uporablja za zdravljenje kroničnih bolečin, bolečih krčev mišic pri multipli sklerozi ter pri bolnikih z aidsom in rakom.

Kdo bo prisoten na tem novem trgu?

V Nemčiji je že nekaj manj kot 900 pridelovalcev konoplje z več kot 6.900 hektarjev pridelovalnih površin. Kmetije, ki predelejujejo konopljo ali kanabis za zdravstvene namene, se bodo lahko preusmerile oziroma razširile svojo pridelavo tudi na kanabis za rekreativne namene. Za pridelavo pa se zanimajo tudi nova podjetja. Pridelava bo v prihodnje bistveno bolj legalizirana. Država namerava regulirati tako pridelavo kanabisa, kot tudi prodajo semen in sadik.

Na delovanje se že pripravljajo tudi zagonska (start-up) podjetja za izdelavo izdelkov iz kanabisa za rekreativne namene. Vlada načrtuje naslednje vrste izdelkov:

za kajenje, inhaliranje, kapsule, razpršilo in kapljice. Že sedaj je na trgu veliko izdelkov iz konoplje, kot na primer pivo, testenine ali konopljne ploščice. Če bo prišlo do regulacije in legalizacije, bi nekateri lahko že kmalu prodajali na trgu tudi izdelke s psihoaktivno sestavino tetrahidrokanabinol (THC).

Sektor medicinske konoplje je leta 2021 v Nemčiji ustvaril več kot 185 milijonov evrov prometa. Tudi farmacevtska

industrija bo v prihodnje razvijala nove zdravstvene izdelke s kanabisom. Trenutno se kanabis večinoma uporablja za zdravljenje kroničnih bolečin, bolečih krčev mišic pri multipli sklerozi (MS) ter pri bolnikih z aidsom in rakom.

Izdelki naj bi se prodajali v pooblaščenih trgovinah, predvsem lekarnah in drugih pooblaščenih trgovinah s strokovnim osebje. Ali bodo na voljo tudi v spletnih trgovinah, še ni odločeno.

Foto: Depositphotos

Nemčija je že leta 2017 zakonsko razširila možnosti predpisovanja zdravil iz kanabisa. Slovenska vlada je napisala v koalicijski pogodbi, da želi uzakoniti medicinsko rabo konoplje.

Najpomembnejši načrtovani pravni predpisi o legalizaciji kanabisa v Nemčiji

Kanabis in tetrahidrokanabinol (THC) ne bosta več zakonsko opredeljena kot narkotika.

Proizvodnja, nabava in distribucija bodo dovoljene v okviru dovoljenj in pod državnim nadzorom.

Nakup in posedovanje do največ 20-30 gramov kanabisa za osebno porabo v zasebnih in javnih prostorih bosta dovoljena brez kazni.

Zasebno gojenje bo dovoljeno v omejenem obsegu (največ 3 cvetoče rastline na odraslo osebo).

Preiskave in kazenski postopki, ki so v teku, se bodo za dejanja, ki nato ne bodo več kazniva, zaključili.

Distribucija bo lahko potekala pod starostnim nadzorom v specializiranih trgovinah z licenco in po potrebi v lekarnah.

Oglaševanje izdelkov iz kanabisa bo prepovedano.

Določena bodo natančna navodila za zagotavljanje kakovosti in čistosti.

Najnižja starostna meja za prodajo in nakup bo 18 let (po potrebi z zgornjo mejo vsebnosti THC do 21 let).

Načrtovana je uvedba posebne trošarine (»davek na kanabis«).

IT podjetja že razvijajo rešitve za delovanje trga s kanabisom. Zahtevano bo popolno sledenje izdelkov, celotne dobavne in prodajne verige od pridelave, predelave, prevoza, trgovine na debelo in drobno. Kanabis mora biti sistematično nadzorovan in sledljiv (track and trace) in vsak posamičen korak v verigi mora biti dokumentiran.

Uspešnost legalizacije je odvisna od različnih faktorjev:

1. Ali bo tržišče uspelo poskrbeti za dovolj kanabisa iz legalne pridelave glede na povpraševanje? Po ocenah strokovnjakov bi lahko v Nemčiji vsako leto prodali 420.000 ton kanabisa. Trend rasti je močno v porastu. Pridelava dovoljšne količine kanabisa za potrebe nemškega trga bo velik izziv za panogo. Zakonski okvir še ni popolnoma jasen, vendar se predvideva pridelava v zaprtih prostorih z umetno osvetlitvijo. Start-upi imajo že pripravljene načrte za rastlinjake in čakajo na odobritev oz. zakonsko ureditev. Možnost legalnega nakupa kanabisa na svetovnih trgih, recimo iz Maroka, ni predvidena.
2. Ali bo na razpolago dovolj trgovin oz. bo legalen nakup kanabisa mogoč povsod, v vsakem mestu in kraju? Kot slab primer vrzeli v preskrbi velja Kanada,

kjer se kljub legalizaciji kanabisa pred petimi leti, še vedno proda več kot 85 % kanabisa na črnem trgu. Poleg višje cene je glavni razlog za tako velik odstotek črnega trga premalo certificiranih trgovin za možnost legalnega nakupa, predvsem izven glavnih mest.

3. Tretji in seveda ključni faktor je cena. Trenutno stane en gram kanabisa na črnem trgu približno 10 EUR, brez

davkov in prispevkov. Cena na legalnem trgu ne sme biti dosti višja kot na ilegalnem trgu. Poleg davka na dodano vrednost (DDV) bo obračunan tudi t. i. »davek na kanabis«. Z legalizacijo lahko država iz naslova pobranih davkov pričakuje več milijard evrov prihodkov. Če katerikoli od navedenih ukrepov oz. dejavnikov ne bo uspešen, bo črni trg še vedno obstajal.

V Nemčiji želijo z legalizacijo razbiti organiziran kriminal. Z drastičnim zmanjšanjem črnega trga kanabisa pričakujejo razbremenitev policije, zaporov in sodnih postopkov na eni ter boljšo zaščito mladih zaradi kontrolirane kakovosti izdelkov in boljšega nadzora uporabe na drugi strani.

Z legalizacijo bi lahko profitirala še ena panoga. Če bo EU komisija dala Nemčiji zeleno luč za prodajo izdelkov iz kanabisa tudi drugim državljanom EU, bodo prodajalci v Amsterdamu dobili močno konkurenco. ■

Viri: Nemško ministrstvo za zdravje <https://www.bundesgesundheitsministerium.de/ministerium/meldungen/kontrollierte-abgabe-von-cannabis-eckpunkt-papier-der-bundesregierung-liegt-vor.html>
Panožno Združenje za konopljo <https://start.cannabiswirtschaft.de/>

V Nemčiji pričakujejo, da bodo po legalizaciji iz tega naslova dobili več milijard evrov prihodkov.

TRENDI

Prednosti in pasti umetne inteligence

Umetna inteligenca je v medijih pogosto izpostavljena v negativni luči, z napovedmi ukinjanja delovnih mest, poseganja v človeške pravice, plagiatorstvo ... Daleč od tega, da bi to bili le namišljeni problemi. Toda za celovit vpogled ter razumevanje njenih prednosti in slabosti moramo najprej vedeti, kaj umetna inteligenca sploh je, ali jo že uporabljamo in kako nam lahko pomaga.

Rok Živec, GZS, Strateški razvoj in Zbornica elektronske in elektroindustrije

Umetno inteligenco (angl. artificial intelligence - AI) umeščamo v področje računalništva in informatike. Ta se ukvarja s preučevanjem, razvojem in uporabo računalniško podprtih sistemov za izvajanje nalog, ki običajno zahtevajo človeško inteligenco – od zaznavanja, razmišljanja, učenja, načrtovanja in reševanja problemov.

Umetna inteligenca ni povsem enolično definirana. Razumevanje ter dojetje le-te se lahko izredno razlikuje v akademskih krogih, poslovnem okolju, zakonodajalskih institucijah itd. Zato bomo za splošno razumevanje AI uporabili delitev na dve glavni podpodročji: močno AI in šibko AI.

Močna AI je vrhovni cilj področja, ki lahko razmišlja, razume in je zmožna samozavedanja kot ljudje ali živali. Trenutno smo še daleč od popolne AI, dosedanje stanje je namreč v raziskovalni fazi.

Šibka AI se nanaša na računalniške sisteme, ki so specializirani za reševanje le določenih nalog, kot so prepoznavanje govora ali obrazov, analiza podatkov, načrtovanje poti za robote itd. Šibka AI ni zmožna širšega razmišljanja in razumevanja, saj deluje na podlagi podatkov ter predpostavk, vendar so ti sistemi lahko zelo učinkoviti pri opravljanju svojih nalog in imajo že mnoge praktične aplikacije.

Ena od fundamentalnih tehnologij, ki omogoča šibko AI, je strojno učenje (angl. machine learning - ML), ki se nanaša na sposobnost računalniških sistemov, da se učijo in izboljšujejo svoje delovanje na podlagi zbirke podatkov. Strojno učenje je mogoče uporabiti za številne naloge, kot so prepoznavanje vzorcev v podatkih, klasifikacija podatkov ali napovedovanje prihodnjih dogodkov; vključuje tudi druge tehnologije, ki se ukvarjajo z različnimi vidiki umetne inteligence (npr. nevronske mreže, genetski algoritmi, naravno jezikovno procesiranje in globoko učenje).

AI se uporablja vse od industrije, medicine, finančnega sektorja in drugih panog predvsem za izboljšanje učinkovitosti, natančnosti in odločanja v primerih, ko človek ni sposoben obdelati ogromnih količin podatkov v razumnem času. Primeri uporabe:

- v zdravstvu za pomoč pri diagnosticiranju in zdravljenju bolezni (na primer: sistemi za medicinsko slikanje, kjer umetna inteligenca lahko na podlagi zgodovine odkrije in diagnosticira raka v zgodnji fazi);
- v finančnem sektorju je pogosto uporabljena za odkrivanje goljufij, prepoznavanje naložbenih priložnosti in prilagajanje finančnih nasvetov strankam;

- v prometu za izboljšanje varnosti in učinkovitosti logističnih procesov in sistemov (samovozeči avtomobili na primer uporabljajo AI za analizo podatkov iz senzorjev in sprejemajo odločitve o prilagajanju v vožnji);
- v trgovskem sektorju za izboljšanje izkušenj strank in povečanje prodaje (razni klepetalni roboti lahko z umetno inteligenco na primer pomagajo strankam s priporočili izdelkov in odgovarjajo na vprašanja);
- v igrah, da se ustvarijo »inteligentni« in prilagodljivi nasprotniki, s katerimi lahko igralci tekmujejo (med prvimi zametki praktične uporabe umetne inteligence je bil IBM računalniški sistem Deep Blue za igranje šaha).

Umetna inteligenca ni vpeta le v poslovno okolje, saj smo tudi v zasebnem življenju njeni redni uporabniki. Vsako jutro marsikdo od nas pogleda napoved vremena, ki je produkt algoritmov AI, podprtih z vremenskimi modeli, senzorji in zgodovino podatkov. Na poti v službo uporabljamo aplikacije, ki uporabljajo GPS in nam predlagajo optimalne poti in časovnico. V službi uporabljamo računalniške sisteme, ki so podprti z AI, sisteme MES v proizvodnji, analitična orodja v pisarniških okoljih, brskalnike itd. V domačem okolju nam medijske naprave (telefoni,

televizija in računalniki) ponujajo vsebine na podlagi naših preteklih uporab. Umetna inteligenca je splošno razširjena v vse sfere našega življenja in bo v prihodnosti imela vedno večji vpliv.

Vendar pa obstajajo tudi nekateri pomisleki glede uporabe AI, vključno z vprašanji o varnosti, zasebnosti in diskriminaciji. Na primer: lahko se zgodi, da sistem AI nepravilno obravnava ljudi na podlagi njihove rase ali spola, ali pa lahko zlorabi osebne podatke, ki jih zbere. Zato je pomembno, da se razvoj in uporaba AI obravnavata na način, ki bo koristil celotni družbi, ne samo nekaterim skupinam. Pri tem ne smemo pozabiti, da je glavni namen tehnologije, h kateremu moramo aktivno stremeti, izboljšanje kakovosti

življenja. Ta mora izhajati iz sledečih načel in prednosti, ki jih prinaša AI:

- hitrejša in bolj učinkovito reševanje problemov (AI lahko rešuje kompleksne probleme v krajšem času in z manjšim številom napak kot človeški strokovnjaki);
- povečana natančnost in nizka stopnja napak (umetna inteligenca se ne utruja, ne pozabi, ne izgubi pozornosti in ne dela napak, ki so posledica človeškega dejavnika);
- učenje iz izkušenj (AI se lahko uči iz podatkov in izkušenj, ki se nabirajo skozi čas, s čimer postanejo njegove rešitve in odločitve vse bolj natančne);
- povečana produktivnost (AI lahko opravlja določene naloge in delo hitreje in

bolj učinkovito kot človeški delavci, s čimer se lahko poveča produktivnost in zmanjšajo stroški poslovanja);

- zmanjšanje tveganj in nevarnosti (AI lahko izvaja naloge, ki so nevarne za človeka, na primer pri vojaških operacijah, izvajanju reševalnih misij in podobno);
- ustvarjanje novih delovnih mest (razvoj in uporaba AI lahko vodita k ustvarjanju novih delovnih mest na področju strojnega učenja, razvoja algoritmov in podobno).

Kaj vi menite? Ali bodo prednosti umetne inteligence pretehtale slabosti in ustvarile boljše pogoje za naš obstoj? Dejstvo je, da AI ni le aktualni »buzzword«, temveč je že močno vpet v naš vsakdanjik, če se tega zavedamo ali ne. ■

ČLANSTVO GZS

Novi člani o razlogih za pridružitve

Gospodarska zbornica Slovenije je tudi v zadnjem obdobju pridobila nove člane. Kaj jih je navedlo k včlanitvi?

Tanja Jamnik, GZS

Phoeniks e-poslovanje d. o. o., novi član GZS-Zbornice računovodskih servisov

»Že ime pove, da poskušamo našim strankam in partnerjem s pomočjo spletnega programa Phoenix omogočiti prehod na brezpapirno poslovanje, kjer čim več dela opravi avtomatika. Prihranjen čas namenimo svetovanju in informiranju. Predvidevamo, da bodo nam in našim strankam informacije ZRS v veliko pomoč.«

mag. Ivo Gorkič, direktor podjetja Phoeniks e-poslovanje d.o.o.

Pridružili so se nam:

22:22, d.o.o.	MEDICIA D.O.O.
300 DPI, d.o.o.	MIKRO+POLO, d.o.o.
Admiral Dynamics d.o.o.	MONDREAL d.o.o.
AETERNA d.o.o.	OPTIUS d.o.o.
Andreja Palatinus, s.p.	PETERC KOJSKO d.o.o.
ANDREJC d.o.o.	Phoeniks e-poslovanje d. o. o.
ARC-Kranj, d.o.o.	RAGRAD, d.o.o.
ASIA TRADE d.o.o.	RRA POSAVJE
BEST-KONT d.o.o.	Simona Jamšek s.p.
COFACE, podružnica v Sloveniji	Stanovanjski sklad Novo mesto
DESTILARNA SVAROG, Bojan Lunežnik s.p.	SUMMIT AVTO, d.o.o.
F3M Levstek d.o.o.	T. GLAVAN d.o.o.
FAB Construction d.o.o.	VIATOR&VEKTOR - TEHNIKA d.o.o.
Graska d.o.o.	VIPAVA 1894 d.o.o.
Jernej Horvat s.p.	VIRTUALA GB d.o.o.
KOMMUNIO d.o.o.	VOPEX d.o.o. Postojna
LINKING MAP d.o.o.	

INTERNACIONALIZACIJA

Kako prodreti na tuje trge?

»V športu in gospodarstvu 'solerjev' ni več ... sodelovanje, širjenje, mreženje so bistveni za doseganje dobrih rezultatov tako v poslu kot v športu« je dejal štirikratni olimpijec, skakalec Jernej Damjan, ki je odprl konferenco z naslovom Načrti, izzivi in uspehi na področju internacionalizacije.

Sebastjan Šik, Tajda Pelicon, GZS, Korporativno komuniciranje; foto: Tadej Kreft

Dogodek v dolini pod Poncami so 2. marca organizirali Gospodarska zbornica Slovenije, Javna agencija SPIRIT Slovenija ter Ministrstvo za gospodarstvo, turizem in šport.

Tara Brus, vodja prodaje in solastnica podjetja Žust-AL d.o.o. in Ernest Žejn, izvršni direktor skupine ŽEJN, oba člana GZS, sta na okrogli mizi prikazala svoja primera dobre prakse prodora na tuje trge. Po mnenju Žejna je globalizacija nekaj povsem drugega kot internacionalizacija. Pri internacionalizaciji mora podjetnik razmišljati o specifikah posameznega trga in o tem, kaj lahko ponudi temu trgu. Pri globalizaciji pa gre za izdelke ali storitve, ki morajo biti prilagojeni različnim trgom. V Skupini Žejn je 18 podjetij – večina jih je v Evropi, nekaj tudi v Severni in Južni Ameriki. Njihova osnovna dejavnost je informatika, ukvarjajo pa se tudi z reciklažnimi centri in fotovoltaiko.

Tara Brus je pohvalila Slovenske dneve v CERN v organizaciji Spirita in GZS. Od takrat sodelujejo z Evropsko organizacijo za jedrske raziskave. Polovico svojih proizvodov izdelujejo prav za CERN v obliki mehansko obdelanih kovin. To jim je odprlo vrata tudi v avtomobilsko, farmacevtsko in vesoljsko industrijo. Prihodnje leto bo namreč njihov produkt, vkomponiran v izdelek slovenskega podjetja Skylabs, poletel v vesolje.

Tara Brus je izrazila pričakovanje, da podporno okolje organizira čim več mreženjskih dogodkov, kjer gospodarstveniki dobijo neposredne stike s potencialnimi partnerji, predvsem v tujini. Žejn pa je poudaril nujnost stabilnega poslovnega okolja, saj, bolj kot se ta spreminja, manj je pravih podjetnikov in več je oportunistov. Hkrati si želi enotne platforme s čim bolj natančnimi informacijami o različnih programih in projektih, tudi na ravni EU. Opozoril je tudi na pomanjkanje

visokokvalificiranih kadrov na številnih področjih, pri čemer je zaradi davčno nespodbudnega okolja v Sloveniji tudi privabljanje tujih strokovnjakov oteženo.

Na dogodku so bili predstavljeni tudi različni programi in pogledi na podporo internacionalizaciji, kot jo vidijo na gospodarskem in zunanjem ministrstvu, na Spiritu Slovenija ter GZS.

Gospodarstvo EU predstavlja 15 % svetovnega gospodarstva, gospodarstvo Slovenije pa 0,4 % gospodarstva EU. To pomeni, da so naše možnosti neomejene,

Primere dobre prakse na področju internacionalizacije sta predstavila Tara Brus, vodja prodaje in solastnica podjetja Žust-AL d.o.o., in Ernest Žejn, izvršni direktor skupine ŽEJN.

je bila jasna **Tea Pirih, sekretarka na Direktoratu za internacionalizacijo, podjetništvo in tehnologijo, Sektorju za internacionalizacijo, MGTŠ**. Cilj na področju internacionalizacije je čim večja diverzifikacija izvoza na prioritete in priložnostne trge tudi izven EU, povečanje števila izvoznikov, višje pozicioniranje podjetij v globalne verige vrednosti, povečanje deleža vhodnih tujih neposrednih naložb in izboljšanje prepoznavnosti Slovenije v tujini.

Andreja Mulec Bohinc, vodja sektorja za spodbujanje internacionalizacije na SPIRIT Slovenija, je med drugim izpostavila različne dogodke in izobraževanja, ki jih izvaja Spirit na tem področju. Tako se na primer že pripravljajo na svetovno razstavo EXPO 2025 v Osaki na Japonskem. Spregovorila je tudi o aktivnosti slovenskih poslovnih klubov kot podaljšani roki Spirita v tujini.

Rok Tomšič, vodja sektorja za bilateralno gospodarsko sodelovanje na Direktoratu za gospodarsko in javno diplomacijo Ministrstva za zunanje in evropske zadeve, je pojasnil naloge in aktivnosti ekonomskih svetovalcev. Opozoril je, naj podjetja, ki vstopajo na tuje trge, predhodno pripravijo svojo izvozno strategijo. Glede iskanja novih trgov je dejal, da so se po izgubi poslov v Ukrajini, v določeni meri tudi v Belorusiji in Ruski federaciji, izkazali kot zanimivi trgi tudi Azerbajdžan (telekomunikacije, energetika, zdravila), Kirgizija (hidro-energetika) in Uzbekistan. Svetoval je, da se aktivnosti vežejo na obiske visokih političnih predstavnikov.

Direktor Centra za mednarodno poslovanje (CEMP) na GZS Matej Rogelj pa je med trgi, kjer vidi številne priložnosti in kamor se CEMP letos usmerja, navedel predvsem azijske. Dotaknil se je tudi Pospeševalnika izvoza (izvaja ga CEMP), ki manjšo skupino udeležencev popelje skozi vse faze izvoznega procesa. Izpostavil je tudi Big Science, usmerjen v povezovanje visoko tehnoloških podjetij, ter področje mednarodnega razvojnega sodelovanja (MRS), ker so slovenska podjetja pogosto premalo seznanjena s poslovnimi priložnostmi, ki jih projekti MRS ponujajo. ■

Silvaproduct d.o.o.

V podjetju Silvaproduct obeležujemo več kot sedem desetletij odkar s svojim znanjem in razvojem skrbimo za kakovostno zaščito lesa.

V podjetju Silvaproduct nudimo 100 % NARAVNO ZAŠČITO LESA – patentiran postopek Silvapro®, ki velja za zaščito nove generacije, ter Silvanolin®-dokazano najučinkovitejša zaščita za les z uspešno opravljenimi več kot desetletje trajajočimi terenskimi testiranjmi. Nudimo širok nabor barvnih odtenkov površinskih premazov na vodni osnovi Silvanol Lazura B, Silvacera -vosek in lazura za zelo obremenjene lesne površine. Vse o proizvodih na naši spletni strani www.silvaproduct.si.

Evrosad d.o.o. Krško

Podjetje Evrosad d.o.o. Krško je največji slovenski pridelovalec sadja, obenem pa tudi največji distributer zelenjave. V naši trgovini EVROSAD TRŽNICA pa našim kupcem zagotavljamo pester izbor sadja in zelenjave izbranih lokalnih pridelovalcev najvišje kakovosti na enem mestu. Več info: 031/681-547 (trgovina), 031/363-336 (veleprodaja).

Članom GZS nudimo 5% popust na redne cene pri nakupu lokalno pridelanega sadja, zelenjave in izdelkov naših pridelovalcev ter kmetij v naši trgovini EVROSAD TRŽNICA – na blagajni povejte kodo za popust ČLANGZS5.

SMART 4U, digitalni marketing in tržno komuniciranje, Marta Namačinski s.p.

Butična digitalna marketinška agencija, ki za podjetja na enem mestu nudi storitve digitalnega marketinga, spletno oglaševanje, grafično oblikovanje, vsebinski marketing ter vodenje odnosov z javnostmi.

Članom GZS ponujamo 20% popusta za naše storitve.

PMOexpert, Gregor Androjna s.p.

PMOexpert, Gregor Androjna s.p.. Kot coach, mentor in inštruktor pomagam organizacijam in posameznikom, da dosežejo želeno vrednost projektov, programov, portfeljev projektov, fokusirano za UČINKE realizacije STRATEGIJE PODJETJA.

Usposobim in pomagam vam vzpostaviti Strateško (projektno) pisarno ali pa izvedem analizo stanja s predlaganimi ukrepi in vam pomagam, da se izboljšate. Več o meni in PMO novostih, skupnosti na LinkedIn www.linkedin.com/in/gregor-androjna

Beyond Mura Distillery, Jernej Horvat s.p.

Beyond Mura Distillery je butična mikrodestilarna, ki se nahaja v okolici Domžal. Proizvajamo več stilov gina, kateri so bili že večkrat tudi nagrajeni. Naši produkti so lahko odlično darilo za kakršnokoli priložnost.

Članom GZS, s kodo BMD10 podarjamo, 10% popusta na celotni nakup.

Posebne akcije popustov!

Želite povečati svojo prodajo in prepoznavnost, brezplačno?

Vas zanimajo ugodnejše ponudbe produktov in storitev?

Izkoristite sistem Član-Članu GZS!

Član-Članu – Katalog GZS

clan-clanu.gzs.si

AMBASADORJI GOSPODARSTVA

Jedraska energija je nacionalnega pomena

Klub nagrajencev GZS je 7. marca pred podelitvijo nagrad organiziral okroglo mizo o energetske krizi, obetih na področju energentov in nalogah države na tem področju.

Sebastjan Šik; foto: Tadej Kreft

»Mislim, da se v naši družbi premalo zavedamo pomena gospodarstva. Zato prosim vas, nagrajence GZS, da ste naši ambasadorji in s svojim ugledom pomagajte zagovarjati interese slovenskih podjetij,« je **generalna direktorica GZS Vesna Nahtigal** nagovorila prisotne na okrogli mizi v organizaciji Kluba nagrajencev GZS.

Osišče okrogle mize, ki jo je vodil **glavni ekonomist GZS Bojan Ivanc**, je bila energetska kriza, sogovorniki – poleg generalne direktorice GZS sta sodelovala še **direktor Elesa Aleksander Mervar** in **ekonomist Jože P. Damijan** – pa so izpostavili tudi obete na področju energentov in naloge države.

Industrija materialov je imela konec lanskega leta od 10 do 15 odstotkov nižjo proizvodnjo, kar dokazuje, da so jo visoke cene energentov najbolj prizadele, je uvodoma izpostavil Ivanc. Nahtigalova je spomnila, da je GZS prva začela opozarjati na naraščanje cen energentov že jeseni 2021, in je aktivno sodelovala pri pripravi zakonodaje za pomoč gospodarstvu. Kljub temu imamo še vedno določene kategorije podjetij, med temi tudi proizvajalce materialov, ki plačujejo bistveno višje cene energentov kot njihovi konkurenti v tujini.

Mervar je pojasnil, da je bila Slovenija lani v 32 odstotkih odvisna od uvoza elektrike, zato so bile cene tako visoke. »Cene elektrike po 50 ali 60 evrov na MWh, kot smo jih plačevali prej, niso bile realne. Poleg tega niso spodbujale novih investicij, ki bi jih nujno potrebovali,« je pojasnil

Mervar. Damijan je k temu dodal, da bodo morala podjetja dobro preračunati, ali njihov poslovni model prenese take cene, kot smo jim priča danes oziroma se nam obetajo v prihodnje. »Če ne, se bodo morali prestrukturirati, kot je to na primer uspešno izvedel Talum, ki se je iz proizvodnje primarnega aluminija presmeril v reciklažo, ki je energetskega manj intenzivna. Država pa bo morala pomagati podjetjem na poti prehoda, ker država potrebuje materiale,« je bil jasen Damijan.

Govorniki so se strinjali, da obnovljivi viri energije ne morejo pokriti vseh potreb po električni energiji. Novih hidroelektrarn se očitno ne da graditi zaradi nasprotovanja

okoljevarstvenikov. Zato bi morala vlada pohiteti s postopki za izgradnjo nove jedrske elektrarne, ker bo to še dolgo edina tehnologija, ki omogoča prilagajanja na neenakomerno porabo. Drugi problem je distribucijsko omrežje. Potrebovali bi velike investicije v relativno kratkem času. »Poraba energije v Sloveniji se bo v naslednjih letih dvigovala skladno z odstotkom rasti BDP, kar pomeni, da moramo povečati proizvodnjo, če želimo doseči energetske samozadostnost. Brez NEK 2 tega ne bomo mogli doseči, kar pomeni, da je jedrska energija nacionalnega pomena, zato ne razumem, zakaj bi morali odločitev vezati na referendum,« je bil odločen Damijan. ■

Na okrogli mizi, ki jo je vodil glavni ekonomist GZS Bojan Ivanc, sta poleg generalne direktorice GZS Vesne Nahtigal sodelovala še direktor Elesa Aleksander Mervar in ekonomist Jože P. Damijan.

23. SENZORIČNO OCENJEVANJE

Podeljenih 208 zlatih priznanj za izdelke odlične kakovosti

Zbornica kmetijskih in živilskih podjetij pri GZS je v okviru 23. senzoričnega ocenjevanja podelila zlata priznanja za izdelke odlične kakovosti s področja pekarstva, slaščičarstva in testeninarstva 17 podjetjem. Prvič so bili na ocenjevanju tudi izdelki iz testa in sendviči.

Dr. Petra Medved Djurašinovič, vodja projekta pri GZS-Zbornici kmetijskih in živilskih podjetij

Zlata priznanja so prejela podjetja Conditus d.o.o., Delakorda d.o.o., Don Don d.o.o., Gostinske storitve in trgovina Jože Čož s.p., Hlebček d.o.o., Iz krušne peči d.o.o., Konditor d.o.o., Mercator IP d.o.o., Mlinopek d.d., Mlinotest d.d., Pekarna Pečjak d.o.o., Petrol d.d., PPS-Pekarne Ptuj d.o.o., Sastela d.o.o., Spar Slovenija d.o.o., Zebra patisseries, Abstrakt d.o.o. in Žito d.o.o.

Nagrajeni so bili izdelki iz kategorij kruha, pekovskega peciva, finega pekovskega peciva, keksov, svežih slaščic v hladni verigi, testenin, izdelkov iz testa in sendvičev.

Strokovni senzorični panel je v šestih dneh ocenil rekordno število izdelkov 246 iz 17 podjetij. Od tega so bili ocenjeni 103 izdelki iz kategorije kruha, 25 izdelkov iz kategorije pekovskega peciva, 43

izdelkov iz kategorije finega pekovskega peciva, 41 izdelkov iz kategorije svežih slaščic v hladni verigi, 12 iz kategorije keksov, 4 izdelki iz kategorije testenin, 7 iz kategorije izdelkov iz testa in 11 iz kategorije sendvičev.

Podeljenih je bilo 208 zlatih priznanj:

- 99 v kategoriji kruha,
- 24 v kategoriji pekovskega peciva,
- 38 v kategoriji finega pekovskega peciva,
- 27 v kategoriji svežih slaščic v hladni verigi,
- 4 v kategoriji keksov,
- 4 v kategoriji testenin,
- 5 v kategoriji izdelkov iz testa in
- 7 v kategoriji sendvičev.

V Sloveniji se z dejavnostjo pekarstva, slaščičarstva in testeninarstva ukvarja 336 gospodarskih družb, ki skupaj zaposlujejo 4.297 ljudi. Njihovi čisti prihodki od prodaje znašajo 377,1 milijonov EUR.

GZS-Zbornica kmetijskih in živilskih podjetij nagrajencem za dobljena zlata priznanja iskreno čestita. ■

Foto: arhiv GZS - ZKZP

Slovesne podelitve priznanj se je udeležila tudi ministrica za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano Irena Šinko.

Predstavitev
nagrajenih izdelkov

VČASIH PRAV PAŠE BUREK À LA MESNI

www.pekarna-pecjak.si

PEKOVSKI IZDELKI

V pekarnah z razvojem ne zaostajajo

Na področju razvoja novih pekovskih izdelkov imajo podjetja precej težko nalogo, saj potrošniki po eni strani vedno bolj težijo k zdravi hrani, po drugi pa jih pogosto premamijo hitro pripravljene jedi. Seveda sta ob tem pomembna tudi kakovost in okus izdelkov.

Nina Šprohar

Don Don: Pri razvoju sledijo trem najbolj pomembnim trendom

V podjetju **Don Don** se pri razvoju novih izdelkov opirajo na globalne potrošniške trende, kjer se, kot pojasnjujejo, prepletajo tri makro izhodišča. »Urbanizacija in hitrejši življenjski slog vodita potrošnike k hitro pripravljenim jedem. Ta trend je v naši panogi najbolj opazen pri večanju prodaje različnih vrst pekovskega peciva, že pripravljenih sendvičev ter rasti v kategoriji toast. Pakiran kruh z dolgo svežino in dolgim rokom uporabe je tako postal izdelek, ki je v domačem gospodinjstvu vedno pri roki,« pravijo.

Drugi, izredno pomemben trend, je po njihovih navedbah trend zdrave prehrane, kjer so ključne kakovostne sestavine. »Prav zato še vedno raste segment posebnih funkcionalnih kruhov, ki prinašajo boljše hranilno sestavo in pomembno dodano vrednost,« poudarjajo.

Tretji makro trend v prehrani pa je povezan z vedno višjo gastronomsko zahtevnostjo ter večjo pozornostjo pri kuhanju in prinaša višje standarde kakovosti in okusa izdelkov. V lanskem letu je Don Don vstopil v projekt WholeEU Grain, ki je v naš prostor prenesen iz Danske in želi vzpodbuditi zavedanje o koristih polnozrnatih živil. »Stremimo k razvoju prvovrstnih izdelkov, ki so pomemben del zdrave prehrane. V preteklem letu smo tako na trg uspešno lansirali polnozrnat kruh z lanom, ki ga je Inštitut za nutricionistiko

prepoznal kot Inovativno živilo leta 2023 v skupini polnozrnatih izdelkov,« so zadovoljni v podjetju. Poleg nagrade za inovacijo leta pa so s strani strokovne komisije pod okriljem Sekcije za pekarstvo pri GZS-ZKŽP prejeli še 35 zlatih odličij za odlične pekovske izdelke. Kaj sledi? »Nadaljevali bomo razvoj BIO izdelkov, izdelkov z manjšim deležem soli in večjim deležem polnozrnatih moke,« sklenejo.

Mlinotest: Kupci več pozornosti namenjajo kakovosti in okusu izdelkov

Tako na področju pekovskih izdelkov kot tudi v segmentih testeninarstva, moke in mlevskih izdelkov, v katerih je **Mlinotest** kot eno največjih živilskih podjetij v Sloveniji močno prisoten, v podjetju zaznavajo podobne trende. »Potrošniki so vedno bolj ozaveščeni o pomenu uravnotežene prehrane, kar se kaže v večjem povpraševanju po polnozrnatih izdelkih ali izdelkih, ki imajo višjo vsebnost beljakovin ali drugih specifičnih hranil,« opazajo. Tudi glede samih postopkov zaznavajo, da se potrošniški trend vedno bolj obrača k trajnostnemu načinu priprave, trg pa proizvodnjo usmerja ali preko večje avtomatizacije v optimizacijo proizvodnih procesov ali v nadgrajevanje obrtniškega načina dela z višjo dodano vrednostjo.

Zaradi splošnega zmanjševanja velikosti gospodinjstev pa je v zadnjih letih po njihovih besedah opazen tudi premik nakupnih navad k izbiranju izdelkov z

nižjimi gramaturami – na primer 300 ali 400 gramski hlebec kruha.

Poleg tega kupci z vedno višjo ozaveščenostjo o pomenu uravnotežene prehrane več pozornosti namenjajo kakovosti in okusu izdelkov. »Velika večina potrošnikov še vedno prisega na tradicionalne izdelke klasičnih oblik, vendar raste tudi skupina kupcev, ki išče nove okuse in kombinacije z velikim poudarkom na gurmanskosti. Večja inovativnost se dogaja na področju slaščičarskih izdelkov, kjer je zaznati premik kupcev k dvema skrajnostnima: nakup nizko cenovnih izdelkov nižje kakovosti in enostavnih oblik na eni strani ter premium izdelkov v obliki tort ali monoporcijskih pakiranj na drugi strani,« ugotavljajo. Zato njihov razvoj sledi tako prehranskim trendom kot tudi dinamičnim zahtevam tržišča. »Tudi novi izdelki, ki jih pripravljamo, bodo sledili omenjenim smernicam in zadovoljevali želje in potrebe potrošnikov,« obljublajo.

Pekarna Pečjak: Čim manj soli, čim več polnozrnatih moke

Na področju proizvodnje pekovskih izdelkov v **Pekarni Pečjak** še vedno nadaljujejo prizadevanja v smeri povečevanja deleža polnozrnatih moke in zmanjševanja količine soli v izdelkih. Prav tako je, razložijo v podjetju, še vedno v trendu povečevanje povpraševanja po veganskih izdelkih, tako iz tujine kot tudi na domačem trgu. »Kupci vse bolj iščejo izdelke, ki jih

ocenjujejo kot bolj zdrave, bolj primerne raznim dietam ali izdelke, ki upoštevajo določene zdravstvene omejitve in priporočila. Slovenci na splošno živimo kar aktivno, športno in tudi vse bolj pazimo na svojo prehrano,« opazajo.

Na trg so nedavno lansirali nov izdelek, ki so ga poimenovali »burek à la mesni«. Z njim odgovarjajo na trend izdelkov 100-odstotno rastlinskega izvora, s katerimi določeni potrošniki občasno ali v celoti nadomeščajo mlečne ali mesne izdelke. V osnovi je njihov burek pripravljen iz stročnic (grah), čebule in začimb, a »čeprav je pripravljen popolnoma brez mesa, struktura in okus nadeva spominjata na goveje meso«. »Izdelek smo zasnovali za vse, ki se prehranjujejo vegansko, kot tudi za tiste, ki bi se želeli izogniti uživanju mesa, pa četudi le za kratek čas,« pojasnijo.

Pekarne Ptuj: Razširili bodo ponudbo polnozrnatih izdelkov

V **Pekarnah Ptuj** pa opazajo, da so najbolj priljubljeni kruhi od 400 do 500 gramov, polnozrnati ali pšenični, pirini, rženi, obogateni z različnimi semeni, z dodatnimi zelišči in začimbami ali oreški. Kot razloži **tehnologinja Sabina Pišek**, naj bi bil postopek priprave čim počasnejši, »da se lahko razvijejo vse tiste dobre značilnosti kruha«. V trendu je tudi bel kruh, pripravljen z drožmi.

Kako pa je z obliko? »Različno – od majhnih hlečkov, do oblike bagete, kruha, zvitega kot korenina ali popolnoma neenakomernih oblik,« pravi sogovornica. Povpraševanje se po njenih besedah razlikuje od prodaje. »Povprašujejo po kruhu brez kvasa, po kruhu, ki ima sladek okus, boljšo hranilno sestavo, po kruhu brez bele moke, težkem 400 gramov ...,« našteje.

Kot pove, v **Pekarnah Ptuj** še vedno porabijo največ bele moke. »Naši paradni izdelki pa so pšenični mešani in rženi mešani kruhi, težki od enega pa do 1,3 kilograma. Veliko se pripravi tudi čebulne korenine, kjer je dodana pražena čebula,« pojasnjuje. Kot dodaja, vseskozi sledijo in se skušajo prilagajati povpraševanju kupcev. »Pri nas lahko naročijo kruh brez kvasa, izdelke z izboljšano beljakovinsko sestavo, kruh z drožmi,

pa tudi izdelke, v katere dodamo ocvirke, sire, zeliščno maslo, chia semena in bučni nadev,« pravi Sabina Pišek. Z razvojem ne bodo počivali – razširili bodo ponudbo polnozrnatih izdelkov, »mogoče se bomo poigrali še z začimbami,« dodaja.

Žito: Močna rast povpraševanja po sladkih pecivih

Rok Cankar, direktor pekarstva v podjetju Žito, opaza, da je v zadnjih dveh letih na področju pekarstva prišlo do velikih sprememb: »Ključni trendi so rast ekonomskega segmenta kruhov oz. t. i. »value for money« segmenta. Po raziskavah kar 42 odstotkov kupcev pazi na porabo denarja pri nakupu živilskih izdelkov. V zadnjem letu pa opazamo povečano povpraševanje po pecivih ter istočasno padanje gramatur peciva in kruhov.« Obenem po njegovih besedah potrošniki iščejo največjo mogočo svežino in kakovost za sprejemljivo ceno, ki jo prenese njihov mesečni proračun za prehranske izdelke.

Kako pa je na področju okusov? »Na trgu je prisotnih veliko poskusov odpiranja novega segmenta izdelkov, vendar je večina poskusov le t. i. in&out proizvodov, s katerim se potrošniku popestri mesečno ponudbo,« pojasnjuje Cankar. Trend, ki je prisoten povsod in je vsekakor koristen potrošniku, pa je zmanjševanje soli in sladkorja v izdelkih. Sogovornik je prepričan, da bo ta trend ne le obstal, temveč bo vedno bolj aktualen. Poleg tega Žito sledi

tudi pekarskim zavezam, da v svojih izdelkih povečuje delež polnozrnate moke, ki je za potrošnike ugodnejša s prehranskega vidika. V trendu so tudi izdelki iz droži, »ker so lažje prebavljivi in zato primerni za današnji življenjski slog«.

Močno rast povpraševanja, tako Cankar, zaznavajo pri sladkih pecivih, rogljičkih, krofih, blazinicah, pri manjših sladkih in slanih snackih. »Prav tako vidimo jasno delitev pri trgovcih doma in v tujini glede uvajanja novih izdelkov na trg,« dodaja. Na kakšen način? »Pri nekaterih trgovcih je opazen trend zavračanja testiranja novih izdelkov pri potrošnikih, medtem ko drugi še naprej testirajo nove izdelke, jih uvajajo na policco za nekajmesečno obdobje in testirajo nove možne prodajne uspešnice. Menimo, da je to prava pot za testiranje tržišča in pridobitev konkurenčne prednosti. Preveliko čakanje na mestu in razmišljanje, da je najlažje zgolj prodajati to, kar se prodaja ta trenutek, dolgoročno ne vodi do zmage,« ocenjuje sogovornik.

Prav tako opaza trend čiščenja sortimana pri trgovcih – zmanjšuje se ponudba po številu vrst izdelka, da bi optimizirali asortiman in delo, ki ga prinašajo s seboj različni izdelki.

Veliko zanimanja po nišnih proizvodih

S strani potrošnikov neposredno do Žita opazajo veliko povpraševanje po nišnih izdelkih, »vendar moramo kot proizvajalec

Foto: Vlnorec

Kupci pogosteje izbirajo kruh z manjšo gramaturo.

Foto: Pekarna Grosuplje

kot je Italija dežela pic, dežela kruha. Vsaka pokrajina, vsaka vas ima neke svoje recepture, drugačne okuse kruha. In to je zelo zanimiva zgodba,« pojasnjuje.

Na drugi strani pa vidijo, da je v regiji kar nekaj prostora za slaščičarske proizvode, ki jih ima Žito v svoji ponudbi. »Lahko bi zaključili, da si potrošniki radi privoščijo izdelke manjših gramatur, sladke ali slane snacke in tortice, kar nakazuje spreminjanje načina življenja. Doma nimajo časa peči tortic in slaščic, zato jih kupujejo. Radi imajo močnejše slane in sladke okuse in manjše prigrizke za na pot. Pri kruhu pa iščejo cenejše alternative, ki lahko nadomestijo njihove najljubše izdelke. A kupujejo jih le, če jih zadovoljijo po kakovosti in okusu,« razloži Cankar. Raste tudi potrošnja kruha in peciv, ki so dopečeni v trgovinah. »Čeprav so potrošniki cenovno bolj občutljivi tudi pri kategoriji kruha, pa je po raziskavah še vedno pri izbiri kruha vodilo potrošnika visoka kvaliteta in svežina kruha.«

Predstavili so že nekaj novosti, med glavnimi je nov kruh 5ka, ki je narejen iz

osnovnih surovin: moke, vode, kvasa in soli, peti, ključni faktor, pa je ugodna cena za potrošnika. Dodatno so v letošnjem letu razširili družino Drožnikov – kruhov z drožmi brez dodanega kvasa. »V lanskem letu smo na trg lansirali mešani Drožnik in Drožnik s semeni. V letošnjem letu dodajamo še belega Drožnika ter koruznega Drožnika, ki sta bila že testirana na nekaterih tujih trgih. In odzivi potrošnikov so preprosto fantastični. Veliko ljudi, ki je ta kruh poskusilo, je komentiralo, da boljšega in sočnejšega koruznega kruha še niso jedli. Kruhom pa priključujemo še istoimenska peciva,« pravi Cankar.

Novosti v letošnji ponudbi v času velike noči bosta zagotovo njihova borovničeva potica in potica z okusom jabolčnega zavitka, ki je bila po besedah sogovornika testirana v prejšnjih letih in je dosegla dobre komentarje potrošnikov. »Velik del razvoja je namenjen kruhom za posebne priložnosti ali tematike. Menimo, da tako lahko testiramo prihajajoče trende in najlažje ocenimo realne prodajne potenciale kruha,« še pravi. ■

paziti, da vstopamo v segmente, ki so ekonomsko upravičeni«. Zato le majhen del povpraševanj obravnavajo kot razvojne projekte s prodajnim potencialom. »Zanimiva so povpraševanja po lokalnih izdelkih in menimo, da je ta potencial še dokaj neizkoriščen tako doma kot v tujini. Pravzaprav ocenjujemo, da je Slovenija,

Odlitni pekovski izdelek
Gospodarska zbornica Slovenije
Zlato priznanje 2023

35 x ZLATI

Prvaki izvrstnih okusov

DON DON | **Pekarna Grosuplje** | **TVOJH MINUT**

www.dondon.si

T.P.G. EXPRESS, D. O. O.

Z združenimi močmi še prodornejši

TPG Logistika in Express Global z združitvijo v družbo TPG Express želita imeti vidnejšo vlogo na evropskem logističnem trgu.

Družba TPG Express, s sedežem v Kopru, ponuja celovite logistične storitve in špediterske storitve, ki zajemajo ladijski in cestni transport, letalske pošiljke, skladiščenje, pretovor blaga in carinjenje. V Kopru zaposlujejo 75 ljudi, lani so ustvarili za 92 milijonov evrov prihodkov.

Po združitvi nov poslovni zagon

Podjetje TPG Express je pred kratkim nastalo z združitvijo družb TPG Logistika ter Express Global. Po besedah Tilna Pahorja in Adriana Fučaka, obeh direktorjev TPG Express, jim to prinaša finančno stabilnost in moč ter možnost nadaljnega investiranja. Pridobili so tudi nove pisarne po Evropi, ki jih želijo razvijati. »Z združitvijo bomo prisotni na Hrvaškem, Češkem, Slovaškem, Madžarskem, Poljskem, v Avstriji ter Sloveniji,« razlagata sogovornika. S pomočjo zalednih pisarn v že omenjenih državah pa bodo pridobivali nove posle na območjih, kjer do sedaj niso bili prisotni.

Po združitvi bo družba zaposlovala 130 ljudi. Postati želijo srednje velik evropski igralec na logističnem trgu.

Tudi letalski promet

Z združitvijo so njihove stranke pridobile nove storitve, saj so lani odprli tri nove pisarne na Brniku, v Zagrebu in na Dunaju, namenjene letalskemu prevozu – do zdaj v letalskem prometu v TPG Logistiki niso bili prisotni. Danes v TPG Express ladijske in letalske prevoze organizirajo po načelu od vrat do vrat za območje celotnega sveta.

V TPG Express niso zgolj izvajalec logističnih storitev, temveč s svojimi naročniki gradijo dolgotrajen partnerski odnos. Po njihovem mnenju so za pozitivne rezultate in uspešne poslovne zgodbe ključni stalno sodelovanje, medsebojno zaupanje in strokovno izvedene storitve. Vedno stremijo k gospodarnim rešitvam in upoštevajo individualne zahteve naročnika, ki mu pripravijo storitev po meri. Rešitve pripravljajo s pomočjo strokovnih analiz in natančnega načrtovanja, pri tem pa so njihova prednost dolgoletne izkušnje pri mednarodnih in domačih prevozi.

Ponudba na trgu večja od povpraševanja

Ko govorita o trenutnih razmerah na globalnem logističnem trgu, Tilen Pahor in Adriano Fučak pravita, da je po obdobju epidemije koronavirusa, ki ga

je zaznamovalo pomanjkanje tovarnega prostora na ladjah, tega danes dovolj, saj je obseg svetovne trgovine upadel. V sedanjih razmerah ponudba presega povpraševanje. »Iz enega ekstrema smo padli v drugega, iz pomanjkanja prostora in visokih voznin v presežno ponudbo prostora ter posledično nizkih voznin in marž, kar se bo letos nadaljevalo,« razlagata sogovornika.

V opisanih razmerah morajo biti na tekočem z gibanjem cen in obdržati obstoječe stranke s pomočjo optimalnih rešitev ter povečevati obseg prepeljanega tovora, da v čem večji meri ohranjajo velikost ustvarjenih prihodkov.

Rast tudi v prihodnje

Kljub zahtevnim razmeram v TPG Express tudi za letošnje leto načrtujejo rast, za kar so najbolj zaslužni njihovi zavzeti zaposleni. V primerjavi z letom 2022 pričakujejo skrčenje prihodkov, saj je padec cen voznin znoten. Trudili se bodo povečati število strank ter obseg prepeljanega blaga in se pravilno odzivati na razmere, ki se zelo hitro spreminjajo.

V prihodnjih dveh letih pa želijo zgraditi lastne skladiščne zmogljivosti, ki jim bodo prinesle nove razvojne priložnosti.

TPG EXPRESS
YOUR LOGISTICS

www.tpg-express.com

32. SEJEM MEGRA

Sejem Megra je praznik gradbincev

Na 32. mednarodnem sejmu gradbeništva, energetike, komunale, obrti in trajnostnih tehnologij so bile predstavljene najnovejše možnosti za sodobne, zelene novogradnje, za obnovo stavb in urejanje okolice.

Barbara Perko

Sejem je odprla **ministrica za infrastrukturo Alenka Bratušek**, ki je dejala, da se na ministrstvu zavedajo, »kako pomembno je gradbeništvo«. »Veseli me, da ste med vsebinske poudarke sejma uvrstili obnovljive vire energije, varčevanje z energijo in energetska sanacija stavb, prehod v brezogljično družbo ter trajnostne materiale za graditeljstvo, še posebej les, ki lahko pomembno prispeva k varčevanju z energijo in skladiščenju CO₂,« je dejala ministrica.

Na 9.500 m² razstavnega prostora se je predstavilo 185 razstavljalcev iz 12 držav.

Direktor GZS – Zbornice gradbeništva in gradbenih materialov Gregor Ficko je dejal, da je »gradbeništvo drugi steber nacionalnega gospodarstva, ki prinaša velik učinek na bruto družbeni proizvod«. Spomnil je, da je gradbeništvo v času covida-19 reševalo slovensko gospodarstvo. »Dela za gradbince je zelo veliko, moralo bi ga biti zelo veliko, saj se v Sloveniji srečujemo s projekti, ki bi morali biti zgrajeni in dani v uporabo že pred desetimi leti, srečujemo se s projekti, ki so bili v razvojne programe dani v 60. letih prejšnjega stoletja pa še niso bili zgrajeni. Treba je najti vizijo, napisati paradigmo razvoja države na področju infrastrukture, ki nam jih žal v času samostojne države še ni uspelo napisati.«

»Sejem gradbeništva Megra je praznik gradbincev. To je edini dogodek, na katerem srečamo projektante, izvajalce in predstavnike gradbene industrije, kjer lahko spregovorimo o svojih težavah, ki jih ni tako malo,« je dejal Ficko. Izpostavil je problematiko cen, dražitve gradbenih materialov in energentov, ki se v 80 odstotkih prelivajo na pleča gradbenikov in izrazil pričakovanje za učinkovitejšo reakcijo države in državnih investitorjev.

Drugo področje, kjer se soočajo s težavami, so kadri. »Negativen prikaz gradbeništva v javnosti na podlagi nekaterih posameznih ekscesov, ki se ne bi smeli zgoditi, je povzročil polivanje blata po celotni branži in odgnal mlade ljudi od poklicev gradbeništva. Nekaj bo moralo gradbeništvo narediti tudi samo. Digitalizacijski procesi, prenova poslovanja, zeleno gradbeništvo, krožno gradbeništvo, energetska učinkovite gradnje – vse to so izzivi, ki nas čakajo v prihodnosti.«

Poseben poudarek na mladih

Prvi dan dogodka se je odvila okrogla miza z uspešnimi predstavnicami gradbeništva. Kot je v uvodnem nagovoru ob odprtju sejma dejala ministrica Bratušek, se »število žensk v tradicionalno pojmovanih moških strokah povečuje in so v teh strokah čedalje bolj uspešne«.

Pod okriljem Gospodarske zbornice Slovenije so se predstavili najpomembnejši

slovenski ponudniki gradbenih del in materialov. GZS je v sklopu sejma organizirala Izobraževalni dan v gradbeništvu, na katerem so se mladim predstavile izobraževalne ustanove v Sloveniji, ki se ukvarjajo z gradbeništvom, pa tudi največja slovenska gradbena podjetja. Mladim so predstavili najsodobnejše digitalne tehnologije, ki se uporabljajo v gradbeništvu, ter možnosti zaposlovanja. Izobraževalni dan slovenskega gradbeništva je ponudil tudi predstavitev dobrih praks.

Obiskovalcem so bila na voljo strokovna gradbena in arhitekturna svetovanja

Na sejmu so podelili okoljski certifikat Znak kakovosti v graditeljstvu. Za razvojni dosežek zelenih tehnologij je certifikat prejelo podjetje DULC za implementacijo celostne oskrbe stavbe z obnovljivo energijo. Podjetje Lumar IG je prejelo okoljski certifikat za razvojni dosežek zelenih tehnologij za implementacijo konstrukcijskih sistemov kot enega izmed ključnih kazalnikov pri razvoju tehnologij zelenega prehoda v prakso.

Podeljena so bila tudi prva vseslovenska priznanja za inventivne rešitve na področju krožnega gospodarstva za leto 2022. Podelili so dve zlati priznanji, šest srebrnih in tri bronasta ter priznanje za prispevek za razvojno dejavnost na področju krožnega gospodarstva. ■

Gregor Ficko

**direktor GZS Zbornice gradbeništva
in industrije gradbenega materiala**

INTERVJU

Gradbena podjetja so v dokaj dobri kondiciji

Gradbeništvo je bilo, je in bo vedno drugi steber gospodarskega dela BDP, pravi Gregor Ficko, direktor GZS Zbornice gradbeništva in industrije gradbenega materiala (ZGIGM)

Darja Kocbek, foto: Tadej Kreft

Stanje v gradbenem sektorju je ta trenutek dokaj stabilno. Gradbena podjetja so v dokaj dobri kondiciji, velike težave imajo predvsem na področju kadrov in zaradi slabega reševanja zahtevkov zaradi razlik v ceni. »To v veliki meri najeda tudi akumulacijo podjetij in dobro vemo, da akumulacija ni namenjena pokrivanju teh stroškov, ampak obnavljanju in obnovitvi gradbene opreme,« nam je povedal Gregor Ficko, direktor GZS Zbornice gradbeništva in industrije gradbenega materiala (ZGIGM).

Govoriva o bistveno višjih podražitvah od 10 odstotkov?

Ja. Največja kriza je bila v prvi polovici lanskega leta, ko smo beležili skoke rasti cen gradbenih materialov od 25 do 600 odstotkov. Za 600 odstotkov so se recimo podražili bitumni. Konec lanskega leta in letos se je rast cen sicer umirila, je pa v primerjavi s stanjem pred vojno v Ukrajini še vedno zelo visoka. Problem so predvsem dolgoročne pogodbe za dolgotrajne projekte, ki so bile podpisane pred covidno krizo, v katerih niso upoštevane bistveno spremenjene okoliščine, do katerih je prišlo zaradi covida-19 in izbruha vojne v Ukrajini. Ne na izbruh epidemije ne na začetek vojne gradbeniki niso imeli vpliva. A trpijo oziroma finančno namesto države pokrivajo njune posledice. Glavna težava je namreč v tem, da se država, tam,

kjer je naročnik, dela, kot da se je to netiče. O tem je bilo že zelo veliko povedane in napisanega. V ZGIGM seveda vršimo pritisk na državne investitorje, da pristopijo k reševanju problema, se mi pa zdi, da ni toliko problem pri njih kot pri politiki, ki si je vzela neko diskrecijsko pravico in vse državne naročnike pri odločanju o teh zadevah blokira.

Gradbeniki niso imeli vpliva niti na izbruh epidemije niti na začetek vojne v Ukrajini, a trpijo oziroma finančno pokrivajo njune posledice namesto države.

Gre torej za državne projekte in državne naročnike?

Da, govorim o naročnikih, kot so Direkcija za infrastrukturo, Direkcija za vode, Dars, 2TDK, Stanovanjski sklad RS. To so vse družbe, ki so v 100-odstotni lasti države in delajo v imenu in za račun državnega proračuna.

Ali zasebni investitorji niso problem, ali spremembo okoliščin bolje razumejo?

Moram reči, da smo zelo presenečeni, da je zasebni sektor bolj odziven, je pa res, da je njegov delež pri investicijah v primerjavi z javnim veliko manjši. Razmerje med javnimi in zasebnimi investicijami se giblje nekje med 75-80 odstotkov proti

25-20 odstotkov. Zasebni investitorji, ki vlagajo predvsem v industrijske gradnje, kot so proizvodni objekti, ali zasebne stanovanjske projekte, so po podatkih, ki jih imamo s terena, bolj prožni kot državni naročniki. Na tej podlagi sklepam, da gre pri državi za politično špekuliranje, za njen subjektivni pogled, da aneksov zaradi podražitev pač ne bo, ker problema ne bomo reševali enako kot pri gradnji avtocestnega križa. Takšne izjave smo že slišali in so za davkoplačevalce zelo všečne. Pri tem je treba povedati, da so zdaj razlogi za podražitve povsem drugi. Z indeksi rasti cen gradbenih materialov, ki jih pripravlja in objavlja GZS, v Sloveniji razlike v ceni v gradbeništvu obračunavamo že več kot 50 let. Leta 1972 je takratno združenje gradbenih podjetij in proizvajalcev gradbenega materiala zaradi inflacije v Jugoslaviji začelo izdajati in beležiti rasti cen gradbenih materialov in izdelkov ter računati njihovo indeksno rast. Vse do začetka leta 2021 z uporabo teh indeksov ni bilo nobenih težav. Zakaj je to zdaj postalo politično vprašanje ali vprašanje, ki se rešuje s političnim namesto strokovnim jezikom, nam ni jasno. Že nekajkrat smo rekli, če ima država boljši ključ ali boljše rešitve za obračun rasti cen, lahko katero koli uporabi. Mi smo primerjali naše indekse z indeksi v osrednjem delu Evrope, v Avstriji, na Hrvaškem, v Italiji, v Nemčiji in ugotovili,

da so naši indeksi med najnižjimi. To so tudi javni naročniki že ugotovili.

Glede na razmerje, ki ste ga omenili, so državni projekti za gradbeni sektor ključni?

Res je, da so državne investicije za gradbeni sektor ključne, bi pa ob tem poudaril, da država ne financira javnih projektov zato, da bi vzdrževala gradbeništvo in ga ohranjala pri življenju, ampak zato, ker potrebujemo dobre ceste, kolesarske poti, sodobne železnice, ustrezno število domov za starejše, sodobne šole, bolnišnice. In te gradnje bodo seveda izvedla gradbena podjetja. Imamo kup infrastrukturnih in drugih projektov, pomembnih za uspešno delovanje družbe, ki bi morali biti končani že pred 15 leti. Zakaj niso, je vprašanje za izvršno oblast.

Kaj sektor gradbeništva pomeni za gospodarstvo države?

Vpliv gradbeništva na BDP je bil v zadnjih dveh letih v času obeh kriz, covidne in geopolitične, zelo dober. Gradbeništvo je lahko v času epidemije covid-19 zaradi specifičnih pogojev dela relativno normalno delovalo, ker so delavci na gradbiščih lahko bolj oddaljeni drug od drugega kot v zaprtih delovnih prostorih, veliko se dela tudi z gradbeno mehanizacijo. Če bi se v tem času ustavilo še gradbeništvo, bi bila gospodarska rast države bistveno slabša, kot je bila. Upam si trditi, da je gradbeništvo eden najzaslužnejših dejavnikov, ki je državi pomagal ohranjati kolikor toliko normalno gospodarsko stanje. Tudi multiplikativni učinki gradbeništva so zelo dobri. Panoga pokriva segmente od kemične industrije, kovinske industrije, predelovalne industrije, lesne industrije, do prehranske industrije, ko govorimo o prehranjevanju zaposlenih. Država bi se morala zavedati, da je gradbeništvo bilo, je in bo vedno drugi steber gospodarskega dela BDP, takoj za predelovalno industrijo.

Katere priložnosti za gradbena podjetja v Sloveniji prinaša zeleni prehod?

Energetska učinkovitost, krožno gospodarstvo in digitalizacija so tri ključna vprašanja, s katerimi se ne ukvarjamo samo v Sloveniji, ampak v celotni EU. Na

področju krožnega gospodarstva smo v začetnih korakih. Imamo zelo veliko možnosti za večkratno uporabo gradbenih materialov, ki nastajajo pri rušitvah, sanacijah objektov. To so betoni, kamniti materiali, asfalti. Problem pa je v tem, da imamo zelo rigidno zakonodajo na tem področju. Tudi tehnična regulativa, ki bi urejala tovrstne zadeve, ni pripravljena tako, kot bi morala biti oziroma za nekatere specifične primere sploh ni pripravljena. Gradbeništvo je eden najzaslužnejših dejavnikov, ki je v času epidemije Covid-19 državi pomagal ohranjati kolikor toliko normalno gospodarsko stanje.

Gradbeništvo je eden najzaslužnejših dejavnikov, ki je v času epidemije covid-19 državi pomagal ohranjati kolikor toliko normalno gospodarsko stanje.

Lahko navedete nekaj primerov?

Slovenija ima dve veliki odlagaljšči odpadnih avtomobilskih pnevmatik. V vseh razvitih državah pnevmatike razgrajujejo in jih vgrajujejo v asfaltne zmesi, tako dobimo elastične asfalte, ki so neprimerno trajnejši in kakovostnejši od klasičnih asfaltov. Pri nas tega vprašanja kljub skoraj 10-letnim pozivom gradbene in asfalterske

stroke še nismo regulatorno rešili. Drug primer so stranski proizvodi jeklarske industrije, kot je recimo žlindra. Tudi za njeno uporabo smo dali že niz predlogov, recimo, da bi jo začeli vgrajevati v voziščne konstrukcije, v asfaltne zmesi. Tudi tega vprašanja do zdaj še nismo rešili. Uporaba komunalnega blata je tretje veliko nerešeno vprašanje v Sloveniji. Francozi ga predelanega in razbremenjenega težkih kovin vgrajujejo v manj pomembne ceste, kot so na primer gozdne ceste. Odprto je še vedno tudi vprašanje polimerov, ki postajajo vedno večji problem, pa tudi večkratna uporaba opečnatih, betonskih in kamnitih gradbenih odpadkov. Na ZGIGM bi si želeli več prožnosti pri zakonodaji, ki bi dopuščala vnovično uporabo vseh omenjenih materialov, sicer bo to postalo v Sloveniji velik ekološki problem. Gradbeništvo je panoga, ki lahko uporabi ogromno teh materialov, pomembno pa je to urediti za vse gospodarske panoge, saj se bomo samo na tak način razbremenili tovrstnih odpadkov in v državi tako rešili kar nekaj okoljskih problemov. V Sloveniji imamo kar nekaj težav tudi z veljavnostjo rudarskih dovoljenj za gramoznice, ki se bodo konec letošnjega leta iztekla. To pomeni, da v kolikor njihovega problema ne uredimo, bomo ostali brez naravnih kamnitih materialov. Ali jih bomo začeli uvažati?

Kaj za gradbeni sektor pomeni digitalizacija?

Glede digitalizacije bi zadeve razdelil na štiri segmente. To so: gradbena projekti-va, gradbena operativa oziroma gradbena podjetja, upravljavci in vzdrževalci. Vsi štirje procesi pri življenjski dobi projekta od rojstva do porušitve bodo morali biti digitalizirani. Najdlje smo prišli pri gradbeni projektivi. Zaradi prehoda s CAD na BIM tehnologijo se je večina projektantskih birojev s to tehnologijo zelo hitro spopadla in jo danes že v glavnem obvladuje. Na tem področju smo praktično enakovredni najrazvitejšim evropskim državam. Na področju gradbene operative so največja gradbena podjetja prav tako že začela izvajati procese digitalizacije od vodenja gradbenih procesov na gradbišču, proizvodnje posameznih obratov do upravljanja z gradbeno mehanizacijo, sinhronizacije vseh projektov oziroma vseh aktivnosti na gradbišču. Ta proces teče, a niti približno še ni v fazi, kot je recimo v gradbeni projektivi, a takšno raven razpona imajo tudi druge evropske države. Tukaj je Azija še daleč pred vsemi, zlasti Južna Koreja, Japonska in Kitajska. Opozoril bi, da se v manjših podjetjih bojijo, da stroškov prehoda na digitalne procese ne bodo mogli pokriti, zato bo tukaj vloga ministrstva za digitalno preobrazbo, ki bo moralo skupaj z gradbeno stroko razmisliti, kako bomo to reševali, zelo pomembna. V Evropi ta trenutek poteka ogromno projektov na področju digitalizacije, tudi naša zbornica sodeluje pri zelo velikem številu. Za to je na voljo tudi precej denarja. Tukaj vidim veliko priložnost tako za državni sektor, ministrstva kot tudi seveda za gospodarski sektor.

Skrb za lastno tehnično inteligenco bi morala biti ena od osnovnih paradigem države, ki da nekaj nase, na svoj razvoj.

Kateri so glavni izzivi za sektor gradbeništva v Sloveniji?

To so seveda galopirajoče cene, tako energentov kot gradbenih materialov, in pa seveda kadri - od nekvalificiranih, obrtniških do tehničnih in inženirskih.

Tretji izziv je posodobitev panoge, da bo čim bolj pripravljena stopila v zeleni krog krožnega gospodarstva. Četrti izziv ni vezan toliko na gradbeništvo, ampak bolj na državo, in sicer, kako ohranjati zlato gradbeno pravilo, ki ga je vlada na priporočilo GZS sprejela leta 2017. Zlato pravilo pomeni ohranjati gradnjo državne infrastrukture na linearni ravni, to je brez velikih oscilacij, ko gremo iz vrhuncev na dno, kot se je to dogajalo med leti 2008 in 2014. To je bil tudi eden od glavnih razlogov, da je velik del slovenskega gradbeništva takrat propadel. Če pogledamo nazaj, smo najprej panogo dejansko prekurili z ogromnimi investicijskimi vložki, predvsem v gradnjo avtocest, podjetja so se morala odločiti za ogromne investicije v gradbeno mehanizacijo in drugo opremo, ker je bilo s strani države obljubljen nadaljevanje investicijskih projektov, predvsem na železnicah in državnih cestah. Potem pa je država za pet, šest let iz nam nerazumljivih vzrokov vse investicije popolnoma ustavila. In rezultat je bil za gradbeništvo katastrofalen, propadla so največja in tehnološko najbolj usposobljena gradbena podjetja. To so štirje ključni problemi, ki niso odvisni samo od panoge. Svoje bodo zato morala reči tudi pristojna ministrstva.

Kakšen je v Sloveniji sistem izobraževanja za kadre v gradbeništvu, kakšna je sploh kadrovska slika v panogi?

Zaradi pogroma nad panogo pred desetimi leti je interes za vpis na študij gradbeništva in tudi ostale poklice, povezane z gradbeništvom, popolnoma zamrl. Če smo še pred 30 leti imeli po 5 ali 6 razredov na tehničnih šolah ali po 200 vpisanih brucev v prvi letnik, je danes ta številka štirikrat manjša. V prihodnjih letih se bo upokojilo 2500 licenciranih gradbenih inženirjev, ki lahko izvajajo najzahtevnejše projekte, iz obeh gradbenih fakultet pa dobimo med 80 in 100 diplomantov na leto. To je eno tretjino tega, kar v Sloveniji potrebujemo. Kako bomo izvajali infrastrukturne projekte, ki jih potrebujemo? Brez inženirjev ne bo šlo. Skrb za lastno tehnično inteligenco bi morala biti ena od osnovnih paradigem države, ki da nekaj nase, na svoj razvoj.

Pri javnih naročilih se postavlja vprašanje, ali je prav, da so dela oddana tujim podjetjem?

Vse države v Evropi imajo svoje gradbeništvo kot panogo zaščiteno. Zelo težko je prodreti na tuje trge. Tega se javnost pri nas sploh ne zaveda, mi, ki pa se poklicno s tem ukvarjamo, pa to vemo. ■

Izkopani zadnji metri trenutno drugega najdaljšega predora v Sloveniji

Na zadnjem predoru drugega tira, predoru Škofije (T8), so v marcu 2023 delavci družbe Kolektor CPG in Yapi Merkezi izkopali še zadnji meter glavne cevi. Združitev predora je potekala na 2.150 metrih z južne strani, z zadnjim metrom pa je tako izkopanih 3.808 metrov predora. V servisni cevi predora T8 jih do združitve loči le še 130 metrov. To je že tretji preboj predora na trasi drugega tira.

Celotna trasa drugega tira železniške proge Divača–Koper predvideva kar sedem predorov, ki skupaj s servisnimi in izstopnimi cevmi merijo 37,4 kilometra. Predor T8 je enotirni železniški predor z vzporedno servisno cevjo. Tehnologija izkopa v flišni podlagi se je izvajala mehansko s predorskim bagrom in hidravličnimi kladivi ter z vrтанjem in miniranjem. Gre za najdaljši predor železniške proge na spodnjem odseku trase, tretji največji na celotni trasi nove železniške proge Divača–Koper, hkrati pa je omenjeni predor trenutno drugi najdaljši izkopani predor v Sloveniji.

Na predoru T8 so z deli na južni strani pričeli v septembru 2021, medtem ko so se dela na severni strani pričela v decembru istega leta, istočasno pa se je izvajal izkop glavne ter servisne cevi. Obe predorski cevi sta medsebojno povezani preko sedmih prečnikov, ki bodo kasneje v primeru nesreč ali izrednih dogodkov omogočali prehod ljudi iz glavne v servisno cev.

Območje gradnje predora T8 je deloma naseljeno. Pri prečkanju poseljenih območij naselij Plavje in Zgornje Škofije je bilo potrebno prilagajati izkop z vrтанjem in miniranjem. V

območjih z najmanjšim nadkritjem so bile upoštewane omejitve izkopa v nočni polovici dneva. Hkrati se na tem področju nahaja tudi več infrastrukturnih objektov, vključno z avtocestnim predorom Dekani in državno cesto. Gradnja predora je tako na 50 izkopanih metrih z južne strani potekala zgolj 7 metrov pod državno cesto, na 550 izkopanih metrih z južne strani pa se je predor nahajal 40 metrov pod avtocestnim predorom Dekani. Na 2.090 izkopanih metrih z južne strani je bila zaradi nadkritja v območju Škofijskega potoka v višini samo 3,5 metra potrebna izvedba t. i. koroškega pokrova. Z geološkega vidika so bile pričakovane tri geološke prelomnice, ki pa na izkop in podpiranje niso bistveno vplivale. Celotno območje gradnje predora T8 je tekom gradnje podrobno nadzorovano in spremljano s pomočjo geološko-geotehničnega nadzora.

KOLEKTOR

www.kolektorgradbenistvo.si

GRADBENIŠTVO

Mlade lahko pritegne predvsem digitalizacija

Izjemen premik bi naredili tudi z ustanovitvijo direktorata za graditeljstvo, poudarjati je treba pozitivne vidike gradbene stroke, manjkajo predvsem zidarji, tesarji, železokrivci in delovodje.

Darja Kocbek

Na gradbene srednje šole in fakultete je v letošnjem šolskem oziroma študijskem letu vpisanih za tri odstotke več dijakov in študentov kot v preteklem letu. To je mogoče videti kot signal, da je panogi uspelo ustaviti trend upadanja vpisa. Da bi zagotovili dovolj kadra, bo ta proces treba nadaljevati še leta. V panogi so prepričani, da mlade lahko pritegnejo predvsem z digitalizacijo.

Potrebna je ustrezna promocija panoge

Dr. Rok Cajzek, pomočnik direktorja skupine GIC Gradnje, nam je povedal, da je treba gradbeništvu povrniti zaslužen ugled v vseh javnostih. »Panoga je izjemno privlačna tudi za mlade, vendar jo moramo na ustrezen način promovirati. In to vsi – država z ministrstvi, šole, fakultete, ne zgolj gradbena podjetja. Ključno pri tem je zavedanje, da je kadrovski proces tek na dolge proge in da v zelo kratkem obdobju stvari bistveno ni mogoče izboljšati,« pojasnjuje.

Izjemen premik bi po njegovih besedah lahko naredili tudi z ustanovitvijo direktorata za graditeljstvo, saj trenutno gradbena panoga kot ena izmed ključnih generatorik bruto domačega proizvoda nima sogovornika v državi. »S takšno potezo bi zagotovo lahko pridobili strokovno

pomoč, predvsem pa strateške usmeritve za nadaljnji razvoj, ki ga tako nujno potrebujemo,« je prepričan dr. Cajzek.

V Sloveniji so bile cene stanovanjskih nepremičnin v 3. četrletju 2022 medletno višje za 15,4 %. V 3. četrletju 2022 so bile cene stanovanjskih nepremičnin medletno višje za 7,4 % v EU-27 (6,8 % v območju evra).

Pripravila Analitika GZS

Kadrovskih izzivov v družbi GIC Gradnje po njegovih besedah nikoli ne zmanjka, sploh pa je v času povečanega obsega del še težje pridobiti in navdušiti nove kadre za delo v gradbeni panogi. Ne glede na vse v skupini zvesto sledijo strateškemu planu kadrovanja, ki ga izvajajo na več ravneh. »Znotraj podjetja nudimo odlične pogoje dela, ustvarjamo korektno in stimulatívno okolje, sodelavcem nudimo primerno plačilo, skrbimo

Foto: Gregor Ficko

Kadrovski proces je tek na dolge proge, za promocijo panoge pa morajo poskrbeti vsi, na čelu z državo in ministrstvi.

za vseživljenjsko izobraževanje ter intenzivno vlagamo v posodobitve osnovnih sredstev in v orodja za digitalni prehod. Še več, podeljujemo kadrovske štipendije, imamo vpeljan mentorski program za mlade kadre in uvajamo senčenje ključnih kadrov,« nam je pojasnil dr. Rok Cajzek.

Poleg naštetega po njegovih besedah uvajajo povsem novo digitalno rešitev, poimenovano digitalni delavec, ki bo samo z nekaj kliki sodelavcem omogočala enostaven pregled nad vsemi informacijami v podjetju, vključno z možnostmi za zaposlitev znotraj podjetja in Skupine GIC, napredovanje in izobraževanje. »S tem želimo dodatno spodbuditi sodelavce k soodločanju pri oblikovanju delovnih mest prihodnosti,« pojasnjuje dr. Cajzek. Intenzivno se tudi povezujejo s številnimi osnovnimi, srednjimi tehničnimi šolami in mnogimi fakultetami v širši regiji. Poleg tega aktivno sodelujejo v številnih združenjih, kjer delujejo »vzajemno in s ciljem navduševati mlade kadre za gradbeni poklic«.

Izziv je pravočasno usposobiti dovolj strokovnjakov na vseh ravneh.

Dvig ugleda poklicev v gradbeništvu

Ker se na njihove razpise pogosto ne javijo primerni kandidati, tudi na **Zavodu za gradbeništvo (ZAG)** opažajo, da je problem s kadri na področju gradbeništva

pereč, nam je pojasnil **direktor doc. dr. Aleš Žnidarič**. V prihodnje bo po njegovem mnenju potrebno dvigniti ugled poklicev v gradbeništvu in v tehničnih poklicih. »V gradbeništvu si predvsem ne želimo velikih nihanj, ki so pred desetletjem privedla do propada večjih podjetij, in do še danes kritičnega upada zanimanja za gradbeništvo. Zato je gotovo nujno nadaljevati z investicijami v velike državne projekte, ker se bo le tako gradbena stroka razvijala,« izpostavlja.

Decembra 2022 je bilo v gradbeništvu 73.045 delovno aktivnih oseb, kar je za dobrih 5.300 oseb oz. za 7,4 % več kot decembra 2021. Največ delovno aktivnih (+3.735 oseb) se je povečalo v specialnih gradbenih delih. Rast zaposlenosti je bila v gradbeništvu visoka, vendar to ostaja dejavnost z velikim pomanjkanjem delovne sile. K skupni rasti delovno aktivnih prispeva predvsem zaposlovanje tujih državljanov. Delež tujih državljanov v gradbeništvu je decembra 2022 znašal 48,4 % (46,3 % v celem letu 2022 in 43,3 % v letu 2021).

Priprava Analitika GZS

Gradbeništvo je po besedah dr. Žnidariča sicer precej toga panoga in kljub temu, da je bilo v svetu in tudi pri nas razvitih veliko novih rešitev in tehnologij, jih je v času »debelih krav« težko spraviti v prakso, ker ni dovolj časa in so vsi zaposleni

z bolj operativnimi stvarmi. Prav tu vidi veliko priložnost, če bi se intenziteta gradenj zmanjšala.

Rešitev digitalni delavec bo z nekaj kliki omogočala enostaven pregled nad vsemi informacijami v podjetju, tudi možnosti za prezaposlitev, napredovanje in izobraževanje.

Gradbeništva se drži sloves »3D – Dirty/Dangerous/Demanding (Difficult)« (umazano/nevarno/zahtevno (težavno), op.p.), kar je treba spremeniti. »Poudarjati je potrebno pozitivne vidike gradbene stroke, ki gradi stvari, ki ostajajo in so povsod okoli nas. Gradi stavbe, v katerih preživimo nad 80 odstotkov časa in morajo biti varne, udobne ter energetske učinkovite. Gradbeniki gradijo mostove, ceste in železnice, ki nam omogočajo hiter in udoben transport, energetske objekte in vse ostale objekte, kar nam omogoča življenje, na katerega smo navajeni,« nam je naštel dr. Aleš Žnidarič.

Nove tehnologije bodo bližje mladim

Na srečo tudi v gradbeništvu postopno vpeljujejo nove tehnologije, kot so digitalizacija, robotizacija in podobno, ki zahtevajo nova znanja in poklice, ki bodo verjetno bližje mladi digitalni generaciji, je optimističen dr. Žnidarič.

Z uvedbo digitalizacije se po njegovih besedah narava dela v gradbeništvu

Foto: Arhiv ZAG

Dr. Aleš Žnidarič poudarja, da je za razvoj stroke nujno nadaljevanje investicij v velike državne projekte.

gotovo izboljšuje. Kakovost informacij o objektih se je od načrtovanja do gradnje ter obvladovanja stroškov v vseh fazah življenjske dobe povečala. »Posledično lahko bistveno izboljšamo tudi počutje in zdravje ljudi v stavbah,« pravi.

Z digitalizacijo se najpogosteje povezuje tehnologija BIM, čeprav je slednja več kot samo BIM, nam je pojasnil dr. Aleš Žnidarič. Trenutni izziv je pravočasno usposobiti dovolj strokovnjakov na vseh ravneh. Pri izobraževanju sodeluje tudi ZAG. BIM izobraževanja in certificiranje

izvajajo po programu »buildingSMART Professional Certification – Foundation«. Pripravljajo tudi slovar izrazoslovja, ki bo poenotil izraze, da se bodo strokovnjaki iz različnih področij med seboj lažje sporazumevali.

Primer nove tehnologije na področju gradbeništva je tudi 3D tisk, ki bo gradnjo vsaj na določenih področjih pohitрил in pocenil. Po svetu pa že tiskajo prve manjše hiše in mostove. »Ni pa to področje brez izzivov in z njimi se ukvarjamo tudi na ZAG,« pravi direktor.

Uveljavlja se zajemanje prostorskih točk z laserskim skeniranjem in izdelava 3D modelov na podlagi teh podatkov, kar je zelo koristno pri prenovah, tudi stavb, ki so zaščitene kot kulturna dediščina. To tehnologijo, ki vključuje tudi metode daljinskega zaznavanja z brezpilotnimi letalniki, v gradbeništvu začenjajo uporabljati tudi za spremljanje stanja premostitvenih objektov.

Povprečna bruto plača je v gradbeništvu v prvih enajstih mesecih 2022 porasla za 7 % na 1.587 EUR.

Pripravila Analitika GZS

Trudijo se zaposliti mlajši kader

Družba Pomgrad se sooča predvsem s pomanjkanjem zidarjev, tesarjev, železokrivcev in delovodij. »Trudimo se zaposliti mlajši kader iz drugih panog in jih priučiti pod okriljem Akademije

Pomgrad, predvsem z izkušenimi mentorji na gradbiščih. Pomgrad si zelo prizadeva zagotoviti dobro in varno delovno okolje ter izvaja številne aktivnosti za boljše počutje zaposlenih,« nam je povedala **Alenka Samec iz Akademije Pomgrad**. Gradbene poklice po njenih besedah aktivno promovirajo in sodelujejo s šolami, fakultetami ter zbornicami.

V družbi Pomgrad prav tako vzpostavljajo lastni notranji sistem pridobitve in vrednotenja znanja pod okriljem Akademije Pomgrad. Na ta način si želijo vzgojiti in zagotoviti lasten kader. »V uspešni uvedbi digitalizacije v kombinaciji z naprednimi strokovnimi znanji vidimo pomembno konkurenčno prednost v naši dejavnosti. Ob tem pa se z digitalizacijo panoge povečuje tudi zanimanje mladih,« pravi Alenka Samec.

V vseh fazah se je kakovost informacij o objektih z digitalizacijo povečala.

Mladim je treba pokazati, da je v gradbeništvu procese mogoče voditi prek pametnega telefona ali tablice, da ne bodo več imeli predstave, da so gradbeništvo delavci s krampom in lopato. Pokazati jim je treba, da je gradbenik vrhunski poklic, ki zahteva vrhunska znanja informacijskih tehnologij, razlaga **Gregor Ficko, direktor GZS Zbornice gradbeništva in industrije gradbenega materiala (ZGIGM)**. ■

RIWAL

Riwal BIM knjižnica

DVIŽNE PLOŠČADI • DVIŽNE KOŠARE • TELESKOPSKI VILIČARJI
najem • prodaja • servis • rezervni deli • uspodabljanje

MOBECO, D. O. O.

Sodijo med vodilne pri gradnji industrijskih objektov

Podjetje Mobeco se je v dobrih petih letih delovanja prebilo med najbolj pomembne izvajalce gradnje industrijskih objektov in velikih poslovnih prostorov v Sloveniji in na Hrvaškem.

Družba Mobeco, d. o. o., je specializirana za gradnjo industrijskih poslovnih prostorov in skladiščnih hal po sistemu montažnih prefabriciranih AB elementov. Ustanovljena je bilo leta 2017 v Veliki vasi pri Krškem, s strani srbskega podjetja Put inženjering, d. o. o., ki je na trgu prisotno že več kot 30 let. V Mobecu so v letu 2017 zgradili tudi svoj prvi objekt na Brniku, v velikosti 33.000 m².

Gradnja po sistemu montažnih prefabriciranih armiranobetonskih elementov je primerna zlasti za projekte, kjer so potrebne hitra realizacija, odlična kakovost betonskih elementov ter odlične statične in ognjevarne karakteristike, pa tudi tam, kjer je treba reševati različne projektantske izzive.

Celotna skupina največja na območju nekdanje Jugoslavije

Imajo tri tovarne prefabriciranih AB elementov, dve sta v Srbiji ter ena v Sloveniji, s čemer so vodilno podjetje na svojem področju na območju nekdanje Jugoslavije. »Verjamemo, da nam je to uspelo zaradi

naše profesionalnosti, kvalitete, fleksibilnosti in hitre realizacije. Zaradi tega tudi vztrajno povečujemo število objektov glede na preteklo leto ter obseg prihodkov. Naše podjetje iz Slovenije pokriva območje Slovenije, Hrvaške in tudi Madžarske, medtem ko naši tovarni iz Srbije pokrivata Srbijo, Makedonijo, Bolgarijo ter vzhodno Hrvaško«, poudarjajo v Mobecu.

Kakovost, okoljska naravnost in racionalnost

V Mobecu največjo pozornost posvečajo kakovosti, varovanju okolja in čim večji racionalnosti naložbe. »Poleg proizvodnje, transporta in montaže svojim kupcem ponujamo še svetovanje in pomoč pri iskanju optimalnih rešitev že v prvi fazi naložbe, s čimer jim omogočimo neposredne prihranke pri sami izvedbi projekta,« naštevajo v podjetju.

Vztrajna rast

Leto 2022 so zaključili odlično, tudi letošnje leto so začeli s polno paro. Njihov največji projekt do sedaj in tudi največji logistični center Tedi v Sloveniji, v Sežani, katerega kvadratura znaša kar 66.000 m², so začeli graditi v letu 2022 in zaključili na začetku tega leta, že pred dogovorjenim rokom, kar jim dodatno

Glavne prednosti gradnje s prefabriciranimi AB-elementi

- hitra realizacija projekta,
- kakovost betonskih izdelkov,
- odlična požarna odpornost konstrukcij,
- veliki razponi – do 30 metrov,
- velika nosilnosti etažnih konstrukcij,
- konkurenčne cene v primerjavi z jeklenimi, zidanimi in lesenimi konstrukcijami.

potrjuje, da lahko sprejmejo in izvedejo katerikoli posel.

Kot svojo največjo referenco v prejšnjem letu izpostavljajo tudi objekt v Ljubečni v velikosti 15.900 m², trenutno aktualen projekt CGO Donje Biljane Zadar (14.500 m²), logistični center v Hočah (30.000 m²), LC Lidl v Arji vasi (57.000 m²), Cargo Partner Brnik (30.000 m²) ter še ostalih 30 objektov. V preteklosti pa izpostavljajo objekt Eurospin na Hrvaškem (20.600 m²), dva Kauflanda skupne površine več kot 25.000 m² ter preko 100 ostalih.

Ambiciozno tudi v prihodnje

V Mobecu v prihodnje načrtujejo povečati proizvodne zmogljivosti, razširiti asortiman gradbenih proizvodov ter uvesti nove avtomatizirane proizvodne linije. Nameravajo tudi vstopiti na področje stavbene gradnje s prefabriciranimi betonskimi izdelki, s čemer bodo obrnili nov list v razvoju družbe.

GRADBENIŠTVO

Brez manj uveljavljenih tehnologij ne bo šlo

Poleg energetske sanacije bi morali v Sloveniji poskrbeti tudi za zagotavljanje višje potresne varnosti saniranih objektov.

Darja Kocbek

Gradbena podjetja v Sloveniji že izvajajo številne projekte, ki bodo pripomogli k zelenemu prehodu. Zadnji katastrofalni potresi v tujini pa so opozorilo, da je potrebno ukrepati tudi na področju izboljšanja potresne varnosti objektov v Sloveniji. **Grega Sever** iz **podjetja Igmtat**, ki med drugim sodeluje v vlogi zagotavljanja in kontrole kakovosti pri večjem številu glavnih infrastrukturnih projektov, nam je glede zelenega prehoda pojasnil, da je pri večini teh projektov velik poudarek na ponovni uporabi oz. reciklaži gradbenih materialov s ciljem zmanjšanja ogljičnega odtisa.

Vrednost opravljenih gradbenih del je bila po prvih ocenah v letu 2022 za tretjino višja kot leta 2021. Najbolj se je zvišala vrednost del na stavbah (za 84 %) in gradbenih inženirskih objektih (za 12 %), medtem ko je bila vrednost specialnih gradbenih del nižja za 13 %.

Pripravila Analitika GZS

»Pri gradnji železniških predorov v sklopu projekta Drugi tir Divača-Koper in pri gradnji predora Karavanke je tako na primer velik poudarek na ponovni uporabi znatnih količin izkopnega materiala. Material primerne kakovosti, ki je opredeljena v tehničnih specifikacijah in/ali standardih, uporabljamo na primer kot agregat pri proizvodnji betonskih

mešanic, obsežneje pa na primer kot material za načrtovane nasipe ali pri oblikovanju bližnje krajine,« nam je razložil.

V Igmtatu izvajajo preiskave ustreznosti teh materialov za uporabo v različne namene, raziskovalno razvojne naloge, namenjene pripravi ustreznih receptur različnih gradbenih materialov, sestavljenih iz recikliranih sestavin, kontrolirajo lastnosti in posledično ustreznost novih receptur različnih gradbenih materialov s cementnim in bitumenskim vezivom, sestavljenih iz recikliranih sestavin in podobno.

Igmtat razvija nove neporušne metode preiskav gradbenih materialov

Izvajajo tudi vse več neporušnih preiskav gradbenih materialov in konstrukcij ter razvijajo nove neporušne metode preiskav gradbenih materialov. »Take metode ne zahtevajo izdelave posebej za ta namen pripravljenih preskušancev, saj omogočajo oceno kakovosti materialov, ki so vgrajeni neposredno v gradbene konstrukcije,« nam je pojasnil Sever. S tem se pomembno zmanjša količina 'gradbenih odpadkov', ki jih lahko predstavljajo testni preskušanci.

Katastrofalni potresi, ki smo jim bili priča v zadnjih tednih, so opozorilo, da imamo v Sloveniji tako kot drugod po svetu precej objektov, ki so bili zgrajeni pred več desetletji in kot taki ne dosegajo

zahtev novih standardov s področja potresno varnega projektiranja. »Kot izzive za gradbeni sektor na tem področju vidimo predvsem nujno izvedbo študij ugotavljanja dejanskega materialno tehničnega stanja (t. j. izvedba preiskav, potrebnih za ugotovitev dejanskega načina in kvalitete gradnje in kvalitete vgrajenih materialov) ter na podlagi rezultatov teh preiskav izračun statično potresne odpornosti stavb,« razlaga Grega Sever.

V gradbeništvu je bil kazalnik zaupanja januarja 2023 nižji za 8 o. t. v primerjavi z januarjem 2022, vendar je ostal bistveno višji od dolgoletnega povprečja (+28 o. t.). Zaupanje je upadlo zaradi poslabšanja kazalnika pričakovano zaposlovanje (-10 o. t.), medtem ko se je vrednost kazalnika skupnih naročil izboljšala za 2 o. t.

Pripravila Analitika GZS

Predloge za protipotresno ojačenje teh stavb je treba pripraviti tako, da bodo zadostili kriterijem trenutno veljavnih standardov. Ukrepe je treba izvesti z uporabo novih, naprednih tehnologij potresnega ojačenja. »V našem podjetju izvajamo več tovrstnih projektov, pred kratkim pa smo na primer uspešno zaključili velik mednarodni raziskovalni projekt s področja ugotavljanja učinkovitosti novih, naprednih metod ojačenja oziroma

potresnega utrjevanja zidanih stavb,« nam je pojasnil Grega Sever.

V podjetju Ržišnik Perc upoštevajo pasivne in aktivne ukrepe

V podjetju Ržišnik Perc ugotavljajo, da se je v zadnjih letih zanimanje investorjev za trajnostno gradnjo močno povečalo. »Temu sledimo s premišljenimi zasnovami objektov. Upoštevamo tako pasivne ukrepe, kot so na primer orientacija stavbe, debelina izolacijskega ovoja in izbrani materiali, kot aktivne ukrepe, ki jih definiramo v sklopu energetskega koncepta z izborom načina ogrevanja, prezračevanja, pridobivanja električne energije ter z vgradnjo dodatnih sistemov, kot so avtomatizirana zunanja senčila ali senzorji za nadzor (u)porabe,« nam je pojasnila vodja oddelka **Petra Šimnovc**.

V 2022 je bilo izdanih za 6 % manj gradbenih dovoljenj za stavbe (za stanovanjske stavbe jih je bilo izdanih 5 % več, za nestanovanjske stavbe pa 15 % manj) kot v letu 2021. Skupna površina stavb naj bi se povečala za 8 % (pri stanovanjskih stavbah za 11 %, pri nestanovanjskih stavbah pa za 4 %). Z gradbenimi dovoljenji za stavbe, izdanimi v 2022, je načrtovanih skoraj 4.800 stanovanj oz. za 11 % več kot leto prej. Njihova površina je večja za 6 %.

Priprava Analitika GZS

S tem investitorju omogočijo, da lahko pridobi certifikate, ki izkazujejo trajnostno zasnovane stavbe (DGNB, BREEAM, LEED, Activehouse, Level(s)). »V zadnjih letih smo sodelovali v postopkih za pridobitev predcertifikata DGNB za poslovni stavbi Strabag in Dimnikobau, pred tem pa smo za Knauf Insulation Experience Center v Škofji Loki sodelovali pri certificiranju DGNB, Activehouse in Level(s),« nam je našela Šimnovčeva.

Trenutno so v začetnih fazah projektiranja več objektov (stanovanjskih in poslovnih) v leseni konstrukciji in z vključevanjem ostalih trajnostnih ukrepov. »Priložnosti na področju gradbeništva je veliko, saj je naše grajeno okolje odgovorno za velik del emisij CO₂, ob tem pa

razvoj okolju bolj prijaznih tehnologij in materialov napreduje iz dneva v dan. Pri investicijah je pomembno zlasti, da se ne bojimo sprememb in izzivov ter tako damo priložnost ukrepom, ki omogočajo bolj trajnosten razvoj,« nam je pojasnila Petra Šimnovc.

V Sloveniji imamo veliko znanja na področju trajnosti. »V zasebnem sektorju se pojavlja vse več zavzetih posameznikov, ki želijo s svojimi idejami pozitivno vplivati na družbo. Prav tako se v javnem sektorju opaža večji interes in napredek. Kljub temu je največji izziv za doseg trajnostnega gospodarstva sprememba mišljenja na različnih področjih,« nam je povedala **Nika Rant, projektantka v podjetju Ržišnik Perc**. Uspešna uvedba trajnostnih konceptov in strategij bo zahtevala spremembe v naših vsakodnevni navadah, priložnost pa bodo morale dobiti tudi manj uveljavljene tehnologije.

»Slovenija je na nekaterih področjih že lahko zgled drugim državam, vendar določene tehnologije še niso na voljo in se moramo zatekati k tujim virom. Ključnega pomena za uspeh zelenega prehoda slovenskega gospodarstva je podpora znanju in volji, ki sta na voljo v Sloveniji, na vseh ravneh. Brez aktivnega pristopa se spremembe ne bodo zgodile same od sebe. Naša pripravljenost za spremembe

bo odvisna od tega, koliko si želimo napredka v tej smeri,« je prepričana **Nika Rant**.

V Sloveniji se že več kot 15 let na področju potresne varnosti uporabljajo predpisi Evrokod, je razložil **Zvonko Sajevec, pomočnik direktorja družbe Protim Ržišnik Perc**. Objekti, ki so zgrajeni po teh standardih, so bistveno bolj potresno varni v primerjavi z objekti, ki so bili zgrajeni pred tem časom. Izziv zdaj predstavlja izboljšanje potresne varnosti objektov, ki so bili zgrajeni po JUS predpisih in jih prenavljamo, rekonstruiramo ali saniramo. »Poleg energetske sanacije bi moralo postati običajno tudi zagotavljanje višje potresne varnosti saniranih objektov,« pravi Sajevec.

Pri investiranju v stavbeni fond je ključnega pomena finančna računica. »Investiranje v vgradnjo šprinklerjev je privedlo do zagotavljanja višje požarne varnosti v industriji, kar se odraža v bistveno nižji premiji za požarno zavarovanje. Podoben pristop bi lahko spodbudil večje investicije v izboljšanje potresne varnosti objektov,« predlaga Zvonko Sajevec.

Uporabljajo tehnologijo brez izkopov

V podjetju Vilkograd izpostavljajo uporabo tehnologij brez izkopov kot veliko prednost pri zelenem prehodu v gradbeništvo.

Foto: Igmät

V Igmätu izvajajo preiskave ustreznosti materialov za uporabo v različne namene.

S to tehnologijo je mogoče odpraviti ali vsaj občutno zmanjšati negativne vplive na okolje. Ker je za izgradnjo infrastrukture brez izkopov potrebnih manj gradbenih strojev, nastaja kar do 70 % manj trdnih delcev, rezultat je zmanjšan ogljični odtis v okolje, saj so potrebe po energiji pri brez-izkopnih tehnologijah do 80 % manjše kot sicer. Znatno manjša je raven hrupa, velika prednost je tudi ta, da je količina gradbenih odpadkov pri brez-izkopnih tehnologijah do dvajsetkrat manjša.

»Če naredimo vzporednico s klasičnimi gradnjami, so transporti pri teh tudi do 30-krat večji v primerjavi z gradnjo brez izkopov. Izpostaviti velja tudi nepretočnost prometa, ki nastaja zaradi cestnih zapor, ki nastajajo ob izvedbi klasičnih gradenj. Posledično zaradi zastojev prihaja do dolgih kolon vozil, ki z izpušnimi plini čezmerno bremenijo in onesnažujejo okolje. Zopet se izpostavi prednost brez-izkopnih tehnologij, pri katerih ni posega v obstoječo infrastrukturo in je pretočnost cestišč minimalno omejena,« naštevajo v Vilkogradu.

Tehnologija brez izkopov, ki omogoča izgradnjo ali rekonstrukcijo katerekoli podzemne infrastrukture, je v velikem porastu tako na evropski kot tudi na svetovni ravni. V Sloveniji imamo več ali manj vse tehnologije, ki trenutno prevladujejo na trgu. Povečuje se delež projektov, v katere se vključujejo tehnologije brez izkopov. Kljub temu širša javnost, investitorji in

projektanti še vedno niso dovolj podrobno seznanjeni z možnostmi njihove uporabe ter njihovimi prednostmi, opažajo v Vilkogradu.

Gradbeni PMI v območju evra se je januarja 2022 povečal, in sicer z 42,6 na 46,1 (nad 50 pomeni rast, sicer zmanjšanje). To je bila najvišja vrednost po juniju 2022. Dinamika padanja novih naročil se je umirila, vendar naj bi bil obseg gradbenih del nižji kot v istem mesecu lani.

Pripravila Analitika GZS

Vse več opreme na baterijski pogon

Podjetje Riwal s prenovo flote dviznih ploščadi in košar, ki jih daje v najem strankam, iz leta v leto povečuje delež opreme oz. strojev na baterijski pogon. Trenutno je večji od 70 %, do leta 2030 ga nameravajo povečati na 85 % in zaradi vse manjše uporabe pogona na motorje z notranjim izgorevanjem zmanjšati neposredne emisije CO₂ in hrupa na minimum. »Na ta način bomo največ prispevali k zelenemu prehodu v okviru gradbenih projektov, kjer se dela izvajajo z našo opremo za varno in učinkovito delo na višini,« nam je povedal **direktor podjetja Riwal Jon Tajnik**.

Gradbeništvo se prilagaja zahtevam trga tudi z digitalizacijo. Proces se je začel že pred leti, »bo pa verjetno še nekaj

časa trajalo, da bodo resnično digitalizirani vsi naši delovni in poslovni procesi«. Možnosti so velike, potreben pa bo predvsem miselni preskok pri malo starejših generacijah.

»Ena od teh stvari, ki jih v Riwalu uporabljamo in ponujamo našim strankam, je tehnologija BIM,« pravi Tajnik. Na ta način se skupaj s strankami oziroma uporabniki Riwalovih storitev lažje in racionalneje odločajo za izbiro najprimernejše opreme za varno delo na višini.

Uporabo Riwalove BIM knjižnice priporočajo projektantom že od zgodnje faze projektiranja objektov in investitorjem, da se lažje odločajo za optimalno zasnovano projektov. »Največkrat pa s tehnologijo BIM pomagamo optimizirati izbor naše delovne opreme samim izvajalcem gradbeno obrtniških in inštalacijskih del tako v ponudbeni, kot v izvedbeni fazi,« je povedal Tajnik.

Za lažje in hitrejše komuniciranje s strankami uporabljajo aplikacijo My Riwal, ki je namenjena lažji, hitrejši izbiri in naročanju storitev oziroma opreme za najem. V nekaterih podružnicah Riwala, na Danskem, Nizozemskem in v Franciji, ta aplikacija strankam omogoča sledenje celotnega procesa izposoje opreme. »S posodobitvijo programske opreme, ki jo načrtujemo v letu 2024, bo naša aplikacija My Riwal v celoti zaživela tudi v Riwalu Slovenija in Hrvaška,« napoveduje Jon Tajnik. ■

www.vgp-drava.si

DRAVA^{70 let}

VODNOGOSPODARSKO PODJETJE PTUJ, d.o.o.

Glej zeleno
Delaj modro

- NAČRTOVANJE
- IZVAJANJE
- VZDRŽEVANJE
- vodnih objektov
- komunalne hidrotehnike
- objektov varstva okolja

| Ptuj | Ravne na Koroškem | Ilirska Bistrica | Koper |
| Slovenija | Hrvaška | Srbija | Črna gora |

Žnidaričevo nabrežje 11, 2250 Ptuj
E-mail: info@vgp-drava.si
Telefon: 02 787 50 00

GRADBENIŠTVO

Največjo grožnjo predstavljajo podražitve

Zaradi vesplošnih podražitev obstaja realna grožnja, da bo trg dosegel raven, pri kateri se bo krivulja povpraševanja obrnila navzdol.

Darja Kocbek

»Podražitve, ki smo jim priča v zadnjem poldrugem letu močno vplivajo na naše poslovanje. Kot kovinarsko podjetje, ki letno predela več kot 7.000 ton jekla, se vsak nihaj v ceni zelo pozna,« nam je o vplivu podražitev na poslovanje podjetja povedal **Uroš Petrič, direktor podjetja Petrič d. o. o.** Poleg jekla so se zaradi dviga cen energentov podražili tudi prevozi, vroče cinkanje, barvanje ter ostali potrošni material. Tudi te podražitve vplivajo na končne cene proizvodov.

Slovenski gradbeni sektor (dejavnost F po standardni klasifikaciji dejavnosti – SKD) je v letu 2022 po prvih ocenah Statističnega urada RS (nacionalni računi, dodana vrednost po dejavnostih) ustvaril za 3,7 mrd EUR dodane vrednosti, kar je bilo za 859 mio EUR oz. nominalno za 30,4 % (realno za 10,4 %) več kot v letu 2021.

Pripravila Analitika GZS

»Žal nismo bili uspešni pri pogajanjih o nujnem zvišanju cen z investitorji, s katerimi imamo sklenjene tako kratkoročne kot dolgoročne pogodbe. Težava so predvsem dolgoročne pogodbe s klavzulami o fiksnih cenah do konca trajanja pogodb in tukaj smo in še vedno izgubljam,« opozarja Petrič. Pri kratkoročnih pogodbah pa so v začetku podražitev pohiteli predvsem z nabavo materiala

in tako preprečili nadaljnje višanje cen. Seveda pa ima tudi material v skladišču svojo ceno ali svoj strošek.

»Danes je nekoliko drugače, saj imamo vsi izkušnjo z nenadnim dvigom cen surovin in smo zaradi tega veliko bolj previdni. V same pogodbe poskušamo vnesti varovalke glede podražitev na način, kot jih vnaša država pri njenih projektih,« nam je pojasnil Uroš Petrič. Današnja cena jekla, ki je glavna surovina, ki jo uporablja družba Petrič, je po njegovih besedah k sreči veliko bolj stabilna kot pred pol leta, tudi

električna energija je trenutno na sprejemljivi ravni.

V začetku vojne v Ukrajini, predvsem ob napadu na jeklarno Azovstal, so cene jekla dobesedno ponorele in narasle tudi za več kot 250 odstotkov. »V tistem trenutku ni bilo moč nič storiti. Še večji problem so bile dobavne verige oziroma roki materialov, ki so bili že naročeni. Nekateri posredniki so enostavno preklicali dobave ali stornirali ponudbe in tako smo bili prepuščeni sami sebi,« razlaga Petrič.

Foto: Murexin

Cene surovin in gradbenih materialov so se znatno povečale. Trenutno ne dosegajo rekordnih ravni izpred leta dni, a se na prejšnjo raven ne bodo vrnile.

Današnje cene ne dosegajo več rekordnih ravni, kot so jih pred letom dni. Na prejšnjo raven se zagotovo ne bodo več vrnile. Enako velja za plin, električno energijo ali nafto. »Za naše poslovanje je zelo pomembna stabilnost, saj je od odane ponudbe pa do začetka realizacije lahko tudi več kot 90 dni in v tem vmesnem času potrebujemo čim bolj stabilno ceno surovin in energentov,« nam je pojasnil Uroš Petrič.

Dodana vrednost v gradbenem sektorju je po prvih ocenah v 2022 predstavljala 7,1 % celotne ustvarjene dodane vrednosti vseh panog (6,2 % v 2021).

Pripravila Analitika GZS

Izziv predstavljajo cene, ki nekontrolirano rastejo

Jernej Kuzmič, prokurist v podjetju Murexin, razlaga, da je po krizi, ki jo je povzročila epidemija covid-19, ki sicer v gradbeništvu ni pustila večjih posledic v

poslovanju, v letu 2022 prišlo do okrevanja, a hkrati tudi do napetosti na drugih področjih. Cene surovin in gradbenih materialov so se namreč znatno povečale. Dodatno pa je stanje še zaostrila vojna v Ukrajini, ki je povzročila nestabilnost dobavnih verig in predstavlja resne logistične izzive za industrijo, dodatno pa je poglobila tudi splošno energetska krizo v Evropi. »Kot odziv v podjetju krepimo celovito operativno učinkovitost ter zaposlene ozaveščamo k preudarnemu dnevnemu sprejemanju odločitev, prizadevamo si za optimizacijo vseh procesov, delno pa smo višje vhodne cene prenesli tudi na trg,« nam je povedal Kuzmič.

V podjetju nadaljujejo projekt zelenega prehoda, predvsem na področju okoljskih odtisov izdelkov ter trajnostne energije. V načrtu imajo namestitve dodatnih panelov sončne elektrarne ter preučevanje drugih možnosti za zagotovitev samooskrbe z električno energijo, srednjeročno do najmanj 50 odstotkov. K boljši energetski učinkovitosti, predvsem zmanjšanju tveganj na področju cen energentov, pa je

Foto: Murexin

V podjetju Murexin so delno višje vhodne cene prenesli na trg, je povedal Jernej Kuzmič.

po Kuzmičevih besedah pripomogla tudi država z omejevanjem cen energentov. »Čeprav so cene začele znatno padati, na tem področju s strani države pričakujemo

PROFESIONALNA IZBIRA GRADBENEGA MATERIALA ZA VAŠE NOVE PROJEKTE

PE LITIJA, Ljubljanska cesta 15, 1270 Litija | 01 59 87 472

PE IVANČNA GORICA, Stanetova ulica 21, 1295 Ivančna Gorica | 01 78 85 444

E: info@gramax.si | W: www.gramax.si

Vedno pri roki!

GRADNJA IN OKOLICA

Svetovali vam bomo pri izbiri materialov, pomagali poiskati prave izdelke ter priporočili odlične in preverjene izvajalce.

SALON KERAMIKE

Morda iščete novo kuhinjsko pipo? Bi želeli zamenjati straniščno školjko, bide? Želite izdelke priznanih evropskih proizvajalcev, ki združujejo kakovost ter dizajn in iščete najugodnejšo ponudbo?

IZRIS KOPALNICE

Z izrisom kopalnice po vašem izboru vam bomo pomagali poiskati najboljše rešitve za vašo kopalnico.

dodatne ukrepe, predvsem za drugo polovico leta 2023,« je izpostavil.

Ne glede na vse v Murexinu ugotavljajo, da so se dobavne verige na področju surovin, predvsem z vidika dobavljivosti, v zadnjem času izboljšale. »Še vedno pa nam predstavljajo izziv cene, ki nenehno in nekontrolirano rastejo, zato je pogosto oteženo srednje- in dolgoročno načrtovanje. Zaradi vsesplošne druginje se nekaterim vplivom nikakor ne moremo izogniti, nekatere skušamo nevtralizirati. Tukaj koristimo vse obstoječe sinergije, tudi povezave znotraj naše skupine in krovne nabavne dogovore, pri katerih aktivno sodelujemo,« pojasnjuje Jernej Kuzmič.

Delež investicij v zgradbe in objekte je v prvih treh četrtletjih leta 2022 znašal 10 % (v 2021 8,9 %). V EU-27 je v primerljivem obdobju delež investicij v zgradbe in objekte znašal 11,5 % (11 % v 2021).

Priprava Analitika GZS

Zaradi vsesplošnih podražitev v zadnjem obdobju je po njegovih besedah realna grožnja, da bo trg dosegel raven, pri kateri se bo krivulja povpraševanja obrnila navzdol, saj vseh podražitev na trg praktično ni mogoče prenesti. To velja

vsaj v segmentih, kjer je konkurenca izredno velika. »Ne glede na vse, ob pravi meri prilagodljivosti prosperitetno zremo v prihodnost,« je optimističen Jernej Kuzmič.

Določene materiale so nabavili vnaprej

Vladimir Antolić, tehnični direktor Cestnega podjetja Ptuj, pravi, da poskušajo podražitev materialov in storitev, s katerimi se srečujejo že dalj časa, skladno z gradbeno pogodbo in zakonodajo prenesti na naročnika. V večini primerov v svojih pogodbah, ko govorimo o podražitvah, nimajo vključenih gradbenih uzanc, ampak zahtevo po nespremenljivosti cen. Pri prenosu podražitev na naročnike se zaradi tega poslužujejo obligacijskega zakonika, kar pomeni, da skladno s 656. členom podražitev v višini do 10 odstotkov krijejo sami. V večini primerov vrednosti podražitev izračunavajo na podlagi indeksov Gospodarske zbornice Slovenije, »saj se je ta metoda izkazala kot najprimernejša tako za nas kot tudi za naročnika,« razlaga Antolić.

Zaradi pretrganih dobavnih verig oziroma predolghih dobavnih rokov nekaterih materialov so se v Cestnem podjetju Ptuj v preteklosti že posluževali ekvivalentnih

alternativ, v kolikor so na voljo. »Prav tako smo določene materiale nabavili že vnaprej in jih skladiščili do predvidene vgradnje, kar nam sicer predstavlja dodaten strošek,« pojasnjuje Antolić.

V podjetju po njegovi razlagi vsekakor podpirajo krožno gospodarstvo, žal pa materiali, ki so deklasirani kot odpadek, niso certificirani in jih je praktično nemogoče uporabiti pri ponovni vgradnji, saj preiskave in recepture pri vmešavanju v nove izdelke trajajo predolgo, da bi jih v časovnih okvirih končanja projekta lahko pravočasno vgradili.

Že dalj časa se v Cestnem podjetju Ptuj srečujejo tudi s problematiko inflacije in dviga minimalnih plač. »V družbi pripravljamo predlog nove sistematizacije delovnih mest, s katero bomo vzpostavili močno načeta ali pa že porušena plačna razmerja, na katera so bistveno vplivala lanska visoka inflacija ter letošnji dvig minimalne plače,« razlaga Vladimir Antolić.

Kot delodajalci v podjetju po njegovih besedah vsekakor podpirajo dvig minimalne plače. Zato so omenjeno problematiko vsem naročnikom, s katerimi so že imeli sklenjene pogodbe, predstavili že pred dvigom minimalne plače in se poskušali dogovoriti, da v podražitev na projektu vključijo vse stroške, vključno s povišanjem stroška zaposlenih. »Pri pripravi novih ponudb strošek dviga minimalne plače in inflacije že upoštevamo, vprašanje pa je, kako bo trg takšen dvig stroškov sprejel,« opozarja Vladimir Antolić.

Gradbeni stroški za nova stanovanja v gradbeništvu so se v prvih treh četrtletjih 2022 povečali za 13,4 %, od tega stroški materiala za 23,2 % in stroški dela za 4,2 % v primerjavi z enakim obdobjem 2021.

Priprava Analitika GZS

V Cestnem podjetju Ptuj se zavzemajo za spremembe izvedbe javnih razpisov, kjer bi komisija imela možnost izločiti najnižjo ponudbo oziroma ponudbe, iz katerih je razvidno, da izvajalec s ponujeno ceno ne bo mogel poplačati vse obveznosti po tržnih cenah. ■

Zaradi vsesplošnih podražitev obstaja realna grožnja, da se bo krivulja povpraševanja na trgu obrnila navzdol.

Več kot 30-letna tradicija proizvodnje betona in betonskih izdelkov v Obalno - kraški regiji.

Betonarne v **Dekanih**, **Črnotičah** in **Solkanu** skupno lahko proizvedejo preko **200.000 m³ betona letno**. Betoni, ki so osnova za **dolgotrajne in trajnostne zgradbe**, kot so mostovi, predori, stanovanja, temelji, ipd. Z **lastnim razvojem betonov** skrbimo, da so izdelki prilagojeni posameznemu kupcu in njegovim potrebam. Skrbimo za **trajnostni razvoj** s sodobnimi, okolju prijaznimi proizvodnimi zmogljivostmi in materiali.

BETON IN PREVOZ BETONA | LABORATORIJ | BETONSKE CEVI IN BETONSKI IZDELKI

Friulana Calcestruzzi SRL – industrijska hala

Predori 2. tir – 2TDK

Viadukt Glinščica 2. tir – 2TDK

GRADBENIŠTVO

Naši gradbinci niso bistveno dražji kot tujci

Podjetja iz držav zunaj EU, na primer s Kitajske in iz Turčije, lahko prihajajo na slovenski trg z dumpinškimi cenami zato, ker za njimi stoji država, ki jim pokrije vso izgubo, ki jo naredijo pri nas.

Darja Kocbek

Tuje države s svojim protekcionizmom naredijo vse, da tujim ponudnikom čim bolj omejijo možnosti, da bi se odločili za delo na njihovih trgih. Podobno bi morala ravnati tudi Slovenija. Državljeni kot davkoplačevalci zaradi tega ne bi bili na slabšem, ker naši gradbinci nikakor niso bistveno dražji kot tujci, kvečjemu obratno. Pri podjetjih iz držav zunaj EU, recimo s Kitajske in iz Turčije, ki jih nekateri pri nas zelo čislajo, moramo vedeti, da prihajajo na slovenski trg z dumpinškimi cenami zato, ker za njimi stoji država, pravi **Gregor Ficko, direktor GZS Zbornice gradbeništva in industrije gradbenega materiala (ZGIGM)**.

Vso izgubo, ki jo naredijo tukaj, jim pokrije država. Njihov cilj ni, da pridejo sem delat dobiček, ampak da se dolgoročno plasirajo na trg EU. To velja v primeru gradnje Pelješkega mostu s strani kitajskih podjetij na Hrvaškem, pri nas pa pri gradnji železniške infrastrukture in druge cevi karavanškega predora s strani turških izvajalcev. »Da se razumemo, to so vrhunska podjetja, multinacionalke, že s tega vidika lahko imajo specifične pogoje poslovanja, specifično cenovno politiko. Večinoma so to podjetja, ki so povezana z državno politiko, ki ima povsem drugačen posluš za reševanje njihovih težav, kot slovenska politika do svojih podjetij,« nam je pojasnil Gregor Ficko.

EU ima po njegovih besedah direktivo, ki dovoljuje gradbenim podjetjem iz

nečlanic EU vstop na trg EU pod zelo težkimi pogoji. Ko je Hrvaška oddala gradnjo Pelješkega mostu kitajskemu podjetju, je v EU marsikdo dvigal obrvi. V posameznih državah EU, pa tudi širše, so te možnosti dosti bolj omejene, protekcionirane, kot si to predstavljamo pri nas. »Pri nas bi nekateri popolnoma odprli trg, a vedeti je treba, da podjetja, ki prihajajo iz držav zunaj EU, ponavadi gradbišča obravnavajo kot svoj teritorij, na katerega državni organi pravzaprav nimajo vstopa. Da o drugih problemih ne govorim. Kar nekaj takšnih primerov poznamo z gradbišč v državah bivše Jugoslavije. Jaz si tega ne želim,« opozarja Ficko.

Pred 10 leti se je pri nas panoga gradbeništva sesula. Podjetja z referencami, ki so potrebne za izvedbo velikih projektov, so šla v stečaj. Zdaj imamo nova podjetja, kar pa ne pomeni, da sedaj ni treba razmišljati, kako poskrbeti, da se propad ne ponovi.

»V Sloveniji imamo na različnih področjih razvoja državne infrastrukture še zelo veliko za narediti,« pravi Ficko. Na področju železnic pogojev za hiter javni potniški promet ne izpolnjujemo. Dokler se bomo med Mariborom in Ljubljano vozili 2 uri in to s hitrim vlakom, se nam na žalost z vlakom ne splača voziti. Če hočemo zgraditi sodoben javni potniški promet, je po Fickovih besedah treba dograditi novo

Foto: Gregor Ficko

Dela za gradbince bo po besedah Gregorja Ficka več kot dovolj, treba se bo le ustrezno organizirati.

hitro železniško progo po novi trasi, ki bo omogočala potovanje vlakov s hitrostjo 150 kilometrov na uro in več.

Največ gradbenih podjetij je kot glavni omejitveni dejavnik navedlo visoke stroške materiala (55 % podjetij; +1 o. t. več kot pred letom), sledili so pomanjkanje usposobljenih delavcev (49 %, +6 o. t. več kot pred letom) in visoki stroški dela (40 %, +10 o. t.).

Priprava Analitika GZS

Drugo področje so ceste. Avtocestna mreža še vedno ni končana, ljudje še vedno čakajo na tretjo razvojno os, na povezavo med Postojno in Jelšanami, ki jo je v razvojne načrte v šestdesetih letih prejšnjega stoletja uvrstila že vlada Staneta Kavčiča. Dograditi je treba povezavo obeh obalnih cest. Pogovarjamo se o gradnji 30 tisoč javnih najemnih stanovanj, domov za starejše, bolnišnic. Potrebna je statična obnova objektov, kajti če danes pride do takšnega potresa, kot je bil na Hrvaškem, bi se po podatkih ZAG zelo veliko objektov

porušilo. Tudi energetska infrastruktura je zelo pomembna. »Dela za gradbince bo torej več kot dovolj, samo ustrezno se moramo organizirati, vsi, ki smo odgovorni za razvoj gradbeništva, od državnih institucij, izobraževalnih ustanov do gradbenega gospodarstva,« pravi Gregor Ficko.

Če bodo na ZGIGM opazili, da se investicijski cikel v primerjavi z zadnjimi tremi, štirimi leti manjša, bodo državo začeli zelo jasno opozarjati na to, da ne gre v pravilno smer. »Moram povedati, da malo z zaskrbljenostjo gledamo na zadeve, ki se v zadnjem času dogajajo v družbi, predvsem na zahteve za dvig plač v javnem sektorju,« pravi Ficko. Ob tem poudarja, da na GZS in ZGIGM nimajo nič proti dvigu plač zaposlenim v javnem sektorju v skladu z dvigom stroškov zaradi inflacije v zadnjih dveh letih in pol, a paziti je treba, da zadeve ne uidejo izpod nadzora na način, da bi bila ogrožen tisti del državnega proračuna, ki je namenjen investicijskim in drugim gospodarskim transferjem.

Druga zadeva, ki jih skrbi, so socialni transferji, pa nova višina minimalne

plače. Vse to razumejo, po drugi strani pa želijo poudariti, da si ne smemo dovoliti dvigov, ki bi inflatorna gibanja še povečali, namesto da bi se začela umirjati. Ta trenutek prav nič ne kaže, da se bo inflacija v Sloveniji kmalu umirila ravno zaradi tega, ker so zahtevki po dodatnih finančnih sredstvih veliki. Že helikopterski denar, ki ga je država namenila za pomoč v času krize, ki jo je povzročila epidemija covid-19, je ne samo pri nas, ampak tudi v Evropi, povzročil, da so cene v zadnjih dveh letih res zbežjale. Z vojno v Ukrajini so močno narasle še cene energentov, pa dobimo rezultat takšen, kot je, pravi Gregor Ficko. »Nihče si ne želi inflacije, ki bi bila višja od 2 odstotkov, nihče ne uživa pri pisanju zahtevkov državnim investitorjem zaradi tega, ker so mu stroški gradnje zaradi podražitev gradbenih materialov, energentov in delovne sile narasli za 15, 20 ali celo 30 odstotkov. Vsi bi raje videli, da bi bile razmere takšne, kot so bile pred letom 2020,« nam je pojasnil Gregor Ficko. ■

Vilkograd®

Specialne gradnje

Zlateče pri Šentjurju 8A
3230 Šentjur, Slovenija

+386 (0)3 746 12 21

info@vilkograd.com

www.vilkograd.com

SLOVENSKI GRADBENI GROZD

Zeleni in digitalni prehod v gradbeništvu prinašata izzive in priložnosti

Gradbeništvu se bo v naslednjih letih soočalo z velikimi izzivi in odgovornostmi zaradi potrebnih in pričakovanih sprememb v zvezi z zelenim in digitalnim prehodom ter izboljšanjem odpornosti. Obenem bo to prinašalo nove razvojne priložnosti.

Mag. Vladimir Gumilar, direktor Slovenskega gradbenega grozda

Do leta 2050 ogljična nevtralnost

Gradbeništvu oziroma graditev sta glede potrebnih ukrepov in sprememb močno umeščena v Evropski zeleni dogovor, v okviru katerega naj bi Evropa do leta 2050 postala prva podnebno nevtralna celina. Načrtovane spremembe (predlog januar 2023) Direktive o energijski učinkovitosti stavb, npr., predvidevajo, da bodo do leta 2050 vse stavbe brezemisijske, pri čemer naj bi bile nove stavbe v lasti javnih organov take do leta 2027, vse nove stavbe pa do 2028. Velik poudarek je seveda tudi na obnovi stavb tako javnega kot zasebnega sektorja, ki mora prispevati k razogljičenju stavbnega fonda. Velik poudarek se bo dajalo tudi energijski učinkovitosti stavb in načelom krožnega gospodarstva.

Uporaba novih tehnologij

Manjši ogljični odtis pri proizvajalcih gradbenih materialov in proizvodov ter izvajalcih pa bo dosežen z učinkovitejšimi procesi, a tudi z novimi proizvodi in tehnologijami, avtomatizacijo, robotiko, 3D-tiskanjem in bistveno večjo uporabo informacijskih tehnologije in orodij, kot je npr. BIM.

Slovenski gradbeni grozd močno vpet v evropske tokove

V okviru sodelovanja Slovenskega gradbenega grozda (SGG) v evropskih razvojnih raziskovalnih in sodelovalnih projektih nastajajo različni dokumenti in storitve, ki se nanašajo na razumevanje in možnosti krožnega in digitalnega prehoda sektorja. Ob tem je ključna podpora projektom malih in srednjih podjetij (MSP) pri inovacijah in prenosu tehnologij, razvoju kapacitet in internacionalizaciji v okviru t. i. kaskadnega financiranja oziroma po modelu finančne podpore tretjim strankam, to je MSP podjetjem (ang. FSTP, Financial Support for Third Parties).

Gre za način podpore inovacijam in razvoju v MSP podjetjih, ki ga je vpeljala Evropska komisija. V tem modelu se sredstva za inovacijske projekte, razvoj kompetenc in internacionalizacijo MSP pridobivajo posredno v okviru razpisov, ki jih pripravijo grozdi oziroma Evro-grozdi (ang. Euroclusters) oziroma drugih projektov, npr. v okviru program Obzorje, ki vključujejo ta model. Euroclusters je nova oblika podpore povezovanju grozdov, ki jo omogoča Evropska komisija preko direktorata za notranji trg, industrijo, podjetništvo in mala in srednja podjetja (DG GROW).

Štirje projekti za zeleni in digitalni prehod

Slovenski gradbeni grozd sodeluje v štirih projektih, kjer bo možno FSTP financiranje za člane grozdov za področje zelenega in digitalnega prehoda. Gre za sodelovalne projekte z drugimi evropskimi grozdi, pridobljene na razpisih EU.

Posnetek iz srečanja z novinarji v okviru ICCCTalk (Pogovor Mednarodnega grozda za krožno graditev) v Burkini Faso.

V projektu ICBUILD so na razpolago sredstva (vavčerji) za internacionalizacijo v Brazilijo in Indijo. V okviru projekta InTransit (program Obzorje Evropa) bodo na voljo brezplačne storitve v podpro zelenemu in digitalnemu prehodu in FSTP sredstva za inovacijske projekte in prehod na trg.

Slovenski gradbeni grozd je bil uspešen v dveh projektih na prvem razpisu za Euroclusters, ki je bil namenjen povezovanju v okviru 14 industrijskih ekosistemov (eden od njih je tudi gradbeništvu), prav tako pa tudi transindustrijskemu povezovanju. SGG koordinira AEC Eurocluster, kjer so aktivnosti namenjene ožjemu sektorju graditve, sodelujejo pa še pri xBuild Evrogrozdu, ki je namenjen povezovanju tekstilne, letalske in gradbene industrije. V okviru obeh projektov bodo članom grozdov, predvsem malim in srednjim podjetjem, namenjena sredstva v skupni vrednosti 2,1 milijona evrov, ki jih bodo podjetja lahko porabila v obliki različnih vavčerjev. Več informacij na spletni strani www.sgg.si, ter LinkedInu <https://www.linkedin.com/company/slovenskigradbenigrozdz>.

GLOBEX

Globex s.l.r., Podružnica v Sloveniji
IOC Zapolje I/7, 1370 Logatec, SI
Tel: +386 1 750 92 95
E-mail: logatec@globexgroup.eu
www.globexgroup.eu

PRODAJA, NAJEM IN SERVIS GRADBENE MEHANIZACIJE.

Partner na vaši strani.

PRODAJA

SERVIS

REZERVNI
DELI

NAJEM

ANACONDA

CASE
CONSTRUCTION

CIFA

EVOQUIP

ZOOMLION
CIFA

Keestrack

SANY

LESTVICA

Največjih 100 družb v gradbeništvu v letu 2021

Rang	Naziv podjetja	Celotni prihodki v 1000 EUR	Indeks 2020/2019	Št. zaposlenih po del. urah	Dodana vrednost v 1000 EUR	Neto čisti dobiček/izguba v 1000 EUR
1	CGP, d.d.	180.005	117,6	549	33.481	11.912
2	KOLEKTOR CPG d.o.o.	145.021	119,6	391	22.461	3.504
3	GORENJSKA GRADBENA DRUŽBA d.d.	113.213	108,6	364	17.928	719
4	POMGRAD d.d.	108.628	106,6	401	17.895	4.580
5	GH HOLDING d.o.o.	105.021	172,5	55	5.337	1.408
6	STRABAG d.o.o.	74.411	157,8	123	11.833	3.460
7	MAKRO 5 GRADNJE d.o.o.	60.011	191,9	77	6.144	1.594
8	GVO, d.o.o.	56.007	95,3	443	24.302	4.931
9	SŽ - ŽGP Ljubljana, d.d.	53.498	76,7	242	15.215	3.567
10	VOC Celje d.o.o.	51.015	119,9	391	17.741	4.069
11	TRGOGRAD, d.o.o., Litija	43.930	124,3	89	7.700	2.098
12	GIC GRADNJE d.o.o.	42.338	79,3	97	6.638	1.397
13	CPK d.d.	39.716	123,8	274	11.629	63
14	CP PTUJ d.d.	36.891	113,5	238	9.242	809
15	HIDROTEHNIK d.o.o.	35.171	162,4	130	7.739	1.770
16	KPL d.o.o.	35.112	129,7	358	12.295	1.603
17	GRAFIST d.o.o.	34.652	108,0	41	4.446	1.255
18	TI d.o.o.	34.565	23.039,6	0	1.534	1.116
19	RGP d.o.o.	32.855	119,2	166	6.289	-1.876
20	Varis Lendava d.o.o.	32.709	101,6	248	16.085	6.327
21	KOMUNALNE GRADNJE d.o.o.	31.723	122,3	123	6.586	751
22	REMONT d.d.	30.681	113,5	106	4.376	589
23	NIVO EKO, d.o.o.	30.225	160,9	146	7.602	1.053
24	REFLEX Gornja Radgona d.o.o.	30.009	119,3	284	11.034	1.284
25	TELEG-M d.o.o.	29.621	136,3	198	7.688	411
26	STRABAG AG Ortenburgerstrasse 27 9800 Spittal an der Drau Republika Avstrija STRABAG AG, Podružnica Ljubljana	29.318	384,7	0	-1.004	-1.184
27	INTECH GRADNJE d.o.o.	26.283	142,5	4	3.082	1.759
28	CBE d.o.o.	25.751	142,8	52	4.264	1.095
29	VGP DRAVA Ptuj d.o.o.	20.968	150,6	109	5.393	785
30	REMONT NG d.o.o.	20.752	146,5	49	3.468	831
31	IMP PROMONT d.o.o.	19.760	62,7	119	7.115	1.817

Rang	Naziv podjetja	Celotni prihodi v 1000 EUR	Indeks 2020/2019	Št. zaposlenih po del. urah	Dodana vrednost v 1000 EUR	Neto čisti dobiček/izguba v 1000 EUR
32	ADRIAING d.o.o. Koper	18.767	120,7	55	3.171	333
33	TEGRAD d.o.o.	18.399	227,4	31	6.391	2.823
34	AGM NEMEC d.o.o.	18.026	105,2	167	6.481	230
35	GP KRK d.d., Krk, podružnica za gradnjo v Sloveniji	18.013	146,1	4	557	323
36	SGP GRADITELJ d.d.	17.798	70,6	82	3.451	302
37	PRENOVA - GRADBENIK d.o.o.	17.448	118,7	87	3.422	317
38	GARNOL, d.o.o.	17.084	138,6	158	6.634	395
39	NANOMONT d.o.o.	16.915	126,2	103	4.321	705
40	ALVA d.o.o.	16.915	159,6	12	1.977	1.028
41	ID DOLNOV d.o.o.	16.411	196,8	2	324	29
42	GODINA d.o.o.	15.752	110,2	59	2.772	257
43	SGP KOGRAD IGEM ZOD d.o.o.	15.482	170,4	46	1.838	135
44	Hörmann Slovenija, d.o.o.	15.288	110,1	77	4.029	535
45	MAPRI PROASFALT d.o.o.	15.163	162,1	59	3.086	365
46	CENGIZ INSAAT SANAYI VE TICARET ANONIM SIRKETI, Podružnica Ljubljana	14.977	177,5	11	-1.616	-2.250
47	JURČKOVA d.o.o.	14.964	170,6	0	7.889	5.830
48	GITRI d.o.o.	14.598	187,7	34	1.743	370
49	POMGRAD - CP d.d.	14.505	109,4	103	4.112	530

VISOKE GRADNJE Z ODLIKO

VG5 d.o.o.
Tehnološki park 24, 1000 Ljubljana
info@vg5.si | www.vg5.si

VG5

Rang	Naziv podjetja	Celotni prihodki v 1000 EUR	Indeks 2020/2019	Št. zaposlenih po del. urah	Dodana vrednost v 1000 EUR	Neto čisti dobiček/izguba v 1000 EUR
50	NOVOMONT d.o.o.	14.433	103,4	56	2.770	588
51	ŠUMIJEV KVART, d.o.o.	14.426	143,7	0	-407	-777
52	ROLTEK d.o.o.	14.278	132,2	88	5.982	2.269
53	ELCOM, d.o.o.	14.026	95,4	56	3.814	1.263
54	GRATEL d.o.o.	13.444	125,0	34	2.243	562
55	TAMES d.o.o.	13.383	158,4	62	2.418	183
56	GMI, d.o.o.	13.345	168,0	41	1.619	174
57	RAKAN d.o.o.	13.100	170,0	34	2.195	461
58	ARMAT d.o.o.	13.048	117,1	33	1.647	59
59	KOVINAR - GRADNJE ST, d.o.o.	12.792	98,3	48	2.442	539
60	SCHINDLER SLOVENIJA d.o.o.	12.788	114,5	58	4.067	534
61	SLEMENŠEK d.o.o.	12.764	123,1	98	5.345	769
62	AVK Avtomatizacija d.o.o.	12.738	188,5	134	4.461	14
63	KOMUNALA SLOVENSKE GORICE d.o.o.	12.572	105,7	84	3.322	271
64	GES, d.o.o.	12.487	127,4	15	1.077	294
65	KLIMA PTUJ d.o.o.	12.282	111,6	33	1.562	217
66	RAFAEL d.o.o. Sevnica	12.258	144,4	57	3.003	729
67	AROL d.o.o.	12.083	158,9	50	1.585	213
68	MARKOMARK NIVAL d.o.o.	12.056	154,0	2	665	254

NLB Lease&Go

**Pot do vašega cilja je hitrejša,
kot boste spili kavo.**

**PREPROSTO
do opreme
in strojev**

Z lizingom NLB Lease&Go boste vaš cilj dosegli hitreje, kot spijete kavo. No, mogoče bo trajalo kak trenutek dlje, vseeno pa sta hitrost in preprostost postopka na najvišjem nivoju. Več na nlbleasego.si

NLB Lease&Go

Rang	Naziv podjetja	Celotni prihodki v 1000 EUR	Indeks 2020/2019	Št. zaposlenih po del. urah	Dodana vrednost v 1000 EUR	Neto čisti dobiček/izguba v 1000 EUR
69	CPG VG d.o.o.	11.953	129,6	379	9.945	46
70	SGP ZIDGRAD Idrija d.d.	11.920	110,9	28	2.822	1.122
71	MOBECO d.o.o.	11.865	220,5	46	2.562	577
72	BIOMASA d.o.o., Luče	11.505	114,7	24	2.920	488
73	PZG d.o.o.	11.473	83,6	59	3.762	1.297
74	GMW d.o.o.	11.326	184,8	62	2.477	16
75	PIPE TECH d. o. o.	11.244	107,9	199	9.236	683
76	KM inštalacije, d.o.o.	10.910	136,5	47	2.903	236
77	GPI TEHNIKA d.o.o.	10.786	130,0	36	1.594	266
78	JELOVICA HIŠE d.o.o.	10.730	123,2	74	3.674	660
79	EUROLUX d.o.o.	10.679	153,5	51	2.061	329
80	ELEKTRO HANZA, d.o.o.	10.666	98,6	90	3.357	109
81	Kvartet rezidence d.o.o.	10.553	-	0	72	1
82	FEBRUS d.o.o.	10.445	171,6	27	1.541	579
83	CVP d.o.o.	10.365	126,8	14	833	297
84	GINEX INTERNATIONAL d.o.o.	10.297	107,2	22	1.192	296
85	HOMPLAN d.o.o.	10.243	93,9	24	1.437	625
86	REZONA d.o.o.	10.162	141.557,5	3	475	10
87	ŽIHER d.o.o.	10.017	104,2	71	2.800	101

Rang	Naziv podjetja	Celotni prihodki v 1000 EUR	Indeks 2020/2019	Št. zaposlenih po del. urah	Dodana vrednost v 1000 EUR	Neto čisti dobiček/izguba v 1000 EUR
88	DUOL d.o.o.	9.938	119,1	28	2.169	490
89	TRIMO MSS d.o.o.	9.760	100,6	9	1.246	685
90	ELTIM d.o.o.	9.705	157,2	45	2.156	667
91	ŠTOLFA GP d.o.o.	9.611	124,3	29	917	65
92	TENZOR d.o.o.	9.388	93,6	60	3.059	486
93	TOSA d.o.o.	9.229	125,0	63	2.912	348
94	POINT BIRO, d.o.o.	9.163	115,1	168	4.677	257
95	ASFALTI PTUJ d.o.o.	8.958	107,5	55	1.599	-646
96	ANMAX, d.o.o.	8.915	210,3	41	1.243	261
97	DRAVA GP d.o.o.	8.914	139,7	8	2.336	1.485
98	BVB 1 d.o.o.	8.911	157,1	5	301	142
99	PLAN-NET SOLAR d.o.o.	8.839	205,4	11	847	291
100	GRADBENIŠTVO RAVMANOVSKI d.o.o.	8.781	83,3	209	4.656	138

Vir: Gvin, Ajpes

Opomba: Upoštevanih 100 največjih družb po kriteriju celotni prihodki na podlagi nekonsolidiranih in nerevidiranih finančnih izkazov za leto 2021 v dejavnosti F-Gradbeništva

Specializiran ponudnik
najnaprednejših tehnologij
betonske gradnje

Tel: +386 59 934 014

Hrušica 73
4276 Hrušica,
Slovenija, SI

www.national-opazi.si
info@national-opazi.si

NATIONAL
OPAŽNI SISTEMI

- Napredna oprema za oblikovanje betona
- Svetovanje in projektiranje
- Proizvodnja, servis, vzdrževanje
- Logistična podpora in inštruktaža

GG PLUS

V srednji in vzhodni Evropi še brez izboljšanja izgledov

Nizka gospodarska rast in povišana inflacija sta bolj kot ne univerzalni v območju srednje in vzhodne Evrope.

Bojan Ivanc, CFA, CAIA, glavni ekonomist pri Analitiki GZS

V državah srednje in vzhodne Evrope (14) je bilo februarja še vedno nekoliko več držav (6), katerim so neodvisni analitiki znižali pričakovanja o gospodarski rasti kot tistih, ki so jim jih zvišali (4). Nasprotno je bilo pri gibanju cen, saj so ocene o večji rasti uskladili navzgor pri dveh tretjinah držav.

Gospodarska rast v skupini držav bivše Jugoslavije bo višja od tiste v razviti Evropi, enako velja tudi za inflacijo.

Med večjimi državami so se napovedi izboljšale za Rusijo in Romunijo, poslabšale pa za Turčijo. Upad ruskega BDP naj bi v 2023 znašal precej podobno kot v 2022 (-2,1 %), medtem ko naj bi ukrajinsko gospodarstvo stagniralo po 33-odstotnem padcu v 2022. Šele v 2024 naj bi se pričelo krepiti, ko naj bi rast znašala 9 %. Z najvišjimi inflacijami naj bi se v 2023 soočili v Turčiji (+42 %) in Ukrajini (+20 %), več kot dvostopenjske rasti pa naj bi beležile še Madžarska (+18 %), Poljska (+13 %), Romunija, Češka in Slovaška (+10 % zadnje tri). V Rusiji in Sloveniji naj bi bila inflacija najbolj obvladovana, saj naj bi rast cen znašala okoli 6 %. Tudi v 2024 naj bi rast cen ostala živahna in v nobeni državi naj se ne bi znižala pod 2 %. Temu naj bi se najbolj približala

baltska trojka, v Turčija pa naj bi inflacija še vedno ostala nad 20 %.

Med državami bivše Jugoslavije, izvzemši članici EU Slovenijo in Hrvaško, naj bi bila rast v BiH in Severni Makedoniji med 1 in 2 %, v Srbiji okoli 2,4 % in v Črni gori ter na Kosovem okoli 3 %. V Severni Makedoniji in Srbiji naj bi inflacija ostala

pri 10 %. Srbija naj bi v 2023 pritegnila nekoliko manj TNI, kar naj bi ustvarilo pritisk na slabitev dinarja napram evru. Tuji vlagatelji so tudi nekoliko zaskrbljeni nad tesnimi povezavami z Rusijo kot tudi zaradi razmer na Kosovu, ki so občasno na meji konflikta¹. ■

¹ Vir: wiiw

	BDP		Letna inflacija	
	2023	2024	2023	2024
Države bivše Sovjetske zveze	-0,9 %	2,3 %	8,0 %	5,8 %
JV Evropa	2,1 %	3,3 %	9,4 %	4,4 %
Srednja Evropa	0,6 %	3,0 %	12,4 %	5,0 %
Razvita Evropa	0,2 %	1,3 %	5,5 %	2,5 %

Vir: Eastern European Consensus, februar 2023

Države bivše Jugoslavije

	BDP		Letna inflacija	
	2023	2024	2023	2024
Slovenija	1,2 %	2,4 %	6,3 %	3,1 %
Hrvaška	1,1 %	2,6 %	7,1 %	3,0 %
Srbija	2,4 %	3,3 %	10,0 %	4,7 %
BiH	1,8 %	2,9 %	7,9 %	2,3 %
Severna Makedonija	1,5 %	3,1 %	9,6 %	3,4 %
Črna gora	3,2 %	3,4 %	8,2 %	5,5 %
Kosovo	2,9 %	3,4 %	8,6 %	4,6 %

NAPOVEDI

Nekaj mesecev toplega vremena in nižjih cen energentov dvignilo pričakovanja o gospodarski rasti

Splošno mnenje je vse bolj naklonjeno scenariju, da je energetska kriza za nami. Neodvisni napovedovalci menijo, da bo glavnino rasti industrijske proizvodnje v svetu še vedno prispevala Kitajska.

Bojan Ivanc, CFA, CAIA, glavni ekonomist pri Analitiki GZS

V leto 2023 smo vstopili z dvigom ocen o gospodarskih gibanjih v največjih svetovnih gospodarstvih. Glede na oktobrske ocene so se okrepila predvsem pričakovanja o rasti v letu 2023, medtem ko so se nekoliko znižala za leto 2024. Največji pozitiven popravek rasti za leto 2023 je doletel ZDA, kjer naj bi bila rast za 0,5 o. t. višja, vendar naj bi bila še vedno nizka (0,7 %), kar naj bi izviralo iz zaostrovanja monetarne politike in njenega večjega negativnega vpliva na gospodarstvo, še

posebej na stanovanjsko gradnjo in nakupe blaga, ki jih prebivalstvo financira z dolgom (vozila, stanovanjska oprema ipd.). V območju evra naj bi stagnacijo zamenjala skromna rast (0,4 %). Največji vpliv na svetovno rast (zdaj +1,9 %, prej +1,6 %) pa naj bi imel dvig ocene gospodarske rasti za Kitajsko, ki naj bi znašala nekoliko nad 5 % v 2023 in 2024. Vsa večja gospodarstva recesiji vseeno ne bodo ubežala, saj naj bi se gospodarstvo Združenega kraljestva skrčilo v 2023 za 0,8 %, kar je celo pol odstotne

točke več od oktobrske ocene. Z nižjo rastjo naj bi se soočila tudi Japonska, kjer naj bi bila rast v 2023-2024 pri 1 %. To je 0,4 o. t. manj kot jeseni. Dvig ocen je bil pretežno posledica nižjih cen glavnine svetovnih energentov. Visoka zaposlenost in še vedno visoka naklonjenost k zaposlovanju naj bi omejili negativen vpliv povišane inflacije na realno potrošnjo gospodinjstev. Zelo mila zima v Evropi je pri gospodinjstvih ustvarila prihranke, ki jih bodo lahko ti namenili za potrošnjo. Neznanko v danem trenutku predstavlja hitrost vključevanja Kitajske v mednarodne trgovinske tokove, saj je domače prebivalstvo oblikovalo visoke prihranke, ki bi lahko vplivali na nov cikel rasti cen surovin.

Splošen konsenz v tem trenutku je, da so cene zemeljskega plina in nafte brent nižje od pričakovanih in naj bi se v prihodnjih mesecih zvišale.

Konsenz analitikov ocenjuje, da naj bi se cena nafte brent do junija povečala na nivoje okrog 90 USD za sodček, v 2024 pa naj bi zopet nekoliko upadla (na 87 USD). Mnenja o ceni se še posebej razlikujejo

za leto 2024, saj del analitskih hiš (tisti, ki zasledujejo scenarij recesije) vidi brent tudi pri 50 USD za sodček, največji optimisti pa pri 110 USD.

Cene različnih vrst premoga naj bi se na drugi strani znižale.

Cene zemeljskega plina, drugega pomembnega energenta, ki je neposredno ter posredno vplival na dvig inflacije, še posebej v Evropi, pa naj bi se višale. Iz aktualne ravni cen (50 EUR/MWh) naj bi se cena v drugi polovici leta povzpela na nivoje okoli 80 EUR/MWh, v 2024 pa naj bi zlagoma upadla na okoli 75 EUR/MWh.

Cene koksa naj bi iz aktualnih nivojev (300 USD/tono) upadle na 250 USD v drugi polovici leta, v 2024 pa na 230 USD. Pri tem energentu je splošen konsenz, da bo njegova cena pod 200 USD/tono v 2025-2027. Premog za ogrevanje naj bi se znižal še bolj, in sicer iz aktualnih 340 USD/tono na 260 v drugi polovici leta 2023 in 200 USD v drugi polovici 2024. V 2027 naj bi njegova cena upadla na 125 USD/

tono. Navedena pričakovanja temeljijo na manjši porabi premoga s strani evropskih kupcev in zadostni količini zemeljskega plina, ki je komplementaren OVE pri proizvodnji električne energije.

Kljub nižjim cenam premoga pa ostajajo ocene o gibanju cen ETS kuponov (pravice do izpustov CO₂) visoke. Aktualna raven cen (95 EUR/tono ogljikovega dioksida) sicer presega napovedi za 1. polletje (88), medtem ko naj bi cena v 2024 zrasla na okoli 98 EUR. Nekaj let kasneje (2025-2027) naj bi znašala okoli 93 EUR/tono.

Rast cen je sicer odvisna tako od dinamike proizvodnje v predelovalnih dejavnostih, energetike kot od širjenja načrtovanega regulatornega okolja na nove dejavnosti.

Nekoliko presenetljiva je neodločenost napovedovalcev glede cen aluminija. Z aktualnih nivojev okoli 2.400 USD/tono naj bi se v drugi polovici leta povečale za okoli 5 % na 2.500, v 2025-2027 pa naj bi njegova cena ostala pod 2.600 USD na tonno. Nekoliko višje povpraševanje po tej kovini naj bi uravnotežile nižje cene energentov, ki se uporabljajo v proizvodnji te kovine. ■

Ocene sprememb BDP in industrijske proizvodnje za leti 2023 in 2024

	Realni BDP		Industrijska proizvodnja	
ZDA	0,7 %	1,1 %	-1,3 %	0,2 %
Kitajska	5,2 %	5,1 %	4,8 %	5,1 %
Japonska	1,1 %	1,1 %	1,3 %	2,2 %
Območje evra	0,4 %	1,2 %	-0,1 %	2,1 %
Svet	1,9 %	2,4 %	0,8 %	2,3 %

Vir: Energy, Metals&Agriculture Consensus Forecasts, februar 2023

Slovenski
regionalno
razvojni
sklad

HITRO.

- Hitra obdelava vloge
- Hiter dostop do svetovanja

ENOSTAVNO.

- Enostavna oddaja e-vloge
- Podpora v vseh fazah

UGODNO.

- Odlični posojilni pogoji
- Ugodna obrestna mera

INFO.

Skeniraj QR kodo in si preberi več o finančnih produktih

V čem je poslanstvo SRRS?

Poslanstvo SRRS, kot javne finančne institucije Republike Slovenije, je spodbujanje skladnega regionalnega razvoja in razvoja podeželja z ugodnim financiranjem, s čimer prispeva k uspešni realizaciji projektov vlagateljev, s področja podjetništva, kmetijstva in gozdarstva, lokalnih skupnosti in neprofitnih organizacij.

Na katere finančne produkte SRRS, trenutne ali prihajajoče, naj bodo podjetja pozorna?

Podjetja naj bodo pozorna na finančne produkte, ki so prednostno usmerjeni v podjetništvo, za katerega so trenutno objavljeni finančni produkti BIZI LES, BIZI ZADRUGE in Energetika MSVP. SRRS bo v

kratkem svojo ponudbo posodobil z novo oblikovanimi finančnimi produkti, ki bodo prilagojeni tržnim razmeram ter povpraševanju.

Napovedi za v prihodnje?

SRRS nenehno stremi k izboljšanju pogojev financiranja, s čimer se želi približati potrebam vlagateljev, prednostno v manj razvitih regijah, ki s svojimi projekti prispevajo k zelenemu prehodu, prehodu na digitalno poslovanje oz. vplivajo na višjo kakovost življenja. V ta namen SRRS posodablja portfelj finančnih produktov za vse ciljne skupine.

NAPOVEDI

Relativno visoka stopnja negotovosti še kar vztraja

Razpoloženje na trgih se je izboljšalo. Potrošniki so ohranili preudarno nakupovalno držo.

Barbara Perko

Razmere na svetovnih trgih še vedno niso takšne, kot smo jih bili vajeni še pred nekaj leti. »Trenutno na naših ključnih trgih še vedno vztraja relativno visoka stopnja negotovosti, pri čemer pa se je razpoloženje v prvih mesecih letošnjega leta precej izboljšalo glede na črnoglede napovedi iz začetkov zadnjega kvartala preteklega leta. Večina kupcev okvirno napoveduje obseg poslovanja v okvirih preteklega leta s potencialom rasti, medtem ko so konkretna naročila bolj

kratkotrajne narave in praviloma omejena na naslednje tri mesece,« pravi **Rok Rozman, predsednik uprave Livarja**.

»V finančnem pogledu načrtujemo stabilno raven prodaje in prihodkov na nivoju preteklega leta. Dobičkonosnost bo pogojena predvsem s stanjem na energetskem trgu, pri čemer ob višjih stroških elektrike pričakujemo nekoliko nižji poslovni rezultat. S procesi optimizacije in zelenega prehoda se na drugi strani nadejamo nižjih operativnih stroškov in

nadaljnega zviševanja dodane vrednosti,« dodaja.

»V letošnjem letu pričakujemo višje stroške energentov, predvsem elektrike. Stroški energentov neposredno niso odvisni (zgolj) od trenutne dnevne (spot) cene, saj skladno z našo strategijo obvladovanja ključnih tržnih tveganj vedno zakupimo del predvidenih količin odjema energentov v naprej. Stroški dolgoročnih zakupov pa so bili v preteklem letu bistveno višji od nivojev preteklih let, zato tudi

Povprečna inflacija nazadnje tako visoka leta 2000, cenovni pritiski ostajajo visoki

Cene življenjskih potrebščin so bile decembra 2022 višje za 10,3 %, kar je bilo predvsem posledica velikega cenovnega šoka v aprilu, maju in juniju. Blago se je v enem letu podražilo za 11,5 % in storitve za 7,7 %. K letni inflaciji so največ, 3,1 o. t., prispevale višje cene hrane in brezalkoholnih pijač za 18,6 % (najbolj sladkor, jedilno olje, maslo, sveže posneto mleko, sir in skuta, krompir), električne energije, plina in drugih goriv za 18 % (najbolj trda goriva, zemeljski in mestni plin), cene stanovanjske in gospodinjske opreme ter tekočega vzdrževanja stanovanj (za 12,9 %), prevoza (za 9 %). Blago dnevne porabe se je podražilo za 14,5 %, trajno blago za 8,2 % in poltrajno blago za 3,8 %. Povprečna letna rast cen življenjskih potrebščin je bila v 2022 za 8,8 % višja v primerjavi z letom 2021. Januarja 2023 so se cene življenjskih potrebščin v Sloveniji povečale za 0,2 %, kar je bilo podobno kot v predhodnem mesecu in posledica padca cen energentov. Trend višje inflacije se nadaljuje v letu 2023, kjer je bila januarja 2023

zabeležena 10-odstotna medletna rast inflacije. Cene uvoženih proizvodov so bile decembra 2022 medletno višje za 11,9 % (v 2021 za 25,9 %). Najizraziteje so se podražile cene uvoženih energentov (za 24,8 %) in surovin (za 14,3 %), predvsem proizvodov s področja rud in kamnin (za 41,5 %; izstopala je rast cen premoga in lignita v višini 136 %) ter proizvodov v skupini papir in izdelki iz papirja (za 31 %). Višje vhodne cene surovin in izdelkov so podjetja izkazala v povišanih cen industrijskih proizvodov pri proizvajalcih. Decembra 2022 so bile cene industrijskih proizvodov pri proizvajalcih višje za 19,3 % v primerjavi z decembrom 2021. Najbolj so se podražili energenti (+79 %), surovine (+19,4 %), manj pa proizvodi za široko porabo (+14,3 %) in proizvodi za investicije (+10,2 %).

Medletna inflacija je tudi januarja 2023 ostala blizu 10 %.

Pripravila Analitika GZS

trenutno nižja dnevna cena ne predstavlja takojšnjega znižanja stroškov oziroma vsaj ne v enakem obsegu.«

Po skokoviti rasti cen surovin, ki smo ji bili priča več kot leto in pol, so se glavni materiali za proizvodnjo livarskih izdelkov v zadnjih mesecih relativno umirili in se v večini primerov celo obrnili rahlo navzdol. Rozman za letošnje leto večjih premikov na trgu surovin ne pričakuje, seveda pa je to precej odvisno od geopolitične situacije, opozarja. »Dobava ključnih surovin trenutno ni omejena, dobavni roki so se v zadnje pol leta skrajšali. Podobno velja tudi za naprej, posebnih omejitev dobavljivosti ne pričakujemo.«

Pričakujejo zgolj manjši dvig cen

»Inflacija ni imela večjega neposrednega vpliva na cene izdelkov zabavne in uporabne elektronike. Po rasti v letu 2022, tudi letos v Big Bang opazamo rast prodaje v vseh naših kategorijah,« pravijo v podjetju Big Bang.

Največ povpraševanja je trenutno po mobilnih telefonih, igralnih konzolah in video igrah, sušilnih strojih, sesalcih

Razpoloženje v prvih mesecih leta se je izboljšalo glede na črnooglede napovedi v začetku zadnjega kvartala 2022, pravi Rok Rozman, predsednik uprave Livarja.

in pomivalnih strojih. »Eden od najbolje prodajanih artiklov je trenutno PS5, kar je bilo sicer pričakovati, saj smo pred kratkim dobili večjo zalogo teh zelo zaželenih igralnih konzol,« pojasnjujejo. »Februarja smo zabeležili tudi solidno povpraševanje po televizijah, saj smo za naše kupce organizirali večje število akcijskih ponudb, ki so bile zelo dobro sprejete. Ker

se počasi približujejo tudi toplejši dnevi, je v naslednjih mesecih pričakovati tudi povečano povpraševanje po električnih skirojih, dvokolesih in električnih kolesih, spomladanske mesece pa številne Slovenke in Slovenci izkoristijo tudi za prenove stanovanj, predvsem kuhinj in kopalnic, kar ima pozitiven vpliv tudi na prodajo bele tehnike.«

Slovenija v letu 2022 z nekoliko nižjo rastjo industrijske proizvodnje kot v EU-27

Skupna vrednost industrijske proizvodnje je se je v zadnjem četrtletju 2022 medletno zmanjšala za 4,7 % v primerjavi z enakim obdobjem 2021. V tem obdobju se je občutneje zmanjšala proizvodnja kemikalij in kemičnih izdelkov (-18,1 %), kovin (-13,9 %), motornih vozil in prikolic (-11,9 %), obdelava in predelava lesa (-12,4 %) in popravila ter montaža strojev (-9,3 %). Vrednost industrijske proizvodnje v Sloveniji je bila v celotnem letu 2022 višja za 1,7 % v primerjavi s predhodnim letom. Prihodek je bil nominalno višji za 18,1 %, kar je bilo predvsem posledica visoke rasti cen oz. prenosa cen surovin in energentov v končne cene proizvodov. V predelovalnih dejavnostih je bila vrednost proizvodnje višja za 4,1 %, v rudarstvu za 18,8 % (visok izkop v 1. polletju in precej nižji v zadnjem četrtletju), medtem ko je bila v oskrbi z električno energijo nižja za četrtno, kar je bilo posledica nižje proizvodnje v Teš in hidroelektrarnah. V 2022 je najbolj porasla proizvodnja v visoko tehnološko zahtevnih dejavnostih (+16,8 %), kjer je visoko rast beležila proizvodnja računalnikov, elektronskih in optičnih izdelkov (za četrtno), in farmaciji (podatki so zaupni, vendar

sklepamo, da so bili dobri). Visoko rast proizvodnje so beležili še v proizvodnji drugih vozil in plovil (+26,7 %), elektronskih naprav (+21,0 %), drugih raznovrstnih poslovnih dejavnosti (+12,0 %), proizvodnji kovinskih izdelkov, razen strojev in naprav (+7,9 %), oblačil in tekstilij (+6,5 %) in pijač (+5,3 %). Nižjo proizvodnjo so v 2022 beležili proizvajalci motornih vozil in prikolic (-10,4 %), kjer pa se je proizvodnja v zadnjem četrtletju glede na predhodno četrtletje celo okrepila, kar je znižalo padec v celotnem letu. Nižjo proizvodnjo so beležili še popravila in montaža strojev in naprav (-8 %), proizvajalci papirja in izdelkov iz papirja (-7,4 %), kovin (-3,8 %), izdelkov iz gume (-3,1 %) ter usnja in usnjenih izdelkov (-0,5 %), kjer so visoke cene energentov in pomanjkanje dobav polproizvodov vplivale na nižjo proizvodnjo.

Industrija je v celem letu 2022 izkazala solidno rast, kljub izzivom visokih cen energentov. Ti so predvsem vplivali na padec proizvodnje v industriji materialov v zadnjem četrtletju 2022.

»Cene izdelkov zabavne in uporabne elektronike so v pretežni meri odvisne od proizvajalcev, ki so se v zadnjih dveh letih soočali z močnimi cenovnimi pritiski in pomanjkanji nekaterih ključnih komponent. Kljub temu so se, sodeč po zadnjih podatkih, cene teh izdelkov zvišale po nižji stopnji, kot je znašala splošna inflacija. V Big Bang namreč redno spremljamo razmere na trgu, se jim prilagajamo in v primeru zvišanj dobavnih cen iščemo alternativne izdelke. Glede na zadnje napovedi je v letošnjem letu sicer pričakovati manjši dvig cen bele tehnike in malih gospodinjskih aparatov, medtem ko pri računalnikih in računalniški opremi tega ni več pričakovati,« napovedujejo.

V zadnjih treh letih se je izrazito povečal delež spletne prodaje v Big Bangu. »V okviru projekta BIGBANG=Orchestra.Te.Digitalize.Transform, ki je del ukrepov slovenskega načrta, ki ga financira Evropska unija – NextGenerationEU, smo pred kratkim že lansirali našo spletno tržnico, preko katere smo povečali ponudbo različnih izdelkov na naši spletni strani, obenem pa tudi številnim podjetjem

odprli pot do končnih kupcev. Trenutno je na Big Bang tržnici vključenih že več kot 30 različnih podjetij, ki prek spletne strani www.bigbang.si ponujajo več kot 30.000 različnih izdelkov. Naši cilji pa so še veliko bolj ambiciozni, saj želimo število partnerjev v naslednjem strateškem obdobju podeseteriti in še utrditi naš položaj na trgu,« povedo o svojih načrtih.

Potrošniki so ohranili preudarno nakupovalno držo

Mimovrste, največji spletni trgovec v Sloveniji, ki je del spletne tržnice Allegro, V zadnjih mesecih ne zaznava večjih sprememb nakupovalnih navad potrošnikov zaradi inflacije. »Opažamo pa, da so potrošniki še iz obdobja epidemije ohranili preudarno nakupovalno držo, saj redno spremljajo naše promocijske aktivnosti in izdelke med seboj primerjajo,« pravijo.

Kontinuirano beležijo največ povpraševanja po artiklih s področja računalništva, bele tehnike in malih gospodinjskih aparatov. »V zadnjih letih, začenši s koronakrizo, pa opažamo izjemen odziv potrošnikov na promocije, vezane na blago široke potrošnje, ki je

vsakodnevno v uporabi v vsakem gospodinjstvu,« dodajajo.

Mimovrste deluje po hibridnem modelu, v katerem se prepletajo njihova primarna dejavnost, to je klasična spletna trgovina, obstoječi fizični trgovini v Ljubljani in Mariboru ter spletna tržnica. »Ravno v tem obdobju smo začeli tudi s prehodom na najbolj priročen način dostave oziroma prevzema blaga z vidika uporabnikov – z uvedbo razvejane mreže paketnih omaric po vsej državi, ki se odlično obnesejo kot dodatna možnost dostave blaga, ki jo nudi skupina Allegro,« pravijo. Kupcem zagotavljajo artikle, po katerih je največ povpraševanja. Skrbijo, da je najbolj zeleno blago vedno na zalogi, saj s tem zagotavljajo tudi hitro dostavo. Tako povpraševanje generira ponudbo v spletni trgovini. Drugi del ponudbe predstavlja spletna tržnica, kjer je uporabnikom na voljo več kot 1,2 milijona izdelkov po konkurenčnih cenah. Napovedujejo, da se bo letos tržnica še razširila, tako s partnerji iz Slovenije kot drugih evropskih držav, kar pomeni, da se bo do konca leta nabor artiklov še povečal. ■

Švica postala največji slovenski trgovinski partner

Slovenija je v letu 2022 po začasnih podatkih izvozila 52,9 mrd EUR blaga, kar bilo za tretjino več kot v letu 2021. Izvozna gibanja so se proti koncu lanskega leta umirjala, tako realno kot nominalno (manjši pritisk na cene), predvsem zaradi šibkejšega povpraševanja na trgih EU. K nižji rasti je prispevalo tako manjše število delovnih dni v letu 2022 glede na 2021, kot tudi umiritev cen energentov (te vplivajo na višji uvoz in izvoz). Vrednostno se je v enajstih mesecih leta 2022 bistveno okrepil izvoz kemičnih proizvodov (+6,5 mrd EUR), mineralnih goriv in maziv (+2,5 mrd EUR), izdelkov, razvrščenih po materialu (+1,6 mrd EUR), strojev in transportnih naprav (+1 mrd EUR). Rast izvoza blaga v države EU je znašala 23,1 % (+6,1 mrd EUR) in je ob koncu leta slabela. V države nečlanice EU je Slovenija izvozila za 57 % oz. za 7,4 mrd EUR več. Pomemben delež tega izvoza so predstavljali t. i. posli oplemenitenja (obsegajo spreminjanje, izdelavo, sestavljanje, izboljšavo in prenovo blaga, ki pa ne prispeva pomembne dodane vrednosti v nacionalnem gospodarstvu). Največ blaga je Slovenija izvozila v Švico (21,0 % celotnega izvoza). Pomembni trgi so bili še Nemčija (14,4 %), Italija (10,6 %), Hrvaška (8,4 %), Avstrija (6,7 %) in Francija

(3,3 %). Slovenija je v 2022 uvozila za 56,8 mrd EUR blaga, kar je bilo za 36,6 % več kot v letu 2021 (iz držav EU je bilo uvoženih za 26 % oz. za 7 mrd EUR več blaga, iz držav nečlanic pa za 57 % oz. za 8,2 mrd EUR več). Uvoz se je decembra krepko umiril, in sicer na 4,8-odstotno medletno rast, zlasti zaradi umiritve medletne rasti uvoznih cen, predvsem nafte in drugih energentov in surovin. Najbolj se je okrepil uvoz kemičnih proizvodov (+6 mrd EUR), mineralnih goriv in maziv (+4,5 mrd EUR), strojev in transportnih naprav (+1,5 mrd EUR) in izdelkov, razvrščenih po materialu (+1,5 mrd EUR). V 2022 je bil zabeležen primanjkljaj v blagovni menjavi v vrednosti 3,8 mrd EUR. Po metodologiji plačilne bilance je bil primanjkljaj nižji, pri 2,5 mrd EUR. Razliko predstavlja dodatno skladiščeno blago v Sloveniji, ki še ni bilo izvoženo.

Proti koncu leta se je umiril tako izvoz kot uvoz blaga zaradi padca rasti uvoznih cen in manjšega povpraševanja po izvoznih izdelkih, izdelanih v Sloveniji.

ZAPOSLOVANJE

Največje pomanjkanje v zadnjih 16 letih

Razkorak med ponudbo in povpraševanjem ostaja enak kot lani. Še posebej alarmantne so razmere pri kadrih z nižjimi kvalifikacijami.

Barbara Perko

Delodajalci so **Zavodu RS za zaposlovanje** v prvih dveh mesecih letošnjega leta sporočili 28.964 prostih delovnih mest, kar je 1,3 % manj kot v primerljivem obdobju lani, pravijo na zavodu. »Kljub ugodnim trendom pa neskladja med ponudbo in povpraševanjem na trgu dela ostaja jo visoka in se še poglobljajo, saj se ob zmanjševanju brezposelnosti poslabšuje struktura brezposelnih. Med brezposelnimi tako ostaja več ranljivih skupin, kot so npr. starejši, nižje izobraženi, mladi, dolgotrajno brezposelni, ki imajo pogosto še kombinacijo različnih omejitev oz. lastnosti, ki vplivajo na manjše možnosti vrnitve med delovno aktivne oz. zmanjšujejo njihovo konkurenčnost na trgu dela. Hkrati ostajajo velik izziv še demografske

razmere, predvsem staranje prebivalstva in s tem pomanjkanje ustrezne delovne sile,« naštejejo.

Največ težav imajo delodajalci pri iskanju voznikov težkih tovornjakov in vlačilcev, varilcev, delavcev za preprosta dela v predelovalnih dejavnostih, kuharjev, zidarjev, natararjev, čistilcev, strežnikov in gospodinjskih pomočnikov.

Podatki jesenske ankete Napovednik zaposlovanja kažejo, da se je v povprečju dobra polovica delodajalcev (56,8 %) srečala s pomanjkanjem ustreznih kadrov. Skoraj tri četrtine delodajalcev (73,6 %)

je kot ključni razlog za težave pri iskanju kadra za prosta delovna mesta po posameznih poklicih navedlo, da iskanega kadra ni. V prihodnje 53,9 % delodajalcev pričakuje težave z iskanjem kadra, največ v dejavnosti gostinstva, zdravstva in socialnega varstva, gradbeništva ter prometa in skladiščenja, kjer je ta delež več kot 60 %.

»Zaposlovanje ostaja na rekordno visoki ravni. Tudi nizka stopnja brezposelnosti še naprej pada in podira rekorde. Povpraševanje po kadrih je še zmeraj visoko. Ravno v tem času so sicer prišle novice o odpuščanjih v nekaterih tovarnah (Magna, Talum), vendar je na drugi strani veliko prostih delovnih mest, ker večina podjetij še vedno veliko zaposluje,« pravi **Jan Lipovec, vodja projektov v Adeccu**.

»Podatki ZRSZ kažejo, da je v obdobju od januarja do februarja 2023 povprečno 54.395 oseb mesečno registriralo brezposelnost, kar je 18,0 % manj kot v letu 2022. Omenjeni podatki potrjujejo največje pomanjkanje kadrov v zadnjih 16 letih, saj se razkorak med ponudbo in povpraševanjem delovne sile nadaljuje v enakem tempu kot lani,« izpostavlja **Melita Uršič, vodja tima za iskanje in selekcijo kadra (Professional) v Manpower**. Poudarja, da je v Sloveniji praktično nemogoče najti tehnične kadre kot so brusilci, livarji in električarji. »Da bi našli takšne profile kadrov, se poslužujemo zaposlovanja tujcev, vendar se bazen teh profilov zmanjšuje

tudi v drugih državah bivše Jugoslavije. Zato že nekaj časa iščemo nove rešitve, s katerimi bi naslovili ta izziv,« pojasnjuje.

Poleg kadrov za področja informacijske tehnologije, tehničnega kadra in proizvodnje primanjkuje tudi prodajnikov, finančnikov, računovodij, specialistov v marketingu itn. »Trenutno imamo največ objavljenih oglasov za profile v proizvodnji, tehnične poklice, strokovnjake informacijskih tehnologij, logistiko ter trgovinsko dejavnost. To kaže na potrebo podjetij po večjem številu zaposlenih s specifičnimi veščinami in znanji na teh področjih,« situacijo opiše Melita Uršič.

Lipovec izpostavlja, da ostajajo največja neskladja med ponudbo in povpraševanjem tudi na področjih tehnologije (elektro, strojništvo, mehatronika, proizvodne tehnologije), IT kadra, kadra za delo v prodaji ter v zalednih pisarnah (računovodstvo, nabava ...). Največ oglasov je še vedno za proizvodnjo, gradbeništvo in trgovino.

Treba je predstaviti dodano vrednost

»Podjetja poskušajo biti inovativna, poslužujejo so vedno novih in novih kanalov,

kjer predstavljajo prosta delovna mesta. Vedno bolj so ozaveščena, da je potrebno kandidatom predstaviti dodano vrednost zaposlitve v podjetju ter ponuditi prilžnost za karierni razvoj. Kandidati še vedno pogrešajo transparentnost pri oglaševanju plač in ostalih finančnih nagrad. Najpogosteje se odločajo za kandidature v podjetjih, ki ponujajo fleksibilen delovni čas, hibriden način dela (kombinacija dela v podjetju ter dela na daljavo),« poudarja Jan Lipovec iz Adecca.

»Paket« dejavnikov, ki pritegne kandidate, tvorijo: ustrezno plačilo, fleksibilen delovni čas, hibridni način dela, možnost napredovanja in izobraževanja.

Podjetja se zavedajo, da je zaradi jemno nizke brezposelnosti težko dobiti kader. »Zavedajo se, da je pasivne iskalce zaposlitve potrebno aktivno nagovoriti in jim predstaviti ustrezen paket, ki bi jih lahko pritegnil k zamenjavi zaposlitve. Poleg ustreznega plačila, podjetja nudijo različne druge ugodnosti, s čimer želijo postati privlačen delodajalec. Ena

izmed takšnih ugodnosti je seveda hibridno delo, fleksibilen delovni čas, možnost napredovanja, različna izobraževanja in mentorstvo, nenazadnje tudi brezplačni prigrizki, kava in čaj,« našteje Melita Uršič iz Manpower.

Kandidatom ponujajo višje plače

V podjetju Manpower so za prvo polletje 2023 izvedli Raziskavo o gibanju plač in ugodnosti (SATR), ki je pokazala, da 65,7 % delodajalcev načrtuje povišanje plač. »35 % delodajalcev v raziskavi napoveduje, da bodo zvišali plače med 6 in 10 %, 30,6 % delodajalcev načrtuje zvišanje plač do 5 %. 28,7 % delodajalcev pravi, da bodo dodatno povišali dodatne ugodnosti oziroma variabilni del k plači,« opišejo rezultate raziskave. »Razlogi za povišanje plač so različni in obsegajo pomoč zaposlenim pri spopadanju z inflacijo, zadrževanje oziroma privabljanje novih zaposlenih, hkrati pa so v nekaterih podjetjih povezani z zakonskim dvigom minimalne plače. Tudi pri našem vsakodnevem delu s kandidati in podjetji opazamo, da so se pričakovanja kandidatov občutno zvišala, hkrati pa tudi podjetja že v osnovi

Rast plač v 2022 ostala zmerna zaradi učinka osnove v sektorju država, a se pritiski na rast v zasebnem sektorju krepijo

Povprečna bruto plača je v 2022 znašala 2.024 EUR in je bila nominalno za 2,8 % višja in realno za 5,5 % nižja v primerjavi z letom 2021. V zasebnem sektorju se je zvišala za 6,2 %, ob pritiskih na plače ob pomanjkanju delavcev na trgu dela. V javnem sektorju je bila nižja za 2,5 %, predvsem zaradi padca v sektorju država (-4,9 %), kar je bilo posledica odsotnosti izrednih izplačil, povezanih s pandemijo, ki so bila v veljavi v prvem polletju 2021. Zaradi čedalje večjega pomanjkanja novih zaposlenih in rasti minimalni plače se je to v določenih dejavnostih izrazilo v nadpovprečni rasti plač. Najbolj so povprečne bruto plače v enajstih mesecih 2022 porasle v kmetijstvu (9,2 %), gradbeništvu (9,1 %), prometu in skladiščenju (8,8 %), drugih raznovrstnih dejavnostih (7,4 %), gradbeništvu (7 %), predelovalnih dejavnostih (6,7 %) in oskrbi z električno energijo, plinom (6,5 %). V treh dejavnostih se je povprečna plača znižala – najbolj v zdravstvu in socialnem varstvu (-7,1 %), v izobraževanju (-5,9 %) in dejavnosti javne uprave (-4,3 %), kar je bilo izključno posledica prej opisanega manka

izplačil izrednih dodatkov iz leta 2021. Po nominalni rasti so izstopale plače v oskrbi z električno energijo, plinom in paro (+179 EUR), finančni in zavarovalniški dejavnosti (+174 EUR), IKT dejavnosti (+149 EUR) ter prometu in skladiščenju (+144 EUR). Po povprečni višini bruto plače so v 2022 izstopale plače v finančni in zavarovalniški dejavnosti (2.958 EUR, 147 % povprečja), oskrbi z električno energijo, plinom in paro (2.958 EUR; 146 % povprečja), IKT dejavnosti (2.934 EUR; 135 % povprečja) in v rudarstvu (2.463 EUR; 122 % povprečja). Najnižje so bile povprečne bruto plače v drugih raznovrstnih dejavnostih (1.428 EUR; 71 % povprečja), gostinstvu (1.443; 72 % povprečja), gradbeništvu (1.587 EUR; 79 % povprečja) in kmetijstvu (1.678 EUR; 83 % povprečja). Minimalna plača za 8-urni delovnik se je v začetku leta 2023 povečala za 12 % na 1.203 EUR bruto. V to plačo niso všteti dodatki in del plače za delovno uspešnost ter plačilo za poslovno uspešnost.

Povprečna bruto plača je v Sloveniji v 2022 prvič presegla 2.000 EUR.

ponujajo višje plače, kot so bile ponujene kandidatom pred letom ali dvema.«

Podjetja morajo biti hitro odzivna, saj imajo kandidati več ponudb hkrati, pri čemer šteje prav vsak od dejavnikov v zaposlitvenem procesu.

Trend rasti tudi na ravni povprečnih plač je prisoten praktično na vseh delovnih mestih, pravi Lipovec. »Pri nekaterih klientih opazamo, da so plače dvignili linearno v celotnem podjetju, največkrat smo zaznali dvige plač za 4-7 % za vse zaposlene v podjetju. Pri drugih podjetjih pa so se dviga plač lotili individualno ali specifično po delovnih mestih, oddelkih ali podobno. Statistični urad Republike Slovenije sicer beleži dvig povprečne plače iz 2.007,64 € bruto v 2022, v 2.159,40 € bruto v 2023. Hiter izračun pokaže, da je dvig povprečne plače cca. 7,6 % torej malo zaostaja za medletno inflacijo. Dvig povprečne plače v zadnjih mesecih je sicer zaznamovan tudi z nagradami in dodatki na poslovno ter delovno uspešnost, ki so bile izplačane v januarju ali februarju. Tako govorimo, da je bil realni dvig plač sicer nekoliko nižji od prikazanega, vsekakor pa lahko potrdimo, da se plačila dvigujejo.«

Podjetja morajo biti hitro odzivna

»Pri nas vsakodnevno opazamo, da imajo kandidati v istem času več ponudb hkrati in kandidat je potem tisti, ki se odloči, katero ponudbo bo sprejel. V tem primeru morajo biti podjetja izredno hitro odzivna, saj šteje prav vsak dejavnik v zaposlitvenem procesu in se kaj hitro zgodi, da kandidat sprejme drugo ponudbo v zelo kratkem času. Kot sem že omenila, bodo kandidati menjali zaposlitev za dober celosten »paket«, ki mu ga je pripravljeno ponuditi podjetje, torej plačo, fleksibilen delovni čas, hibridno delo, hkrati pa mora biti pri kandidatu prisoten tudi pravi trenutek »nezadovoljstva« v trenutni zaposlitvi,« splet okoliščin, ki pripomore k »selitvi« zaposlenih, opišejo v podjetju Manpower.

Jan Lipovec opazuje, da v tem obdobju zaposlujejo tista podjetja, ki imajo nadpovprečno plačno ponudbo. Za zaposlovanje je odločilen hiter in transparenten selekcijski postopek, kot tudi realno razmerje med tem, kaj podjetja pričakujejo od kandidatov in kaj jim lahko ponudijo. »Pri ponudbah so poleg višine plače ter ostalih finančnih nagrad pomembna tudi kultura podjetja, fleksibilnost glede delovnega časa ter možnost hibridnega dela, »employer branding«, prijetnost delovnega okolja ter možnost kariernega razvoja

ter napredovanja zaposlenih. Podjetja, ki se v zadnjem obdobju niso bila pripravljena prilagoditi na spremembe, imajo danes velike težave pri zaposlovanju novih kandidatov in pri ohranjanju talentov v njihovem podjetju,« opaza Lipovec.

Pričakovanja kandidatov so se občutno zvišala, obenem pa podjetja že v osnovi ponujajo višje plače kot pred letom ali dvema.

»Polovica delodajalcev, ki je imela težave z zaposlovanjem določenih kadrov, v raziskavi Napovednik zaposlovanja navaja, da je morala zaradi tega podaljšati postopke zaposlovanja. Pogosto se tudi zgodi, da delodajalci na razpisana delovna mesta nikogar ne zaposlijo, iščejo delavce v tujini, ali z namenom blaženja težav pri iskanju novih sodelavcev spremenijo, razširijo oz. omilijo pogoje glede zahtevane izobrazbe, izkušenj in drugih znanj,« dogajanje opišejo na zavodu. »Ponujeno plačilo je seveda lahko pomemben način privabljanja zaposlenih, če izstopa v primerjavi z drugimi ponudbami delodajalcev. V raziskavi je slabih 12 odstotkov (11,7 %) delodajalcev sporočilo, da so se zaradi težav ob pomanjkanju kadrov odločili ponuditi višjo plačo ali druge bonitete.« ■

Pomanjkanje delavcev še izrazitejše ob najvišji zaposlenosti v letu 2022

Trg dela je v Sloveniji ostal močan kljub napovedani nižji svetovni gospodarski rasti. V letu 2022 je število delovno aktivnih naraslo za 22 tisoč oz. se je povečalo za 2,4 % v primerjavi z letom 2021. Najbolj se je povečalo število zaposlenih v gradbeništvu (+5.283 oseb), predelovalnih dejavnostih (5.160 oseb), gostinstvu (2.750 oseb), zdravstvu in socialnem varstvu (2.062 oseb) ter tudi v izobraževanju, IKT, trgovini (več tisoč več zaposlenih). V treh dejavnostih (kmetijstvu, finančnih in zavarovalniških dejavnostih ter dejavnosti javne uprave) se je število delovno aktivnih zmanjšalo (med 100 in 840 oseb). Število delovno aktivnih oseb pri pravnih osebah se je v 2022 povečalo za 19.600 oseb, število samozaposlenih pa za 2.000. Ankete SURS in ZRSZ izkazujejo, da naj bi se krepitev zaposlovanja nadaljevala tudi v prvi polovici letošnjega leta.

Pomanjkanje zaposlenih se kaže v relativno velikem številu objavljenih prostih delovnih mest v primerjavi s številom iskalcev zaposlitve, zaradi česar se zmanjša učinkovitost usklajevanja med ponudbo in povpraševanjem na trgu dela. V 2022 je bilo skupaj objavljenih 172 tisoč prostih delovnih mest oz. v povprečju 14 tisoč na mesec, kar je bilo za desetino več kot v predhodnem letu. Med najbolj iskanimi pa bodo tisti poklici, pri katerih imajo podjetja že zdaj težave pri zaposlovanju. Ob koncu decembra 2022 je bilo registriranih 53 tisoč brezposelnih oseb, 12.800 oz. 19,4 % manj kot decembra 2021.

Decembra 2022 je bilo delovno aktivnih 935 tisoč oseb, kar je nova rekordna vrednost, odkar se spremlja te podatke.

TURIZEM

Z novimi produkti želijo nadaljevati trend rasti

Turistični delavci so oblikovali nove produkte, s katerimi želijo privabiti obiskovalce in se še trdneje zasidrati na evropskem in svetovnem turističnem zemljevidu.

Barbara Perko

»V kolikor ne bo večjih novih makroekonomskih in geopolitičnih pretresov, se po prvih podatkih turističnemu sektorju letos obeta razmeroma stabilno poslovanje. Na destinaciji Portorož & Piran poleg domačih gostov pričakujemo največ Avstrijcev in Nemcev, v velikem porastu bodo zagotovo tudi madžarski, češki in slovaški gosti. Na destinacijo se vračajo Italijani,« pravijo v **Turističnem združenju Portorož**.

Med novostmi na destinaciji izpostavljajo nov rezervacijski sistem Halki, ki omogoča rezervacijo namestitev in doživetij na enem mestu, obenem pa izboljšuje uporabniško izkušnjo tako za ponudnike kot za kupce. »Destinacije Portorož & Piran, Izola, Koper in Ankaran, ki se povezujemo v skupno blagovno znamko Love Istria, se odslej predstavljamo tudi na skupni spletni strani www.love-istria.si, ki v treh korakih – odkrij, doživi in načrtuj – slovensko Istro predstavlja na enovit način skozi njene naravne in kulturne danosti ter gastronomske zaklade. Poseben poudarek je na doživetjih, ki smo jih v zadnjih letih razvijale tako turistične organizacije kot tudi turistično gospodarstvo. Spletna stran je torej pregled istrskih lepot, dobrot in doživetij. Z njo smo naredili korak dlje k večji prepoznavnosti, učinkovitejšemu trženju turističnih produktov in grajenju kakovostne ponudbe na destinaciji. S tem

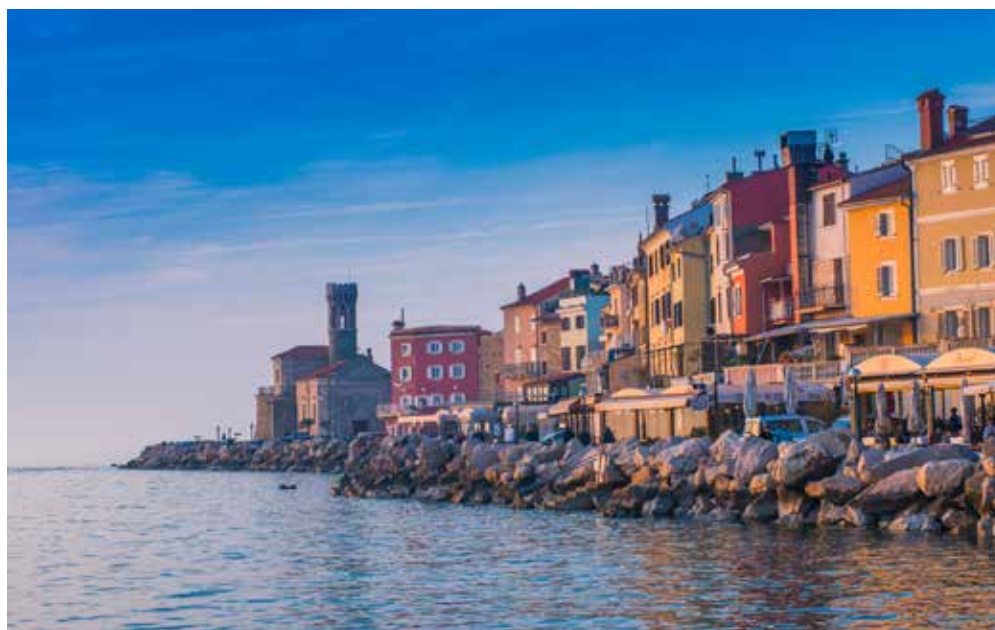
zasledujemo nacionalno strategijo, ki spodbuja združevanje lokalnih turističnih destinacij v regijske destinacije, kar prinaša učinkovitejšo povezanost in poslovno sodelovanje, predvsem pa prodornejšo promocijo in trženje,« pojasnjujejo.

Med najbolj priljubljenimi turističnimi produkti na destinaciji Portorož & Piran izpostavljajo nepozabni dan v Ribogojnici Fonda, kolesarske izlete z vključeno degustacijo lokalnih dobrot, lov na tartufe, tematske ogleda Pirana in obzidja. »Spomladi načrtujemo nadgradnjo spletne aplikacije Nexto, ki gostom omogoča spoznavanje Pirana in okolice

na interaktiven in poučen način skozi razširjeno resničnost in igrifikacijo. Jeseni bomo v aplikacijo dodali tudi nove vsebine, s katerimi želimo preusmeriti turistične tokove iz mesta na podeželje,« razkrivajo načrte.

Pridobljena naziva bodo poskušali kar najbolje izkoristiti

Turistično leto 2022 za destinacijo Maribor v **Zavodu za turizem Maribor** ocenjujejo kot uspešno, če gledamo skozi uradne statistične podatke o prenočitvah in turističnih prihodih. »Na območju Mestne občine Maribor smo zabeležili

71-odstotno rast prenočitev (realiziranih je bilo 439.414 prenočitev) in 89-odstotno rast turističnih prihodov (196.033). Največ prenočitev so ustvarili Nemci, Poljaki, Hrvati, Srbi, Avstrijci, Ukrajinci in Italijani. Na področju prenočitev smo v letu 2022 zaostajali za rekordnim letom 2019 samo še za 5 odstotkov (pri čemer smo v zadnji tretjini leta 2022 že presegle enako obdobje v letu 2019 za 9 odstotkov),« v številkah predstavimo minulo leto.

Lanskoletni rezultati jih navdajajo s pričakovanjem, da se bo tak trend rasti nadaljeval tudi letos »in da bomo v Mariboru presegle nov mejnik, tj. 500.000 prenočitev«. Podatki za januar 2023 so spodbudni, saj so v primerjavi z januarjem 2022 zabeležili 10-odstotno rast prenočitev in 9-odstotno rast turističnih prihodov. »Delež tujih prenočitev je bil celo 90-odstoten – največ so jih ustvarili Hrvati, Srbi in Madžari,« povedo.

Pomemben cilj za letošnje leto so že dosegli. »Z nedavno uvrstitvijo Maribora med tri najboljše evropske destinacije letošnjega leta in celo na sam vrh evropskih kulinaričnih destinacij smo dosegli pomemben cilj letošnjega leta – to je širši evropski in svetovni javnosti predstaviti našo odlično turistično destinacijo – in

dokazali, da lahko s sadovi dela naših turističnih ponudnikov posegamo po najvišjih priznanjih. V letošnjem letu si bomo tako prizadevali v kar največji možni meri izkoristiti omenjena naziva, s katerima bomo Maribor še trdneje zasidrali na evropski turistični zemljevid,« napovedujejo.

V slovenski Istri želijo turistične tokove preusmeriti iz mesta na podeželje.

Z novimi produkti tudi v bolj »mirnih« mesecih

»Napovedovati v tako nestabilnih razmerah ni mogoče, ima pa Ljubljana s svojo konsistentno avtentično zgodbo veliko prednost pri izbiri destinacije popotnikov. Hkrati je zelo zgovorno dejstvo, da uspešno zasledujemo dva pomembna strateška cilja, podaljšanje dobe bivanja in višanje potrošnje gostov. Povprečna doba bivanja se je lani tako podaljšala z 2,0 na 2,1, pri tujih gostih pa z 2,0 na 2,2,« pravijo v zavodu **Turizem Ljubljana**. Po začasnih podatkih SURS je januarja Ljubljano obiskalo 52.638 gostov, ki so povprečno ostali v Ljubljani 2,1 dne. Raziskava o potrošnji

prostočasnih turistov v Ljubljani, ki so jo lani izvedli prvič po letu 2018, je pokazala, da se je lani za 35 odstotkov povečala potrošnja gostov v primerjavi z letom 2018 in je lani znaša 122,84 evrov.

V Ljubljani opažajo vedno več povpraševanja po butični ponudbi, po produktih, ki so značilni samo za Ljubljano, skozi katere obiskovalci spoznavajo našo dediščino in hkrati doživijo nekaj posebnega. »Tovrstni butični produkti so Brko tura, Dobimo se na plac, Mojster Plečnik, za družine smo pripravili posebno družinsko pustolovščino Zmajčkovo nenavadno popotovanje. V Turizmu Ljubljana smo proti koncu lanskega leta lansirali nova butična doživetja, rokodelske delavnice, s katerimi domačim in tujim obiskovalcem Ljubljane nudimo priložnost, da destinacijo izkusijo in občutijo skozi aktivno udeležbo in lastno izkušnjo, ki je edinstvena in posebna za lokalno okolje, v katerem počitnikujejo. Pri tem smo se oprli na vzpodbujanje, ohranjanje in prezentacijo starih obrti, ki so pomemben del kulturne dediščine in identitete, tako lokalne kot nacionalne. Gre za osem novih butičnih doživetij, ki jih izvajamo skupaj s petimi ljubljanskimi obrtniki in ki poleg ozaveščanja lokalnega prebivalstva o

Storitve dejavnosti so po šibkem letu 2021 lani precej okrepile prodajo

V prvih enajstih mesecih 2022 je bil realni obseg prodaje v storitvenih dejavnostih za 12,6 % višji kot v enakem obdobju leta 2021. Gostinstvo je v tem času beležilo več kot polovičen prirast obsega prodaje. Povečano trošenje prebivalstva in vrnitev tujih gostov sta okrepila predvsem prihodke v nastanitvah in z njimi povezanimi storitvami (+79 %). Močno so zrasli tudi v dejavnosti strežbe (za 42 %), saj so v prvem polletju 2021 še veljali strogi omejitveni ukrepi zaradi covida-19. Obseg prodaje se je v tem obdobju povečal tudi v prodaji strokovnih, znanstvenih in tehničnih dejavnosti, in sicer za 9,6 %, predvsem zaradi rasti prihodkov od oglaševanja in raziskovanja trga in v drugih strokovnih in tehničnih dejavnostih (od 16 do 18 %) ter tudi arhitekturnega in tehničnega projektiranja (17 %), kar je bilo posledica večje aktivnosti v gradbeništvu. Realni prihodki v IKT dejavnosti so bili višji za 9,3 %, kjer se je predvsem povečala dejavnost v zvezi s filmi, video in zvočnimi zapisi (+35 %), in drugih informacijskih dejavnostih (+23,6 %). V založništvu so

prihodki upadli za desetino. V drugih raznovrstnih poslovnih dejavnostih je obseg prodaje porasel za 8,8 %, predvsem zaradi podvojitve prihodkov v dejavnosti potovalnih agencij in organizatorjev potovanj. Bolj so porasle tudi pisarniške in spremljajoče poslovne storitvene dejavnosti (+9,2 %). V prometu in skladiščenju se je obseg prodaje zvišal za 8,6 %, kar je bila predvsem posledica visoke rasti v skladiščenju in v kopenskem prometu (+11,8 %) ter kopenskega prometa, cevovodnega transporta. Na drugi strani je bil obseg prodaje v zračnem prometu in v pošti in kurirski dejavnosti nižji (6-8 %), ker so potrošniki spet v večji meri kupovali blago v klasičnih trgovinah. Poslovanje z nepremičninami je beležilo rahlo znižanje prihodkov (-1,4 %) ob nižjih transakcijah (v prvih treh četrtletjih).

Dejavnosti, povezane s turizmom, potovanjem in gostinstvom, so v 2022 najbolj povečale obseg prihodkov.

pomenu ohranjanja kulturne in obrtne dediščine predstavljajo pomemben doprinos k razvoju turistične ponudbe v Ljubljani. To so Popravi svoj dežnik, Tiskar za en dan, Natisni svoj plakat v stari tiskarni, Tkalstvo od A do Ž, Odprto vreteno, Igra v dvoje, Doživetje Zlatega Runa in Moč prstana, ki predstavljajo še obstoječe ljubljanske obrti, kot so dežnikarstvo, tiskarstvo, tkalstvo, lončarstvo in zlatarstvo,« naštejejo.

Ljubljana se želi še naprej pozicionirati kot vodilna in najbolj ustvarjalna mestna destinacija trajnostnega življenjskega sloga na svetu. Novosti, ki jih prinaša strategija za obdobje 2021-2027, so usmerjene v inovativna turistična doživetja in atrakcije, pa tudi nadgradnjo povezovanja turizma z drugimi pomembnimi področji. Nova strategija se osredotoča tudi na lokalne prebivalce. »Osnova je načrtovati turističen razvoj, ki zagotavlja sobivanje lokalnega prebivalstva in obiskovalcev in tudi skozi to višati kakovost življenja meščank in meščanov. Preusmeriti

želimo turistične tokove izven mestnega jedra in s ciljem okoljske razbremenitve prostora.«

Cilj je Ljubljano uveljaviti kot destinacijo za oddih v celem letu, zato tudi v bolj mirnih mesecih pripravljajo nove vsebine.

Še naprej bodo razvijali in nadgrajevali turistična produkta t. i. city break oz. krajši mestni oddihi in MICE oz. poslovni turizem. »Ta dva skupno ustvarita 95 % povpraševanja, preostalih 5 % pa gastronomija, kultura, dogodki in šport kot primarni motivi za prihod v Ljubljano. V naslednjih sedmih letih si bomo prizadevali uveljaviti se kot destinacija za oddih v celem letu, predvidevamo več vsebin v mesecih, ko imamo nižje stopnje zasedenosti. Eden takšnih je povsem nov festival LUV FEST, ki smo ga lansirali letos prvič. Gre za festival Ljubezni, Umetnosti in Vandranja. Začel se je na praznik slovenske kulture, 8. februarja, simbolično pa ga

je zaključilo gregorjevo, 12. marec.« V Turizmu Ljubljana želijo z novim festivalom pozicionirati Ljubljano kot destinacijo, ki jo je treba obiskati tudi februarja in marca, hkrati pa v mestu ponuditi živahnejše vzdušje tudi za njegove prebivalce. Že uveljavljen je tudi celomesečni festival November Gourmet Ljubljana, ki izpostavlja pomembnost lokalne avtohtone kulinarike, kratkih dobavnih verig, razvoja kulinarčne identitete Ljubljane, hkrati pa izpostavlja pomembne družbene tematike. »Veseli nas tudi dejstvo, da postaja festival povezovalen za našo celotno gastronomsko srenjo. Ljubljanski gostinci, hotelirji, lastniki lokalov, vinotek, kavarnic ter gostinske izobraževalne institucije, različni studii, kjer se odvija kulinarične delavnice in drugi dogodki vsako leto bolj aktivno soustvarjajo program festivala. Tako s predlogi, idejami, kot tudi pri zagotavljanju gostov in povezovanj, kar je zelo pomemben element za Ljubljano,« so prepričani v Turizmu Ljubljana. ■

LANI ČETRTINO MANJ UMRLIH NA CESTAH

S podvojitvijo števila nacionalnih preventivnih akcij je Agenciji za varnost prometa uspelo krepko zmanjšati število umrlih v prometnih nesrečah, kljub nekaj več prometnim nesrečam.

Agencija za varnost prometa (AVP) je v letu 2022 podvojila število nacionalnih preventivnih akcij, da obrne na bolj negativne trende na področju cestne varnosti iz leta 2021. Pri tem je bil velik napredek dosežen pri umrlih v prometnih nesrečah, saj

se je njihovo število zmanjšalo za 25 odstotnih točk. Po trenutnih podatkih Slovenija na tem področju beleži največje zmanjšanje v EU-27. Število umrlih udeležencev v letu 2022 je bilo drugo najnižje, odkar v Sloveniji beležimo uradno statistiko prometnih nesreč (najmanj jih je bilo v letu 2020 v času epidemije).

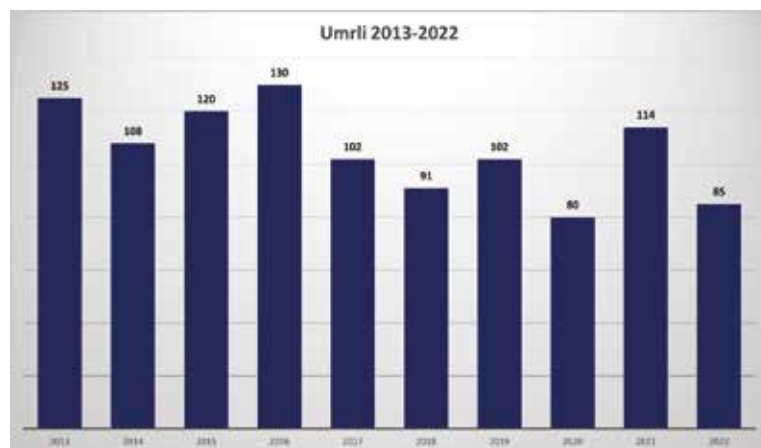
Število prometnih nesreč raste

Ostali podatki so nekoliko manj spodbudni. Lani je bilo tri odstotke več prometnih nesreč kot leta 2021. Število prometnih nesreč s telesnimi poškodbami in smrtjo se je povečalo za 12 odstotkov. Število hudo telesno poškodovanih je 10 odstotkov večje kot v letu 2021, lažje telesno poškodovanih pa je bilo 14 odstotkov več.

Najpogostejši vzrok za nastanek prometnih nesreč tudi v letu 2022 ostaja nepravilen premik z vozilom (25 odstotkov vseh nesreč). Sledita mu nepravilna hitrost (19 odstotkov) in nepravilna stran oziroma smer vožnje (16 odstotkov). Velja pa dodati, da je zaradi povzročiteljev prometnih nesreč pod vplivom alkohola lani umrlo 17 oseb, kar je 54 odstotnih točk manj (33 v letu 201). Vendar pa je zaradi povzročiteljev pod vplivom prepovedanih drog ali drugih psihoaktivnih snovi ter alkohola - tudi pod dovoljeno mejo - umrlo 33 udeležencev cestnega prometa (39 odstotkov vseh umrlih).

Daleč največ nesreč povzroči človek

Čeprav tehnološki napredek (asistenčni sistemi) pripomore k večji varnosti v prometu, kar 93 odstotkov prometnih nesreč povzroči človek. Zato bodo tudi v prihodnje v AVP usmerjeni v ozaveščanje, s katerim se trudijo doseči spremembo vedenja in dvig vozniške kulture na naših cestah. V ta namen bodo letos nadaljevali enako število preventivnih akcij kot lani.

Novice

Tudi politična stabilnost je pomembna za gospodarstvo

Vlada je za letošnje leto napovedala kar nekaj pomembnih strukturnih reform, med katerimi jih polovica posredno ali neposredno sodi v delokrog ministra za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti. **Minister Luka Mesec** je bil gost februarске seje Upravnega odbora GZS.

»Predvsem pokojninsko reformo bomo z velikim interesom spremljali tudi v gospodarstvu, kjer želimo biti konstruktiven sogovornik. Za gospodarstvo je ključno, da bo ta reforma zagotavljala finančno vzdržnost pokojninske blagajne, da ne bi breme financiranja prenesli na podjetja,« je v uvodu poudaril **predsednik GZS Tibor Šimonka**. »Na GZS smo že ob zadnji spremembi pokojninske zakonodaje sicer podprli mehanizme, ki spodbujajo starejše zaposlene, da ostanejo na delu tudi po izpolnjenih pogojih za upokojitev, vendar še enkrat opozarjamo, da mora biti taka odločitev usklajena in dogovorjena z delodajalcem,« je še poudaril Šimonka.

Minister Mesec je napovedal bolj podrobno predstavitev osnutka pokojninske reforme v marcu. Razkril je, da delajo na dveh scenarijih. Minister se zaveda zaskrbljenosti gospodarstva nad napovedanimi reformami, saj se podjetja še vedno soočajo z nestabilnimi mednarodnimi poslovnimi razmerami. Vendar je izpostavil nujnost predvidljivosti in stabilnosti tudi na politični ravni.

Vlada je napovedala tudi reformo plačnega modela v javnem sektorju, kar bo neizbežno vplivalo tudi na napovedane spremembe Zakona o delovnem razmerju (ZDR). To je še ena tema, ki je na delovni mizi socialnih partnerjev. »Pri napovedani reformi plačnega modela v javnem sektorju nas veseli napoved vlade, da želi plače v javnem

Na februarски seji Upravnega odbora GZS so udeleženci spregovorili o napovedani strukturnih reformah vlade.

sektorju vezati na rast plač v gospodarstvu, kar od vedno zagovarjamo,« je ponovil Šimonka.

Minister Mesec je potrdil, da naj bi bil prvi plačni razred v javnem sektorju vezan na 60 odstotkov povprečne plače v gospodarstvu. Glede ZDR pa, da bo ministrstvo le mediator med sindikati in delodajalci, ki se šele dogovarjajo o vsebini pogajanj. Znano je namreč stališče delodajalcev, da so lahko razni dodatki del pogajanj v okviru kolektivnega dogovarjanja in ne del delavnopravne zakonodaje. So pa predstavniki gospodarstva pozvali ministra k večji fleksibilnosti trga delovne sile po vzoru nekaterih naprednejših držav.

Na kadrovske področju je minister napovedal, da bo vlada začela intenzivno delati na olajšanju zaposlovanja tujcev. V tem kontekstu bo posebej naslovila tudi problematiko pomanjkanja specifičnih, visoko usposobljenih kadrov, kot so na primer strokovnjaki s področja

informacijske tehnologije ali inženirji, ki jih trenutno v Sloveniji primanjkuje.

Gospodarska delegacija na sejmu Foodex na Japonskem

Gospodarska delegacija 20 gospodarstvenikov s področja proizvodnje in predelave kmetijskih in živilskih izdelkov se je skupaj z ministrico za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano udeležila slovesne otvoritve 48. mednarodne razstave hrane in pijače FOODEX. Na sejmu, ki velja za vodilnega na področju hrane in pijače v Aziji, se predstavlja 11 slovenskih podjetij oziroma njihovih zastopnikov. Potekal je tudi poslovni forum »Slovenija – zelena miza Evrope«, na katerem so japonskim udeležencem predstavili slovensko živilsko industrijo.

Slovenija se predstavlja na 48. mednarodni razstavi hrane in pijače FOODEX Japan 2023, ki poteka od 7. do 10. marca v Tokiu. Na razstavnem prostoru Ministrstva za kmetijstvo, gozdarstvo in

Foto: arhiv GZS

Na sejmu je poleg ministrice Irene Šinko tudi 20 slovenskih gospodarstvenikov s področja proizvodnje in predelave kmetijskih in živilskih izdelkov.

prehrano (MKGP) svoje proizvode razstavlja 10 podjetij: Medex Trade, d. o. o., Klet Brda, z. o. o., Kodila, d. o. o., Chili Wine, d. o. o., hiša vin Emino, Mare Santo in Kras ter japonski uvozniki slovenskih proizvodov - Zaria, 365 wine, Fujio Projekt in Shiozski Building.

Na poslovnem forumu z naslovom »Slovenija – zelena miza Evrope« so prisotne nagovorili **ministrica Irena Šinko**, **mag. Janez Rebec**, **predsednik Zbornice kmetijskih in živilskih podjetij pri GZS** in **dr. Tatjana Zagorc**, **direktorica Zbornice kmetijskih in živilskih podjetij**.

Dr. Tatjana Zagorc je predstavila slovensko živilsko predelovalno industrijo in poudarila, da je na tako zahtevnem trgu, kot je Japonska, slednjega treba najprej raziskati in se nanj pripraviti. »Poslovni forum je prvi korak pri pridobivanju informacij in kontaktov za nadaljnje uspešno poslovanje naših podjetij, med katerimi se nekatera vračajo po letih premora, druga pa ta trg odkrivajo popolnoma na novo z željo, da bodo začela poslovati z Japonsko v bližnji prihodnosti.«

Mag. Janez Rebec je izpostavil: »Vesel sem, da smo z delegacijo prišli na ta sejem, ki je na zalo oddaljenem trgu,

ampak mislim, da ima Japonska velik potencial. Japonski kupec je eden najzahtevnejših, trg pa je zelo zaščiten in sprejema samo najboljšo hrano in menim, da si slovenski izdelki zaslužijo biti na tem trgu.«

Ministrica Irena Šinko je v nagovoru izpostavila, da je ena od prednostnih nalog slovenskega ministrstva za kmetijstvo pomoč podjetjem pri prodoru na nove trge ter s tem spodbujanje izvoza visokokakovostnih kmetijskih in živilskih proizvodov, ki jih lahko s ponosom ponudimo tudi na japonskem trgu.

Obisk upravnega odbora EBRD na GZS

GZS je februarja obiskal upravni odbor EBRD. Obiski odbora so del rednih posvetovanj, ki EBRD omogočajo boljše razumevanje prednostnih nalog lokalnega gospodarstva in vzdrževanje tesnega dialoga z lokalnimi klienti in zainteresiranimi stranmi. GZS je za visoke goste pripravila svoj pogled na gospodarstvo, v razpravi pa so bile izpostavljene energetska kriza in zelena transformacija, pomanjkanje delovne sile in dolgotrajni postopki umeščanja objektov v prostor oziroma pridobitve gradbenih dovoljenj. Predstavniki GZS, ki v EBRD vidijo pomembnega partnerja pri razvoju domačega kapitalskega trga in zeleni transformaciji gospodarstva, so poudarili velik pomen ugodnih virov financiranja in potrebo po t. i. blending

Foto: arhiv GZS

Pogled GZS na gospodarstvo je upravni odboru EBRD predstavil glavni ekonomist GZS Bojan Ivanc.

instrumentih – kombinaciji nepovratnih in povratnih sredstev pri zeleni transformaciji gospodarstva.

O trajnosti prehranskih sistemov

Kako znanost lahko pripomore k trajnostnim prehranskim sistemom, ki postajajo temelj prehranske varnosti in okoljske vzdržnosti, je bila osrednja tema dogodka, ki ga je organiziral Nacionalni inštitut za biologijo v sodelovanju z Zbornico kmetijskih in živilskih podjetij pri GZS.

Na okrogli mizi so govorili o priložnostih, ki jih znanost ponuja kot rešitve na področju pridelave rastlin, npr. krompirja, ki jih v zadnjih letih zaznamujejo klimatske spremembe, negotove geopolitične razmere in ekonomski odnosi v svetu.

Razvoj znanosti na področju žlahtneja in diagnostike rastlin ter drugi najmodernejši pristopi systemske biologije omogočajo kakovostno pridelavo prilagojeno sodobnim izzivom. Udeleženci okrogle mize so izpostavili pomen sodelovanja tako znanosti kot stroke in gospodarstva za uspešen razvoj sektorja v prihodnje.

Na dogodku je Nacionalni inštitut za biologijo obeležil tudi 25 let uradne diagnostike rastlin, ki jo izvajajo

Udeleženci okrogle mize: Maša Žagar, Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano, dr. Aleš Kuhar, Biotehniška fakulteta Univerze v Ljubljani, mag. Janez Rebec, predsednik Zbornice kmetijskih in živilskih podjetij pri GZS, dr. Tanja Dreo, Nacionalni inštitut za biologijo, dr. Špela Baebler, Nacionalni inštitut za biologijo, dr. Peter Dolničar, Kmetijski inštitut Slovenije, dr. Dan Podjed, Inštitut za slovensko narodopisje ZRC SAZU in Filozofska fakulteta Univerze v Ljubljani. Okroglo mizo je moderirala Janja Koren.

laboratorije je Oddelka za biotehnologijo in systemsko biologijo Nacionalnega inštituta za biologijo s predstavitvenim videom.

Zimsko druženje članov GZS na Kopah

Sredi februarja smo v organizaciji Koroške gospodarske zbornice izvedli prvo srečanje članov Gospodarske zbornice Slovenije, za katerega želimo, da postne tradicionalni dogodek druženja in mreženja številčne družine GZS.

Za prvo srečanje smo izbrali smučarski center na Kopah, kjer so nekateri uživali v nočni smuki, drugi pa na pohodu z baklami. Večer se je nadaljeval ob kulinarčnih specialitetah in plesu, z glasbenim presenečenjem - Nušo Derenda. Goste sta pozdravila tudi **generalna direktorica Vesna Nahtigal** in **predsednik upravnega odbora Koroške gospodarske zbornice Boštjan Paradiž**. ■

Na prvem srečanju članov Gospodarske zbornice Slovenije so nekateri uživali v nočni smuki, drugi pa na pohodu z baklami.

Več novic

Stališča

Stališča GZS

Evidenca delovnega časa: razlike med zaposlenimi niso dopustne!, 8. marec 2023

»V gospodarstvu pričakujemo, da bo Zakon o evidencah na področju dela in socialne varnosti določal enako obravnavo vseh zaposlenih v Republiki Sloveniji,« poudarja **izvršni direktor GZS Mitja Gorenšček**, ki je kritičen do zadnjih sprememb novele zakona, ki uvajajo diskriminacijo med zaposlenimi v javnem sektorju in gospodarstvu.

Državni zbor bo o noveli Zakona o evidencah na področju dela in socialne varnosti odločal 21. marca. Na Ekonomsko socialnem svetu, kjer so novelo sicer podprli, so predstavniki delodajalcev, med njimi GZS, uspeli preprečiti uvedbo obvezne elektronske evidence oziroma bo ta obvezna zgolj za tiste delodajalce, ki jim bo dokazana kršitev. Socialni partnerji so se takrat tudi dogovorili, da bodo odprta vprašanja reševali v podzakonskem aktu, »zato nas toliko bolj preseneča nenadna sprememba besedila novele, ki zaposlene postavlja v neenak položaj,« poudarja Mitja Gorenšček. Matični odbor DZ je namreč izjemo pri evidentiranju delovnega časa upošteval zgolj za visokošolske učitelje in raziskovalce, kar je diskriminatorno do vseh ostalih zaposlenih, saj nekateri prav tako delajo na terenu in ob različnih urah, kar je bil argument za omenjeno izjemo.

»Če je matični odbor tak sklep sprejel za eno skupino zaposlenih, pričakujemo, da bo enako storil za vse zaposlene v Sloveniji, ne glede na to, ali so zaposleni v javnem ali zasebnem sektorju. Vsaka drugačna odločitev je ustavno sporna,« dodaja Gorenšček, ki od zakonodajalca pričakuje, da bo z amandmaji ustrezno prilagodil vsebino zakona.

GZS: Neenakopravno obravnavo MSP po zakonu o pomoči gospodarstvu je nujno odpraviti, 6. marec 2023

Novela Zakona o pomoči gospodarstvu za omilitev posledic energetske krize (ZPGOPEK) postavlja v neenakopraven položaj mikro, mala in srednja podjetja, ki zaradi kapice na ceno energentov po uredbi niso upravičena do ukrepov na delovnopravnem področju. »Predlagamo, da z novo novelo spremenite ZPGOPEK na način, da bodo tudi mikro, mala in srednja podjetja lahko koristila delovnopravne ukrepe po Zakonu o pomoči gospodarstvu za omilitev posledic energetske krize,« je v dopisu, poslanem na ministrstvu za gospodarstvo in za delo, zapisala **generalna direktorica GZS Vesna Nahtigal**.

Kot pojasnjuje Vesna Nahtigal v dopisu, je veljavni zakon določil, da odjemalci, ki imajo na podlagi Uredbe o določitvi cene električne energije za mikro, mala in srednja podjetja regulirano ceno električne energije, ne morejo koristiti ukrepov subvencioniranja skrajšanega delovnega časa in subvencioniranja čakanja na delo po ZPGOPEK. Gre za retroaktivni poseg v ukrepa, ki veljata že od 1. januarja 2023. »To posega v predvidljivost poslovnega okolja, nenazadnje so določena podjetja že odredila čakanje na delo ali delo s skrajšanim delovnim časom z začetkom januarja z namenom koriščenja ukrepov«, dodaja.

Ob tem opozarja, da mikro, mala in srednja podjetja običajno še težje preneajo nenadne spremembe na trgu. Zato predlaga, da se novo novelo ZPGOPEK spremeni na način, da bodo tudi mikro, mala in srednja podjetja lahko koristila delovnopravne ukrepe po tem zakonu. ■

Napovednik

20. – 24. marec 2023, Tbilisi

Gospodarska delegacija v Gruzijo

GZS - Center za mednarodno poslovanje v sodelovanju z Javno agencijo SPIRIT Slovenija in Ministrstvom za gospodarstvo, turizem in šport organizira gospodarsko delegacijo v Tbilisi, Republika Gruzija.

21. marec 2023, Ljubljana

Posvet z okroglo mizo: Vzdržen pokojninski sistem – Rešitve za varnejšo starost

Na posvetu bodo v središču razprave izzivi zagotavljanja vzdržnosti pokojninskega sistema. V okviru okrogle mize pa bodo sogovorniki soočili stališča glede ključnih rešitev, prednosti in slabosti, ki jih prinaša napovedana pokojninska reforma.

21. marec 2023, spletni dogodek

Kako pripraviti dobro prijavo? – Priznanja za inovacije 2023

Spremenjeni in posodobljeni so kriteriji za ocenjevanje in prijavi postopek. Na webinarju boste izvedeli vse novosti ter pričakovanja glede prijave. Skupaj pa bomo tudi izpolnili prijavi obrazec.

22. marec 2023, Brdo pri Kranju

10. mednarodna konferenca MSP – »Kadri, kje ste?«

Podjetniško trgovska zbornica organizira že 10. mednarodno konferenco MSP (za mikro, mala in srednja podjetja) z naslovom »Kadri, kje ste?«. Rdeča nit mednarodne konference MSP je »Podjetništvo med konkurenčnostjo in novo realnostjo«.

22. marec 2023, Brdo pri Kranju

Meet The Adriatic Agents – ARAA

Adriatic Region Agents Association – ARAA v ustanavljanju (nekdanje

Združenje trgovskih agentov Slovenije - ZTAS), ki deluje v okviru Podjetniško trgovske zbornice pri GZS in kot član IUCAB, mednarodnega združenja trgovskih agentov v sodelovanju s partnerji Enterprise Europe network, organizira mednarodno poslovno srečanje »Meet the Adriatic Agents – ARAA«.

23. marec 2023, Portorož

Interdisciplinarnost meroslovca šteje

Ministrstvo za gospodarstvo, turizem in šport, Urad RS za meroslovje in Univerza v Mariboru, Fakulteta za organizacijske vede vas vabita na dogodek »Interdisciplinarnost meroslovca šteje«. Potekal bo v okviru 42. mednarodne konference o razvoju organizacijskih znanosti »Interdisciplinarnost šteje«.

23. marec 2023, Kranj

Delavnica: Prenos družinskega podjetja na naslednike

Interaktivna delavnica, na kateri razrešujemo ključna vprašanja za uspešno nadaljevanje družinskega podjetja.

24. marec 2023, Velenje

Začasni izvoz, poreklo blaga in licence za prevoznike

Vabimo vas na brezplačni seminar, kjer boste spoznali listine, ki se uporabljajo pri mednarodnem trgovanju. Predstavljeno bo Potrdilo o poreklu blaga in ATA zvezki ter novosti na teh področjih.

27. – 30. marec 2023, Gipuzkija, Bilbao, San Sebastian

Gospodarska delegacija v Španijo (Baskija)

Gospodarska zbornica Slovenije (GZS) v partnerstvu z Agencijo SPIRIT, Gospodarsko zbornico v Bilbao ter Gospodarsko zbornico v Gipuzkiji, vabi k udeležbi v poslovni delegaciji v avtonomno regijo Baskija.

28. marec 2023, Ljubljana

Delavnica: Prenos družinskega podjetja na naslednike

Interaktivna delavnica, na kateri razrešujemo ključna vprašanja za uspešno nadaljevanje družinskega podjetja.

Foto: Tadej Kret

29. marec 2023, Ljubljana

Ženske v kibernetiki varnosti – trendi, priložnosti in aktualni izzivi

Slovenija ima poleg številnih odličnih športnic tudi odlične znanstvenice, podjetnice in strokovnjakinje. Njihovo delo in rezultati kažejo, da so pri svojem delu zelo uspešne. Namen tega dogodka je predstaviti inspirativne zgodbe žensk, ki delujejo na področju kibernetike varnosti.

30. marec 2023, Ljubljana

Priprava na trajnostno poslovanje v gospodarstvu

Trajno poročanje in upravljanje podatkov sta kritična sestavna dela sodobne poslovne prakse, saj si organizacije vedno bolj prizadevajo pokazati svojo zavezanost okoljskim, družbenim in upravljaljskim ciljem (ESG).

31. marec 2023, Laško

Regijsko srečanje kmetijskih in živilskih podjetij in regionalnih gospodarskih zbornic vzhodne kohezijske regije

Na srečanju bomo govorili o konkurenčnosti in produktivnosti. Uspešna podjetja bodo delila znanja in izkušnje, kako biti razvojen, uspešen in konkurenčen. Pridružili se nam bodo tudi ministri in sodelavci treh ministrstev - Ministrstva za gospodarstvo, turizem in šport, Ministrstva za kohezijo in regionalni razvoj ter Ministrstva za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano.

4. april 2023, Celje

Razpis za zbiranje prijav za podelitev priznanj inovacijam v celjski regiji za leto 2023

RGZC nadaljuje s projektom Podelitve priznanj inovacijam v regiji. Cilj projekta je uveljavljanje inovacijske dejavnosti kot gibalna trajnostnega razvoja gospodarstva in pospeševanja podjetništva. Vabljeni k prijavi vaše inovacije!

13. april 2023, Nova Gorica

Brezplačna predstavitev: Poslovanje s FURS preko eDavkov ter novi REK-O obrazec

Na dogodku se boste seznanili z vrstami pooblaščenja za delo z obrazci na portalu eDavki, s potekom eVročanja, koristnimi funkcionalnostmi eDavkov in najpogostejšimi napakami pri vlaganju novih REK-O obrazcev.

18. april 2023, Ljubljana

Veliki spomladanski živilski seminar 2023

Dogodek organizira GZS - Zbornica kmetijskih in živilskih podjetij.

Koledar dogodkov GZS

OSEBNO

Dotik zemlje pomirja, razveseli in pozdravi

Pomlad trka na vrata, narava vabi. Marsikdo pozna blagodejne učinke stika z zemljo, tudi prejemnik Nagrade GZS za izjemne gospodarske in podjetniške dosežke dr. Andrej Lešnjak. Prijazno se je odzval vabilu, da z nami deli nekaj svojih izkušenj.

Ester Fidel, GZS; foto: dr. Andrej Lešnjak

Z leti, ko osebnostno rastemo, spreminjamo tudi naše navade. »Kot mladostnik sem lahko prespal celo dopoldne, zdaj se zbujam kmalu po šesti, tudi ob koncu tedna. Spoznal sem, da sem včasih prespal bistveno preveč prelepih jutur. Nek podoben prehod se mi je zgodil na vrtu. Čeprav sem bil v mladosti velikokrat vključen v delo na vrtu, v očetovem vinogradu, občasno pa sem hodil pomagat na kmetijo, mi to delo ni bilo v veselje,« pove **dr. Andrej Lešnjak**.

Ko se je osamosvojil, je kmalu začel razmišljati o lastni družinski hiši, a zamisli o njeni okolici niso vključevale zelenjavnega vrta, marveč le okrasne rastline, rože, grmovnice ... Ko je bila hiša zgrajena, so z veseljem začeli urejati okolico: »Najprej trato, zatem pa sem že zakopal prvo lopato za – zelenjavni vrt. To je bil moj zarečeni kruh,« v smehu pove dr. Lešnjak. V naslednjih nekaj letih je veselje naraščalo. »Začel sem iskati dodatno zemljišče za obdelovanje. Zgolj kilometer stran od hiše sem najel lepo njivico, kjer sem ob popoldnevih kopal, sadil, ril z rokami po zemlji in se sproščal v najprvobitnejši obliki. Pobiranje pridelka je bilo zgolj dodatno zadoščenje.«

Po desetih letih se je najem iztekel in vrnil se je na vrt ob hiši, kjer ni nikoli v celoti ukiniel zelenjavnega dela. »Dodatno smo se 'opremili' z visokimi gredami. Še vedno je ostalo nekaj kultur »na tleh«, nekaj pa jih je šlo višje in bolj na toplo.

Presenečen sem bil, kaj vse lahko pridelam na relativno majhni površini: solato, paradižnik, korenje, špinačo, zelje, papriko, začimbe, kumare, bučke, jajčevce ...« Nekaj rastlin gre tudi v velike lonce: »Ne predstavljam si več leta brez paradižnika pod napuščem. Na ta način pridelamo tudi kar nekaj čilija. Nekaj jih pojemo sproti, še več pa posušimo in zmeljemo. Kar naenkrat si vsi domači jedci določene hrane ne znamo predstavljati brez dodatka Bhut jolokie. Verjamem, da si marsikdo lahko polepša balkon, saj lahko v neprav veliko posodo posadi marsikaj.«

Dr. Lešnjak je že obrezal skorajda vse trajnice. Kmalu bo na okrasne grede dodal novo zemljo. »Krokose je žena že zdavnaj posadila in se že prikazujejo v svoji prelepi podobi, poskrbela bo tudi za okras na okenskih policah. Dela na vrtu imava do neke mere razdeljena glede na najino zanimanje in veselje. Bistvo je ostati v stiku z zemljo in naravo, se veseliti brstenja, novega življenja, rasti in lepote narave. To me pomirja, razveseli in pozdravi,« navdušujoče zaključuje spoštovani nagrajenec. ■

Foto: osebni arhiv

Dr. Andrej Lešnjak, letošnji prejemnik Nagrade GZS, pravi, da ga delo na vrtu pomirja, razveseli in pozdravi. In po lanski fotografiji cvetočega vrta sodeč, ga narava lepo nagrajuje.

Excellent SME Slovenia

Certifikat največje odličnosti.
Samo najboljši ga lahko imajo.

excellent-sme.gzs.si

Novi in podaljšani imetniki certifikata Excellent SME po 1. februarju 2023

ALPIS d.o.o.

ALVA d.o.o.

BARTING d.o.o.

CAMPAGNOLO KOPER d.o.o.

DAGRI INŽENIRING d.o.o.

ELMEH, d.o.o.

GOSTOL-GOPAN d.o.o. Nova Gorica

IMOTEK d.o.o.

JAVUŠNIK d.o.o.

KARSIA, Dutovlje, d.o.o.

KIK TEXTILIEN UND NON-FOOD d.o.o.

KOMUNALA ZAGORJE, d.o.o.

KOVINAR - GRADNJE ST, d.o.o.

LARTING d.o.o.

LIPIS d.o.o.

METROB, d.o.o.

MK - DENIS KROŠELJ S.P.

MKH projekt d.o.o.

MONTPRO d.o.o.

MOVIS d.o.o.

OKNA CAPRIS d.o.o.

PETER OMAN S.P.

S.R.P. d.o.o.

SERVIS VAKO, d.o.o.

SILVAPRODUKT d.o.o.

STANOVANJSKO PODJETJE d.o.o.,
Ravne na Koroškem

Stirolab d.o.o.

TAX-FIN-LEX d.o.o.

TOMAŽ HRIBAR S.P. - ALU MONTAŽA

topdom

Največji ponudnik
gradbenega materiala v Sloveniji!

topdom - pravi partner za gradnjo in obnovo.

www.topdom.si